

ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

IX^{то} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ,

(ВТОРА РЕДОВНА СЕССИЯ).

XXVI заседание, Вторникъ, 2-й Декемврий 1897 година.

(Отворено въ 2 часътъ послѣ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя Д-ръ Георги Янколовъ.)

Прѣдсѣдателъ: (Звъни.) Засѣданието се отваря. Г-нъ секретарьтъ Петръ Бобчевски ще прочете списъка на г-да прѣдставителитѣ, за да се види кой присѣтствува и кой отсъствува отъ засѣданието.

Секретаръ Петръ К. Бобчевски: (Прочита списъка.) Отсъствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Атанасъ П. Краевъ, Гаврийлъ Б. Неновичъ, Георги Н. Консуловъ, Георги Н. Юрковъ, Георги Ив. Михайловъ, Димитръ Кузмановъ, Димитръ К. Поповъ, Д-ръ Димитръ Теодоровъ, Джорджо Момчевъ, Димитръ В. Храновъ, Димитръ Ночевъ, Данийлъ Юруковъ, Илия Трифоновъ, Коста Стефановъ, Матей Поповичъ, Михаилъ х. Славчевъ, Маню Бояджиевъ, Маринъ Стоиловъ, Никола Ивановъ, Петко Кочанковъ, П. Страдалски, Руфатъ-Бей Рашидовъ, Стефанъ Костовъ, Саулъ Камбосевъ и Якимъ Ивановъ.

Прѣдсѣдателъ: Отъ общото число на г-да прѣдставителитѣ отсъствуватъ 25 души; има, значи, нужното число прѣдставители, за да се отвори засѣданието и да се пристъпи къмъ разискване въпроситѣ, положени на дневния редъ.

На дневенъ редъ имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Първо четение: 1) прѣдложение отъ Министерството на Правосъдието за измѣнение и допълнение на чл. чл. 163, 169, 226, 227 и 239-й отъ Търговския законъ, и 2) прѣдложение отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла за опрѣдѣление врѣмето за допълнителнитѣ избори на IX-то Обикновено Нар. Събрание.

II. Второ четение: 1) законопроекта за измѣнение Закона за въоръженитѣ сили въ Княжеството; 2) законо-

проекта за построяването и експлоатирането на желѣзнопътнитѣ клонове, и 3) законопроекта за измѣнение и допълнение „Закона за данъка октроа,“ и

III. Докладъ отъ бюджетарната комисия.

Прѣди да се пристъпи къмъ дневния редъ, ще съобщя на почитаемото Събрание, че е постъпило едно заявление отъ Орѣховския народенъ прѣдставителъ, г-нъ Никола Ивановъ, съ което иска 10 дневенъ отпущекъ по болѣсть и по сѣмейни причини. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ да се разрѣши исканиятъ отпущекъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Разрѣшава се.

Постъпилъ е така също въ Бюрото на Нар. Събрание, отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието, законопроектъ, за санитарно-ветеринарната полиция. Желаетъ ли Нар. Събрание да се тури на дневния редъ за идущето засѣдание първото четение на тоя законопроектъ? (Гласове: Желаетъ!) Моля ония г-да прѣдставители, които сж съгласни да се постави първото четение на тоя законопроектъ на дневния редъ за идущето засѣдание, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Значи, приема се, да се постави на дневния редъ за слѣдующето засѣдание.

Постъпило е още едно прѣдложение, отъ Министерството на Правосъдието, за измѣнение на чл. чл. 4, 5, 6, 42—46 и 48-й отъ Закона за адвокатитѣ. Желаетъ ли Нар. Събрание да се постави това прѣдложение на дневния редъ за слѣдующето засѣдание? (Гласове: Желаетъ!) Моля ония г-да прѣдставители, които сж съгласни да се постави казаното прѣдложение на дневния редъ за слѣдующето засѣ-

дание, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Ще се тури на дневния редъ за идущето заседание първото четение.

Споредъ дневния редъ, за днешното заседание, на първо мѣсто имаме първото четение на предложението отъ Министерството на Правосъдието за изменение и допълнение на чл. чл. 163, 169, 226, 227 и 239-й отъ Търговския законъ; но понеже не е пристигналъ още г-нъ Министрътъ на Правосъдието, то ще го оставимъ за по-послѣ.

Слѣдъ това имаме: първо четение предложението отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла за опрѣдѣленіе врѣмето за допълнителнитѣ избори на IX-то Обикновено Нар. Събрание. Желаетъ ли Нар. Събрание да пристъпи къмъ четението му въ отсъствието на г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла? (Гласове: Желаетъ!) Моля ония г-да прѣдставители, които сж съгласни да се пристъпи къмъ първото четение на това предложение, въ отсъствието на г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се сега да се чете. — Моля г-на секретаря Петръ Бобчевски да го прочете.

Секретарь Петръ К. Бобчевски: (Чете.)

„Докладъ до Нар. Събрание.

Извѣстно е на Нар. Събрание, че, вслѣдствие смъртта на двама отъ софійскитѣ народни прѣдставители, всенародниятъ български благодѣтель Евлогий Георгиевъ и стариятъ труженникъ по народнитѣ работи Димитръ Ножаровъ, както и назначението Карловскитѣ народенъ прѣдставитель г-нъ Ив. Ст. Гешовъ за княжески дипломатически агентъ въ Парижъ, прѣдстои да станжтъ допълнителни избори за трима народни прѣдставители: двама въ София и единъ въ Карлово. Тия избори, както споредъ сега дѣйствующия Избирателенъ законъ отъ 11-й Януарий 1894 г. (чл. 8), така и споредъ Избирателния законъ отъ 23-й Мартъ т. год., (чл. 36), който влиза въ сила отъ 1-й идущий Януарий, трѣбва да станжтъ въ течение на 40 дена отъ какъ Нар. Събрание извѣсти Министру на Вътрѣшнитѣ Работи официално за упразднанието казанитѣ избирателни мѣста, т. е. прѣзъ втората половина на Януарий 1898 год., като се смѣта, че Нар. Събрание ще съобщи на Министерството въ края на сесията си, както тога е ставало другъ пжтъ, и да се извършжтъ по новия Избирателенъ законъ. Това, обаче, не ще може да стане, по причина че избирателнитѣ списъци, съгласно новия Избирателенъ законъ (чл. чл. 7—26), ще се съставжтъ, прѣглеждатъ, провѣржаватъ, поправжтъ и обнародватъ цѣли шестъ мѣсеца и окончателно ще бжджтъ готови само на 1-й Юлий 1898 год. Изборитѣ, слѣдователно, за да можжтъ да се извършжтъ точно споредъ Избирателния законъ отъ 23-й Мартъ т. г., трѣбва да станжтъ слѣдъ 1-й Юлий 1898 г. А защото прѣзъ мѣсецитѣ Юлий и Августъ селското население е заето твърдѣ много съ полска работа, която то неохотно напуца, за да отива на избори, то най-удобното врѣме за произвеждане казанитѣ избори е мѣсець Септемврий.

Ржководимъ отъ горнитѣ съображения, азъ счетохъ за нужно да внесж въ Нар. Събрание за разглеж-

дание приложеното тукъ прѣдложение, съ което се опрѣдѣля врѣмето, когато да станжтъ вторитѣ допълнителни избори за IX-то Обикновено Народно Събрание.

Г. София, 10-й Ноемврий 1897 год.

Министръ на Вътрѣшнитѣ Работи: Н. Беневъ.

Прѣдложение

за опрѣдѣленіе врѣмето, когато ще станжтъ вторитѣ допълнителни избори за IX-то Обикновено Народно Събрание.

Членъ единственъ. Вторитѣ допълнителни избори за прѣдставители въ IX-то Обикновено Народно Събрание, въ околнитѣ гдѣто мѣстото е останжло вакантно, да станжтъ въ първия недѣленъ день на мѣсець Септемврий 1898 год.

Христо П. Славейковъ: Азъ не знаж кое е накарало г-нъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи да даде такова заглавие на това прѣдложение. (Глъчка. — Единъ прѣдставитель: За заглавието ще говорите при второто четение! — Прѣдсѣдателъ: Не се смущавайте г-нъ Славейковъ; продължавайте.) Азъ не се смущавамъ, г-не прѣдсѣдателю, но имъ направете бѣлжжа.

Това би трѣбвало да бжде единъ прѣходенъ членъ, единъ законъ по-скоро, защото у насъ сжществува, има единъ законъ, който е въ дѣйствието, и всеко едно изменение на единъ законъ трѣбва да бжде частъ отъ закона, а не прѣдложение. Вънъ отъ това, азъ мисля, че по принципъ не би трѣбвало да се приеме това прѣдложение или тоя законъ, ако искате, защото новиятъ Законъ за изборитѣ въ особенностъ за народнитѣ прѣдставители, макаръ да влиза въ сила отъ 1-й Януарий 1898 год., той е неприложимъ къмъ избираніето на народни прѣдставители, които ще замѣстжтъ такива, които сж били избрани по единъ старъ законъ, за да дѣйствуватъ прѣзъ единъ извѣстенъ срокъ, опрѣдѣленъ въ Конституцията. Защото, едно Събрание е било конституирано за единъ опрѣдѣленъ срокъ и само растурванието на това събрание може да скрати срока, прѣдвиденъ въ Конституцията. Обаче има нѣщо въ новия Избирателенъ законъ, което прѣмо противорѣчи на постановленията на стария, относително ония качества, не относително тѣхнитѣ права, а относително качества, които трѣбва да притѣжаватъ депутатитѣ. Напримѣръ, въ новия Избирателенъ законъ е казано, че не можжтъ да бжджтъ избираеми и слѣдователно не можжтъ да бжджтъ законно избрани лицата, които не сж грамотни на български языкъ. Прѣдставете си, напримѣръ, че имаме да избираме единъ прѣдставитель въ Новопазарската околия, гдѣто правителството кандидатира единъ турчинъ, който не е грамотенъ на български языкъ... (Христо Касабовъ: Народътъ го кандидатира, а не правителството!) или ще избержтъ единъ неграмотенъ и ще дойде тукъ; но ще му кажжтъ, че не може да бжде депутатъ, защото споредъ дѣйствующия въ страната Избирателенъ законъ, той трѣбва да бжде грамотенъ на български языкъ. Ами той пѣма ли право тогава да ви каже: че вие тукъ имате нѣколко души депутати турци, които не можжтъ да говоржтъ на бъл-

гарския официален език, и тъй ще заседават въ тая сѣща Камара, на която и азъ бихъ могълъ да бѣдъ членъ, щомъ ще заседаватъ хора, които тоже не сѣ грамотни. Ама ще кажете, че новиятъ Избирателенъ законъ нѣма обратна сила. Но нищо не ви дава право да кажете това, щомъ има между васъ хора съ сѣщитѣ качества. Вѣрно е, че законътъ нѣма обратна сила, но е вѣрно и това, че едно Нар. Събрание е конституирано, както казахъ и по-напрѣдъ, не за една година, но за единъ опредѣленъ периодъ отъ врѣме, и прѣзъ всичкия тоя периодъ, това Събрание, което въ болшинството на членоветѣ си е избрано по стария законъ, би трѣбвало, за пълнотата на това Събрание, да бѣде прилаганъ Законътъ за изборитѣ, по който то е избрано. Тукъ нѣма да имаме конфликтъ на законитѣ, нѣма да има никакво недоразумѣние, защото законътъ е специаленъ и защото по стария законъ е конституирано болшинството. Не може едно законодателно тѣло, да състои отъ членове избрани при различни избирателни закони съ различни права и прерогативи, зарадъ тия, които притѣжаватъ гаранцитѣ да даждѣ кандидатурата си и да бѣждѣ избрани за народни прѣдставители. Именно, ако ние приемемъ, че допълнителнитѣ избори трѣбва да станжѣ по новия Избирателенъ законъ, тогава ще имаме конфликтъ на законитѣ и на правата на членоветѣ на Нар. Събрание.

Ето защо, азъ мислѣхъ, че туй прѣдложение не би трѣбвало да се приеме, като сѣщеврѣменно се приеме и се истълкува, че допълнителнитѣ избори трѣбва да станжѣ по стария законъ, за да се не срѣщнжѣ тия два закона въ конфликтъ, отпосително правата на избранитѣ по стария законъ лица и отпосително ония, които ще се избержѣ по новия законъ.

Вълко Нейчовъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ члена, както е прѣдставенъ; но колкото до датата, кога да станжѣ тия допълнителни избори; ми се чини, че има едно неудобство, ако станжѣ изборитѣ въ тая дата; защото, ако по една или друга причина, изборитѣ не станжѣ на уречената дата, не ще има достатъчно врѣме за да може да се произведжѣ пакъ, за да може въ началото на сесията да имаме повече прѣдставители. Много е близо датата до отварянieto на сесията.

Георги Губидѣльниковъ: Г-да народни прѣдставители! Слушахъ съ внимание г-на Славейкова, който иска за своитѣ възглѣдове, въ смисълъ, че допълнителнитѣ избори, които има да станжѣ, трѣбвало да станжѣ по стария законъ и се стараеше да ви увѣри, че не щѣло да има никакво нарушение на Избирателния законъ, като привеждаше и аргументацията, че както избранитѣ сега народни прѣдставители, за хармония, трѣбвало и новитѣ, които ще заседаватъ съ тѣхъ, да бѣждѣ избрани по сѣщия законъ. Азъ мислѣхъ, че тая логика на уважаемия прѣдставител г-нъ Славейковъ е невѣрна. Не е вѣрна тая логика за туй, защото сѣществува вече едно изказано мнѣние, а сѣществува и единъ законъ, който отмѣнява до сега дѣйствующия Законъ за избирание народни прѣдставители и новиятъ законъ влиза въ сила отъ 1-й Януарий 1898 год. Щомъ като това е тъй, то прѣдложението, прѣдставено отъ страна на Мини-

стерството на Вътрѣшнитѣ Работи, не само че бѣше необходимо, но бѣше и наложително, зарадъ това, защото законътъ прѣдвижда списъци, които трѣбва да бѣждѣ готови къмъ 1-й Май 1898 год., а съгласно сега сѣществуващия и отмѣненъ Избирателенъ законъ, изборитѣ трѣбва да станжѣ единъ мѣсецъ, слѣдъ като се обяви извѣстна околия за вакантна. Прочее, прѣзъ Януарий или Февруарий ние трѣбваше да произведемъ допълнителнитѣ избори по новия законъ, безъ да бѣдемъ въ състояние да спазимъ всички форми, които сѣ прѣдвидени въ него, като гаранция за по-правилното и по-свободното изказване на народната воля, при даването на гласа си за избиранието на тогава или онотова за народенъ прѣдставителъ. Щомъ като приетиятъ отъ сѣщата Камара законъ има постановленията, за които казахъ, не ще никакво съмнѣние, че Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи трѣбваше по единъ законодателенъ редъ, както е направило сега, да сезира Нар. Събрание, за да даде това послѣдното своето съгласие и разрѣшение, щото допълнителнитѣ избори да станжѣ въ такъвъ единъ периодъ, когато всички распорѣждания, за прилаганieto на новия законъ, ще бѣждѣ изпълнени. Щомъ като това е тъй, то никакви нарушения, нито колизии на законитѣ нѣма да се срѣщнжѣ, а ще се даде възможность да се приложи приетиятъ отъ народното прѣдставителство Избирателенъ законъ цѣлъ, въ всичкитѣ си пунктове, както той прѣдписва. И мислѣхъ, че съ това правимъ една постѣпка, която се налага по силата на нѣщата и че не можемъ да произведемъ избори за народни прѣдставители по единъ законъ, който е вече отмѣненъ по правилата и установления редъ въ страната. Отмѣненъ е стариятъ законъ отъ народното прѣдставителство; новиятъ законъ е санкциониранъ отъ надлѣжната власть, и ще бѣде една аномалия, ако се съгласимъ съ г-на Славейкова и допуснемъ да станжѣ изборитѣ по единъ несѣществуващъ законъ,

Въ заключение имамъ да кажѣ, че прѣдложението внесено отъ г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, е много умѣстно, че то се налага по силата и постановленията на закона и като такава, трѣбва да бѣде прието отъ насъ.

Атанасъ Данковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мислѣхъ да отговорѣ на г-на Славейкова тѣкмо туй, което каза г-нъ Губидѣльниковъ. Г-нъ Славейковъ иска да станжѣ допълнителнитѣ избори за народни прѣдставители въ мѣстата, които ще бѣждѣ свободни за IX-то Обикновенно Нар. Събрание, по законъ, който не е въ сила, и не е въ сила за това, защото минжлата година приехме новъ Избирателенъ законъ, който ще влѣзе въ сила отъ 1-й Януарий 1898 год. Щомъ не е въ сила единъ законъ, не можѣ по него да ставатъ и избори. Азъ вѣрвахъ, че вмѣсто да чужъ отъ г-на Славейкова, да настоява да станжѣ допълнителнитѣ избори по стария законъ, да иска да станжѣ по новия. Извѣстно ви е, че колкото пакти съмъ билъ членъ на тази Камара, съмъ ималъ случай да слушахъ, когато ставатъ провѣрки на изборитѣ, най-много да се оплаква оппозицията отъ тогавашния Избирателенъ законъ, който е отмѣненъ. Тогавашнитѣ оппозиционеритѣ казвахъ, че този законъ давалъ право да се употрѣбватъ

шайки, да се употребяват шайки, пушки и стражари, и че този законъ трѣбвало да бѣде отмѣненъ. Отмѣнихме го минжлата година и наредихме такъвъ законъ, който дава гаранция, както на едната, тъй и на другата страна, законъ, който нѣма да позволи да има на изборното мѣсто: шайки, тѣли, топове, шайки, пушки и пр., а всѣки единъ избирателъ ще може да отиде свободно на урната да си пусне бюлетината. Щомъ този законъ е такъвъ, нѣма съмнѣние, че освѣнъ гдѣто гарантира почитаемота опозиция, по още ъж и ползува. Така щото, мислѣж, че си нѣмаше мѣстото да иска г-нъ Славейковъ да станѣтъ допълнителнитѣ избори за народни прѣдставители по единъ законъ отмѣненъ.

Заради това, като се присѣдинявамъ къмъ исказаното отъ г-на Губидѣлнкова, ще моля да се съгласите и вие, щото изборитѣ за бѣдѣщитѣ народни прѣдставители да станѣтъ по новия законъ, който влиза въ сила отъ 1-й Януарий 1898 год. Отъ друга страна, правѣж прѣдложение щото, второто и третото четение, на настоящето прѣдложение да стане сега, понеже нѣма нужда да се праща на комисия, тъй като то се състои отъ единъ членъ отъ 4 реда, което всѣки може да разбере.

Диматръ Ночевъ: Г-да прѣдставители! На първа минута, на първо врѣме, като че и менъ се харесахъ възглаголетѣ на г-на Славейкова (Смѣхъ.) Да, да! Но имайте прѣдъ видъ, г-да прѣдставители, че трѣбва да съмъ ималъ азъ едно малко заблуждение. Знаете ли защо? Мислѣхъ си азъ, нашитѣ колеги, които по нередовността на изборитѣ имъ се касирахъ, като сж били избрани по стария законъ, мислѣхъ си азъ, че би трѣбвало да ги изберемъ пакъ по стария законъ. Г-нъ Славейковъ, види се, не е челъ, по тъй каза само... (Не се чуе.) Ами веднѣжъ по стария законъ избрани прѣдставители, пакъ по стария трѣбва да се изберѣтъ на тѣхно мѣсто. Но текнѣ ми на акжла, че въ минжлата сессия приехме единъ новъ Избирателенъ законъ, който влиза въ сила отъ 1-й Януарий 1898 год. и той вече се узакони отъ всички ни, т. е. узакони се отъ Нар. Събрание. Но за да се направи едно прѣдложение отъ г-на Славейкова, да станѣтъ изборитѣ по стария законъ, менъ ми се чини, че трѣбваше да бѣде човѣкъ юристъ, а за да бѣде юристъ, трѣбва да разбира, че единъ пакъ единъ законъ отмѣненъ, той не може да има сила. Азъ бихъ молилъ г-на Славейкова да каже какъ сж му прѣподавали неговитѣ даскали. Може ли единъ законъ да има прѣходна сила? Г-нъ Славейковъ може да потвърди, че не може; но ако е цѣлѣта само да се намираме на лафъ, то е другъ въпросъ. Знае се, че не може да има никой законъ сила, щомъ като се суспендира отъ извѣстно Нар. Събрание, по какъвто и да е начинъ; по все трѣбва да се суспендира. Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи видѣло е — чункимъ искамъ да ви прѣдупрѣдѣж, г-да народни прѣдставители, че нашитѣ колеги ще дойдѣтъ чакъ идущата година — че законътъ, който приехме минжлата година и който ще влѣзе въ сила отъ 1-й Януарий идущата година и не е било възможно всички формалности да се изпълнѣтъ, и трѣбваше по-дълго врѣме, за това, защото всички наши закони трѣбва да сж добри, да видимъ

тѣхнитѣ лоши страни и когато дойдемъ слѣдущата година да видимъ, ако има извѣстни точки отъ извѣстни закони лоши, да се поправѣтъ. Минжлата година, ако се не лѣжж, г-да прѣдставители, почтениитѣ нашъ другаръ, г-нъ Габровски, настояваше, когато бѣше дума за изборитѣ на окръжни съвѣти, да се приспособи веднага законътъ и да се тури въ сила за прѣизбирание на окръжнитѣ съвѣти, за да видимъ резултата, но не можеше да стане това, а и сега не може да стане. Прѣдъ видъ на това, че той влиза въ сила на 1-й Януарий идущата година, трѣбва да се направѣтъ избирателнитѣ списѣци, а за да се направѣтъ избирателнитѣ списѣци, трѣбва да се приготвѣтъ лични карти, трѣбва да видимъ кой е български гражданинъ и кой има право на избираемъ и на избирателъ. Ето защо, настоявамъ и ще моля, да се приеме прѣдложението на г-на министра, защото ние не губимъ нищо; нашитѣ колеги, които ще дойдѣтъ, иматъ възможность да се изберѣтъ, и по новия законъ, та да видимъ неговата сила, и ако има нѣкои, тъй да кажѣ, грѣшки въ закона — това казвамъ, защото, което е направено отъ човѣкъ е несвѣршено — да ги поправимъ. Затова, моля да се приеме прѣдложението на г-на министра.

Найчо Цановъ: Г-да прѣдставители! Азъ мислѣж, че не би трѣбвало да погледнемъ така легко на този въпросъ. Тукъ нѣма въпросъ нито за партизанство, нито за раздухване на партизански страсти. Азъ мислѣж, че ние трѣбва да направимъ това съгласно съ Конституцията. Ще прочетѣ нѣколко члена отъ Конституцията, ще ви дамъ нѣколко запитвания и ще оставѣж да отговорите вие. Споредъ Конституцията, Българското Княжество е монархия конституционна съ народно прѣдставителство. Прѣдставителството може да липсва за извѣстно врѣме, но споредъ чл. 137-й на Конституцията, новитѣ избори трѣбва да станѣтъ не по-късно отъ два, а новото Събрание трѣбва да бѣде отворено не по-късно отъ четири мѣсеца, слѣдъ распуцанието на прѣжното Нар. Събрание. Значи, необходимо е, въ България да има едновременно и князь и народно прѣдставителство. Едното безъ другото не може да бѣде. Чл. 137-й опрѣдѣля какъвъ срокъ може да остане страната безъ народно прѣдставителство. Не говорѣж за княжеската властъ, не говорѣж за отсъствието на князь, защото не е такъвъ, случаятъ. Има прѣдвидени случаи, напр. въ случай на смъртъ въ случай на нещастни обстоятелства за изгубване на Княза и т. н. Въ чл. 137-й е опрѣдѣлено, щото новитѣ избори да станѣтъ най-късно въ два мѣсеца, а новото Събрание да бѣде отворено не по-късно отъ четири мѣсеца, слѣдъ распуцанието на прѣжното Нар. Събрание. Сега, питамъ ви, г-да прѣдставители: ако приемемъ това прѣдложение на г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, споредъ което се иска да се изберѣтъ за упразненитѣ мѣста на народни прѣдставители въ Септемврий мѣсець, какво ли би прѣдложилъ г-нъ Министрътъ на Вътрѣшнитѣ Дѣла, ако утрѣ стане растурияне на Камарата? Споредъ Конституцията нашата държава е монархическа, съ князь и народно прѣдставителство. Значи, трѣбва да има и князь, и народно прѣдставителство, за да може да съществува България.

Ако се растури Камарата, питамъ ви: можемъ ли да кажемъ, че въ Септемврий трѣбва да се избѣржтъ прѣдставители за новата Камара, за туй, защото не сме имали Избирателенъ законъ, защото по новия Избирателенъ законъ всички списъци, карти и пр. щѣли да бѣждтъ съставени, приготвени не по-рано отъ Августъ или Септемврий мѣсецъ? Споредъ мене, такава формула не ще бѣде съгласна съ точното разбиране на Конституцията. Въ дадения случай, трѣбва да стане едно разумно тълкувание на това, съ което ни сезира г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Всѣка околия, всѣки центръ трѣбва да се ползува съ правата да участвува чрѣзъ свои прѣдставители въ обсъжданieto на общитѣ въпроси въ България. Така сжщо, трѣбва да участвуватъ и тѣзи околии, на които сж упразнени депутатскитѣ мѣста, като Карлово, София и пр. Споредъ Конституцията, ние нѣмаме право повече отъ два мѣсеца да държимъ тия околии безъ депутати. Такова ще бѣде разумното тълкувание на 137-й членъ, въ свръзка съ чл. 4-й отъ Конституцията. Но какво трѣбва да направимъ? — Нѣма съмнѣние, че трѣбва да прибѣгнемъ къмъ едно срѣдство. Ако признаемъ, че сме въ състояние да произведемъ избори на основание новия Избирателенъ законъ, ще кажемъ: два мѣсеца слѣдъ закриване на Камарата, трѣбва администрацията да се накара да приготви всичкитѣ нужни нѣща, за да могжтъ да станжтъ изборитѣ по новия Избирателенъ законъ; но ако не сме въ състояние да направимъ това, трѣбва да се вземе рѣшение, щото изборитѣ да станжтъ по стария Избирателенъ законъ. Това ще бѣде, споредъ мене, най-разумното тълкувание на този членъ. При това, ако исхождаме отъ тази точка, че новиятъ Избирателенъ законъ сме приели на това основание, както споменж г-нъ Губидѣльниковъ, че сме признали, какво по стария Избирателенъ законъ, народната воля не могла да се искаже свободно, тогава нѣма, освѣнъ да рѣшимъ съ единъ вотъ да се унищожи настоящето Събрание и да се произведжтъ избори по новия Избирателенъ законъ. Или едното или другото трѣбва да стане; по въ всѣки случай, не може да останжтъ тѣзи околии да чакатъ избираието на своитѣ депутати до Септемврий мѣсецъ. Утрѣ може да стане извънредно Събрание: защо ще ги лишимъ отъ правото да участвуватъ въ Събранието при разглеждане и рѣшаване общитѣ народни въпроси?

На тѣзи основания, мислж, че отъ двѣтѣ едно трѣбва да бѣде. Трѣбва да бѣждтъ избрани тѣ по стария законъ, но вие казвате, че по тоя законъ е невъзможно; а споредъ новия законъ възможно ли е? Обяснява ви и г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, че по него има да се направжтъ масса распорѣждания: съставяние на избирателни списъци, лични карти, организиране на бюра, и всички тѣзи нѣща трѣбва да се свършжтъ не по-рано отъ мѣсецъ Августъ или Септемврий; значи, не може по новия Избирателенъ законъ; а понеже не може да се оставжтъ тѣзи околии безъ прѣдставители, какво трѣбва да направимъ? — Трѣбва да вземемъ рѣшение да станжтъ изборитѣ по стария Избирателенъ законъ; толкозъ повече, както каза г-нъ Славейкъ въ, че не може да бѣде конституирано едно Събрание по два разни избирателни закони. Нѣмамъ сега

при себе си, г-да прѣдставители, едно съчинение по господарственното право, та не можж съ увѣренность да гарантирамъ това, което ще ви кажж, но до колкото си припомнямъ, практиката въ другитѣ законодателства е, че едно Нар. Събрание не може да бѣде по никакъвъ начинъ конституирано отъ два, единъ на другъ противорѣжущи избирателни закони.

Това бѣше моето мнѣние, което искахъ да искажж по настоящия законъ.

Никола Хр. Габровски: Г-да прѣдставители! Въ този случай азъ не можж да сподѣлямъ възгледоветѣ на г. г. Славейкова и Цанова. Наистина, примѣрътъ, който наведе г-нъ Цановъ — че ако се растури Камарата и станжтъ избори, ще има конфликтъ между Конституцията и Избирателния законъ — е вѣренъ, но въ такъвъ случай трѣбва да прѣдпочетемъ, разбира се, споредъ Конституцията, по-новия законъ, отъ колкото онзи, който не съществува, който е отмѣненъ. За насъ е вѣрно едно, че дѣйствующиятъ до сега Избирателенъ законъ не е вече законъ, а отъ 1-й Януарий 1898 год. за напредъ дѣйствува новиятъ Избирателенъ законъ. Този послѣдниятъ нито създава, нито отмѣнява нѣкакви права на избирателитѣ; той регламентира само извѣстна материя. Така щото, по този начинъ не може да се каже, че има конфликтъ между избранитѣ прѣдставители и ония нѣколко души, които ще се избѣржтъ на основание новия Избирателенъ законъ. Азъ бихъ разбралъ, ако въ новия Избирателенъ законъ се прѣдвиждаше нѣкакъвъ имущественъ или образователенъ цензъ, ако се отнематъ или създаватъ нѣкакви права — тогatzъ има явенъ конфликтъ между прѣдставителитѣ избрани по стария законъ и ония, които ще се избѣржтъ по новия. Но такава нѣщо, поне до колкото съмъ разбралъ закона, когато се разгледва и вотира въ Камарата, не съществува.

Интересенъ е примѣрътъ, който наведе г-нъ Цановъ: въ случай, че се растури Камарата, този или идущия мѣсецъ. Споредъ Конституцията, именно чл. 137-й, менъ ми се чини, че въ разстояние на два мѣсеца трѣбва да се произведжтъ новитѣ избори. Гдѣто ще се рѣче, чрѣзъ Февруарий трѣбва да станжтъ и то несъмнѣнно на основание новия Избирателенъ законъ, тѣй като стариятъ не съществува. Обаче, споредъ новия законъ, списъцитѣ ще бѣждтъ готови чрѣзъ Августъ или Септемврий мѣсецъ; ще трѣбва още да се приготвжтъ картитѣ и всички въобще условия, които сж нужни за да може да се приложи въ дѣйствие новиятъ Избирателенъ законъ. Значи, за да може да се приложи въ дѣйствие новиятъ законъ, отъ една страна имаме една невъзможность, защото не сж приготвени списъцитѣ, а отъ друга — императивното задѣлжение, споредъ Конституцията, да произведемъ изборитѣ въ два мѣсеца слѣдъ растурването на Камарата; тѣй като, споредъ Конституцията, Княжеството не може да остане безъ народно прѣдставителство. Какво ще трѣбва да се направи въ такъвъ случай? Азъ мислж, че заключението не може да бѣде това, което се направи отъ г. г. Славейкова и Цанова — че трѣбвало да се ржководимъ отъ прѣдписанията на стария законъ. Споредъ мене, въ този случай не остава нищо друго, освѣнъ да се от-

мѣни срокътъ за приготвянето на списъцитѣ — вмѣсто прѣзъ Августъ, да се приготвятъ по-рано — но несъмнено трѣбва да се приложи новиятъ Избирателенъ законъ, тъй като всички сме признали, че той има много прѣимущества отъ тоя, който е отмененъ, отъ една страна, и отъ друга — ние ще си противорѣчимъ, ако едно нѣщо, което сме прогласили, че не съществува, вземемъ да го прилагаме. Намъ е желателно да видимъ, ако и новиятъ Избирателенъ законъ ще се упражнява пакъ съ сопи, съ полиция и съ тѣлпи, по-добъръ е да се приложи на двѣ, три или четири мѣста, отъ колкото ако се приложи изведиждъ въ едни общи избори и тогазъ практическитѣ послѣдствия да бѣдѣтъ много по-лоши. Прочее, като приемамъ напълно направеното прѣдложение, щото изборитѣ да станѣтъ въ началото на Септемврий, както е формулирано въ закона, — азъ ще направѣ една забѣлѣжка.

Въ мотивитѣ на това прѣдложение се прѣдвижда, че избори ще станѣтъ въ София и Карлово. Вие знаете, че въ Казанлъкъ е избранъ г-нъ Стефанъ Костовъ, който въ двѣ сесии вече не се е явилъ тукъ и въ сѣщото врѣме е чиновникъ въ Св. Синодъ. До колкото знамъ, той си е подалъ оставката на Бюрото — това свѣдѣние ми се даде отъ подпрѣсѣдателя г-нъ Губидѣльниковъ — обаче, Нар. Събрание и до сега не е приело оставката му. То е длъжно да му ъ приеме, първо, защото негова милость е чиновникъ, и второ, защото редовно си е подалъ оставката, и слѣдователно, неговото мѣсто е вакантно. Сѣщото нѣщо е и за поминжлии се Новопазарски народенъ прѣдставителъ Исуфъ Хаджи Мустафовъ, както е вакантна и Ново-Селската околия, изборътъ на прѣдставителитѣ на която е касиранъ.

Никола Ив. Козаровъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че ние не можемъ да вземемъ друго рѣшение, освѣнъ да подкрѣпимъ прѣдложението на г-на министра, защото, въ дадения случай по тия допълнителни избори, азъ не намирамъ въ Конституцията нѣкое ясно постановление за срока, въ койго трѣбва да бѣдѣтъ произвеждани допълнителнитѣ избори. Чл. чл. 136 и 137-й отъ Конституцията се занимаватъ съ въпроса, когато се растури Събранието, слѣдъ колко врѣме трѣбва да станѣтъ изборитѣ, а колкото за допълнителнитѣ избори, тамъ въпросътъ, както казахъ, никакъ не е поясненъ. До колкото помня, споредъ стария Избирателенъ законъ, практиката бѣше такава, че щомъ се съобщѣше отъ Бюрото или отъ прѣсѣдателя на Нар. Събрание на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, че има празно мѣсто за народенъ прѣдставителъ, Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла се распорѣждаше, съобразно съ стария законъ, и въ 10 дни слѣдъ това съобщение най-късно, назначаваше се деньтъ за произвеждане избора и се внасяше докладъ до Княза, за да се издаде надлѣжниятъ указъ. Сега, сѣщото нѣщо, азъ даже виждамъ и въ новия Избирателенъ законъ, именно въ чл. 39-й, въ който, между друго, се казва, че за допълнителнитѣ избори не ставатъ рѣшения на Министерския Сѣвътъ, а се прави само докладъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, и щомъ докладътъ бѣде прѣдставенъ на Негово Царско Височество Княза,

издава се указъ и се опрѣдѣля деньтъ за изборитѣ. Сега, въ данния случай, азъ намирамъ, тъй да се каже, народното прѣдставителство въ една тъмнота — какво би било станѣло, ако случайно се распуснѣше настоящето Нар. Събрание. Добъръ, но г-нъ министрътъ не иска да постановимъ, щото, ако се растури Събранието, общитѣ избори за народни прѣдставители да станѣтъ прѣзъ Септемврий. Това се иска само за допълнителнитѣ избори. Понеже, казва, нѣма възможность да се приспособи новиятъ Избирателенъ законъ, който има много прѣимущества прѣдъ стария, затова, казва, моля да се отложатъ допълнителнитѣ избори: да не станѣтъ прѣзъ Февруарий, а да се отложатъ и да станѣтъ прѣзъ Септемврий мѣсець, въ най-сгодното за работното население врѣме. Така щото, въ данния случай, безъ да се накрънява, безъ да се нарушава Конституцията съ нашето рѣшение, което ще вземемъ — да се отложатъ допълнителнитѣ избори за прѣзъ Септемврий мѣсець 1898 год. — отъ друга страна, ще дадемъ възможность и на избирателитѣ, както и на народното прѣдставителство и на българския народъ напълно да се приложи този законъ, за да се видѣтъ неговитѣ добри или лоши страни. Ето защо, азъ мисля, г-да прѣдставители, че трѣбва да приемемъ прѣдложението на г-на министра, и даже въ днешното засѣдание: да се не праща на комисията, но да се приеме на второ и трето четение.

Христо П. Славейковъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че забѣлѣжката на г-на Цанова, относително важностьта на въпроса, не е свързана съ нѣкакви партизански възглѣдове — тя е много права и, слѣдователно, излишни бѣхъ многоглаголюванията на г-на Ночева съ всевъзможнитѣ му „а а а“ „е е е“ „и и и“, а така сѣщо и това, което каза г-нъ Данковъ, че отъ единъ въпросъ толкова ясенъ, искали сме да правимъ въпросъ политически. Важенъ е затова, защото, ако по новия Избирателенъ законъ се избере едно лице, което би имало право по стария Избирателенъ законъ да бѣде прѣдставителъ, а по новия законъ не, тогазъ ние имаме една коллизия на законитѣ. Азъ казвамъ, че е възможно такава нѣщо, защото въ Ново-Пазарската околия, която съ смъртъта на Исуфа Хаджи Мустафовъ е останѣла вакантна, може да се избере единъ турчинъ, който да не знае български языкъ. Азъ казвамъ този примѣръ, за да убѣдѣмъ г-на Габровски, че дѣйствиелно е възможна една коллизия на законитѣ. Новиятъ Избирателенъ законъ е въ извѣстна часть ограничителенъ за избирателитѣ, но общото положение на правата за избираемитѣ и за избирателитѣ е едно и сѣщо. За избираемитѣ има нѣкои ограничения, които по мое мнѣние би могли да произведѣтъ коллизия на законитѣ. Каза се отъ г-на Цанова, че по смисъла на Конституцията, Княжеството не може да стои повече отъ два мѣсеца безъ народно прѣдставителство. Но ако се казва това за комплекта на Събранието, то трѣбва да се отнася и за всѣка часть отъ държавата, която споредъ закона е длъжна да даде единъ народенъ прѣдставителъ, който да защитава интереситѣ на държавата и интереситѣ на тия избиратели, които го пращатъ тукъ. Такава е цѣльта на избирателитѣ. Слѣдо-

вателно, ако кажемъ, че практиката до сега е била такава, че е било позволявано на надлъжния министър да иска да станътъ допълнителнитъ избори на 30-й или 40-й день слѣдъ като се съобщи отъ Нар. Събрание, все-таки трѣбва да се пази срокътъ, който е прѣдвиденъ въ чл. 37-й, именно два мѣсечниятъ срокъ отъ какъ е останжло мѣстото вакантно, за да има прѣдставителъ отъ това мѣсто, което е останжло вакантно.

Друго едно нѣщо би могло да се прѣдложи, за да се избѣгне тая коллизия на законитѣ. Ние имаме сега стариятъ Избирателенъ законъ, който е въ дѣйствиe. Новиятъ Избирателенъ законъ влиза въ сила отъ 1-й Януарий 1898 год. Прѣдложението же на г-на министра е, да се отсрочи изпълнението на този законъ, да почне да се изпълнява отъ 6-й Септемврий, когато ще имате възможност да пригответе всичкитѣ книжа въ редъ, за да може да се приложи този законъ. Съ това, казвате вие, не се нарушавала Конституцията, не се нарушавали никакви права на избирателитѣ и на избираемитѣ. Азъ пъкъ казвамъ, че ако се сложатъ изборитѣ за прѣзъ Септемврий мѣсець, тогазъ, освѣнъ гдѣто ще има коллизия на законитѣ, но ще нарушите ясното прѣдписане на Конституцията. Ето защо, азъ поддържамъ, че това прѣдложение е неприемливо, защото Избирателниятъ законъ е създаденъ за избирание на едно комплектно тѣло, за избирание на едно законодателно тѣло. Като излизамъ отъ това положение, азъ казвамъ, че народното прѣдставителство, като законодателно тѣло, не може да се състои отъ членове избрани по два различни закона, въ които се прѣдвиждатъ дѣ различни условия на избираемостъ. Азъ показвамъ на частични случаи, като казвамъ, че тукъ има турци, които не сж грамотни на български языкъ, а пъкъ споредъ новия Избирателенъ законъ такива не се допускатъ да бждатъ прѣдставители. Ето защо, азъ пакъ обръщамъ вниманието ви върху въпроса и казвамъ, че отъ него не трѣбва да правите никаква политика, никакво партизанство.

Министъръ Найденовъ Веневъ: Г-да прѣдставители! Всѣкога, когато е ставало дума за избори, особено за избори за народни прѣдставители, лѣвицата въ нашата Камара е прѣдвявала прѣдъ васъ най-много оплаквания. Тия оплаквания сж били: че изборитѣ не ставали при пълна свобода, при пълна тишина и редъ, и че полицията на много мѣста се е бъркала. Ми се струва, че господата отъ лѣвицата, ако бѣхж послѣдователни, днесъ нѣмаше да повдигатъ възражение противъ исканието на министерството; защото, ако помните добръ, новиятъ Избирателенъ законъ се създаде отъ нуждата, която вие съзнахте, като се аплодира отъ страна на лѣвицата, че дѣйствующето законодателство по изборитѣ трѣбва да се измѣни, за да гарантира по-добръ правата на избирателитѣ, и избранитѣ дѣйствително да прѣдставляватъ българския народъ. Ние имаме претенцията, че новиятъ Избирателенъ законъ постига това нѣщо. Ако мислите, че сте вотирали законъ, който най-добръ гарантира правата на избирателитѣ, и че при този законъ несравнено по-малко ще бждатъ злоупотребления отъ страна на полицията, (Единъ прѣдста-

витель отъ лѣвицата: Значи, Вие допускате . . .) вие трѣбва да похвалите нашето желание, когато ние искаме и допълнителнитѣ избори за народни прѣдставители прѣзъ идущата година да станжтъ по тоя Избирателенъ законъ. Ако ние искахме да стѣснимъ свободата на избирателитѣ, ако искахме да си служимъ съ нередовни избори, както се считатъ изборитѣ по стария законъ, ние нѣмаше да внасяме въ Камарата прѣдложение, а щѣхме да се воспользуваме отъ стария законъ и по него щѣхме да направимъ изборитѣ.

Г-да народни прѣдставители! Исканието за да се отложи изборътъ на допълнителнитѣ народни прѣдставители до Септемврий, за да станжтъ всецѣло по новия Избирателенъ законъ, казватъ, противорѣчало на чл. 137-й отъ Конституцията. Този членъ казва, когато се растури Събранието, въ какъвъ срокъ трѣбва да станжтъ новитѣ избори, и въ какъвъ срокъ трѣбва да се събере новата Камара. Най-напрѣдъ, като прочетете това прѣдложение, ще видите, че то не се касае за общитѣ избори, а за допълнителнитѣ. (Найчо Цановъ: Ами ако растуриятъ Камарата? — Никола Хр. Габровски: Сакънъ, такова нѣщо не може да стане — съ тапия сж взели властта!) Ако днешното или друго якое правителство дойде и въ мѣсець Януарий растури Камарата, трѣбва да произведе изборитѣ прѣзъ мѣсець Мартъ. Правителството, което е на власт, нека то носи отговорността за начина, по който е произвело Изборитѣ. Ако то е коректно, ще произведе изборитѣ по новия Избирателенъ законъ, само ще се воспользува отъ старитѣ избирателни списъци, защото до 1-й Юлий нѣма да бждатъ готови избирателнитѣ списъци, тъй както се прѣдвиждатъ въ новия Избирателенъ законъ. Тѣй щото, ако Събранието се растури, правителството, което почита законитѣ, трѣбва да произведе изборитѣ по новия законъ, а ще си послужи съ списъцитѣ, съставени по стария Избирателенъ законъ. Азъ искамъ, г-да прѣдставители, допълнителнитѣ народни прѣдставители да се избержтъ по новия Избирателенъ законъ, защото, поне както се прѣдвижда, нѣма да има Камарата засѣдания по-рано отъ идущия Октомврий. Нѣма нужда да правимъ избори прѣзъ Февруарий мѣсець, а да оставимъ да ги направимъ по-късно по новия Избирателенъ законъ и по новитѣ списъци, за да видимъ удобствата и неудобствата на закона, и ако има такива, идущата сессия да може нѣкой да прѣдстави ново прѣдложение за измѣнения въ него, ако има нужда отъ такива. Въ всѣки случай, съ моето прѣдложение повече се гарантиратъ избирателнитѣ права и свободното дѣйствие на българскитѣ избиратели.

Ще дамъ едно тълкувание на моето прѣдложение, за да се има прѣдъ видъ при дѣйствиата, които може да се вършжтъ, било отъ това правителство или отъ друго, по новия Избирателенъ законъ, както за избирание на народни прѣдставители, тъй и за избирание на градскитѣ и селскитѣ общински и окръжни съвѣти. Ако се случи, че нѣкой община, градска или селска, прѣстѣпи тѣжко своята длъжностъ и тури въ опасностъ интереситѣ на общината и по една налѣжаща нужда стане да се растури съвѣтъ,

и бжде растуренъ прѣзъ Януарий или Февруарий, (Христо П. Славейковъ: Напримѣръ опозиционна община!) ако стане такова нѣщо, ще трѣбва новиятъ изборъ да се произведе по новия Избирателенъ законъ и избраниятъ ще трѣбва да отговаря на-условията, които прѣдвижда тоя законъ. Едно нѣщо, отъ което ще си послужатъ по стария законъ, това сж избирателнитѣ списъци. Ще трѣбва въ такива случаи да се произведатъ избори, защото една три-членна коммисия не може да управлява шестъ мѣсеца интереситѣ на общината. Това рѣшение, което ще вземете, се отнася само до изборитѣ за допълнителнитѣ народни прѣдставители, тамъ дѣто мѣстата сж останали вакантни. Тия обяснения имаше нужда да дамъ, и ще ги имамъ прѣдъ видъ, ако азъ прилагамъ този законъ. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Христо Теодоровъ: Г-да прѣдставители! Въпросътъ е чисто въпросъ на тълкувание, и най-напрѣдъ може да нѣмаме мнѣние по него, но постепенно-постепенно ще си съставимъ едно мнѣние. И ние трѣбва да си съставимъ мнѣние, за да не влѣземъ въ стълкновение и нашето рѣшение да бжде основано на здраво сжждение. Ние можемъ да дойдемъ до едно заключение по разни съображения, и, ако не сме съгласни съ съображението изказано сега, това не значи, че заключението не е право. Ние често мислимъ, че споредъ съображението и заключението е криво. Напримѣръ г-нъ Цановъ казва, че при два различни избирателни закона не може да има изборъ на една камара. Човѣкъ би могълъ да се съгласи съ това, ако новиятъ Избирателенъ законъ основно измѣняваше състава на Нар. Събрание и начина за да бжде нѣкой избираемъ или избирателъ. Но ако е една само процедура, вмѣсто изборътъ да става сутринъ, да става вечеръ, нѣма нужда да се придържае отъ такова съображение. Не е, слѣдователно, това съображение, което трѣбва да имаме. Азъ не се съгласявамъ и съ съображението изказано отъ г-на Габровски, че сега дѣйствующиятъ Избирателенъ законъ е по-добъръ и, слѣдователно, по него трѣбва да станатъ изборитѣ. Не е въпросътъ тамъ; въпросътъ е по-принципиаленъ. Въпросътъ е: трѣбва ли ние да имаме народно прѣдставителство или не? Кое е по-важно: да имаме прѣдставителство, избрано както и да е, разбира се по едно законоположение, по което не сме пропаднали до сега, или да нѣмаме такова за нѣколко врѣме?

Посочи ви се, че управлението на нашата държава е монархическо конституционно, съ народно прѣдставителство; значи, всѣка околия трѣбва да има въ Нар. Събрание свой прѣдставителъ; и ако Конституцията изисква въ два мѣсеца да бжде избрано народното прѣдставителство, то това прѣдписание е общо. Ние не трѣбва да се вираме само въ неговото буквално съдържание, а трѣбва да го расчепкаме, за да го разширимъ въ прилаганието; а то е слѣдующето, че не може да има околия безъ прѣдставителъ въ Нар. Събрание. Околиятъ Карловска, Ново-Пазарска и други нѣматъ прѣдставителъ въ Нар. Събрание. Ако се туримъ на тѣзи почва, на която се туря законопроектътъ, ние ще дойдемъ въ противорѣчие. Прѣдположете, че дойде една чума, или че голѣма частъ

отъ членоветѣ на Събранието си даде оставката; (Христо П. Славейковъ: Не дай Боже!) по кой законъ ще станатъ изборитѣ — Конституцията и интереситѣ на държавата изискватъ да има винаги народно прѣдставителство? И ние ще кажете: Йокъ, чакайте, ние имаме новъ Избирателенъ законъ. Правилно ли е сега това съображение? Ето защо, ние трѣбва да вдигнете по-високо вашето разсуждавание, да го обобщите; защото сега, ако имаме въпросъ да говоримъ за двама народни прѣдставители, може да се случи да имаме въпросъ и за голѣма частъ отъ народното прѣдставителство. Ето, отъ тия съображения като излизамъ, азъ намирамъ, че въ Карлово, Нови-Пазаръ и другагдъ трѣбва да станатъ избори. Тѣзи околии трѣбва да иматъ прѣдставители, което е по-важно за менъ, за държавата, за народното управление, изобщо е по-важно за принципа прокаранъ у насъ, отколкото да чакаме подиръ 8 или 10 мѣсеца да станатъ изборитѣ. За менъ е по-важно да станатъ избори, макаръ и по стария Избирателенъ законъ, на който недостатъцитѣ наистина признаваме, но които не сж толкозъ много, щото да лишатъ страната отъ народно прѣдставителство. По тоя начинъ ние лишаваме нѣколко околии отъ прѣдставители въ Събранието. Щомъ е така, менъ ми се струва, по-добъръ е да прѣдпочетете единъ законъ, по който може да се направятъ изборитѣ, отколкото да чакате да станатъ по единъ по-добъръ, но който ще влѣзе въ сила по-късно. Ами, ако имаме война и е нужно разрѣшението на кредити? (Прѣдсѣдателъ: Аллаа санджкъ!) Ето гдѣ е въпросътъ.

Иванъ Ев. Гешовъ: Г-да прѣдставители! На тълкуванието на г-на прѣдговорившия, азъ мисля, че трѣбва да се противопостави единъ изриченъ членъ отъ самата Конституция. Чл. 86-й, който говори за изборитѣ, има на края една алинея, която казва: „За реда на изборитѣ ще се изработи особенъ Избирателенъ законъ“. Кой законъ, г-да прѣдставители, ще е въ сила отъ 1-й Януарий нататъкъ? Азъ мисля, че не може да има ни най-малко съмнѣние, че новиятъ: стариятъ издѣхва съ послѣдната минута на настоящата година. Щомъ е тѣй работата, азъ не можъ да разберъ, защо става такова тълкувание на Конституцията и прѣдпочитание на стария Избирателенъ законъ. Ако господата отъ лѣвицата, които сж прѣдставители на демократическата партия и които искатъ по единъ недемократически начинъ да станатъ изборитѣ, мислятъ, че изборитѣ трѣбва да станатъ по стария законъ, тѣ трѣбваше не така мълчаливо да искатъ да стане това, но трѣбваше да направятъ едно ново прѣдложение, за да се продължи дѣйствието на сега дѣйствующия законъ и слѣдъ 1-й Януарий. Затова, вѣрвамъ, че и тѣ ще се съгласятъ съ менъ, че този законопроектъ, както е прѣдставенъ сега, трѣбва да се приеме по принципъ, а послѣ, когато дойде да разискваме неговия текстъ, тѣ могатъ да направятъ едно ново прѣдложение, споредъ което да станатъ изборитѣ по стария законъ, за да могатъ да станатъ по-скоро. Инакъ, азъ не виждамъ какъ може да се разрѣши този въпросъ. Затова, азъ ще ви моля, да приемете по принципъ прѣдложението, както е прѣдставено, за да се испрати на коммисията. Тамъ ще може да се види колко

избори има да станѣтѣ идущата година, защото както се забѣлѣжи отъ г-на Габровски, не сѣ само тия избори, изложени въ прѣдложението; има и други избори, има депутати, които сѣ си дали оставката, като напимѣръ г-нъ Стефанъ Костовъ; има нѣкои наши другари, които сѣ се поминѣли. И тѣй като много се говори по този въпросъ, азъ прѣдлагамъ да се прѣкратѣтъ дебатитѣ.

Прѣсѣдатель: Говорили сѣ 12 души и понеже има прѣдложение да се прѣкратѣтъ дебатитѣ, ще положѣ на гласуване това прѣдложение. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ прѣдложението, за да се прѣкратѣтъ дебатитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Дебатитѣ се прѣкратѣватъ.

Пристѣпѣме къмъ гласуване на прѣдложението. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ по принципъ прѣдложението, за кога трѣбва да станѣтъ вторитѣ допълнителни избори за IX-то Обикновено Нар. Събрание, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Има прѣдложение отъ г-на Данкова и отъ г-на Козарова сега да стане и второто четение на това прѣдложение. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ сега да стане второто му четение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Моля г-на секретаря да го прочете.

Христо П. Славейковъ: Законъ ще го правите, а пѣкъ не се опрѣдѣля въ кои околии ще ставатъ избори!

Никола Хр. Габровски: Ще трѣбва да отиде въ комисията!

Секретаръ Петръ К. Вобчевски: (Чете.)

„Прѣдложение

за опрѣдѣление врѣмето“. . . .

(Гласове: Да стане рѣшение!)

Министръ Найденовъ Веневъ: „Рѣшение“ да се каже вмѣсто „прѣдложение.“

Секретаръ Петръ К. Вобчевски: (Чете.)

„Рѣшение

за опрѣдѣление врѣмето, когато ще станѣтъ вторитѣ допълнителни избори за IX-то Обикновено Народно Събрание.“

Найчо Цановъ: Азъ мисля, че по тоя въпросъ трѣбваше да се даде достатъчно врѣме, за да могатъ да се приготвятъ, както тия г-да, които могатъ да бѣдѣтъ въ полза на това прѣдложение, така сѣщо и ония, които ще бѣдѣтъ противъ. Отъ прѣдговорившитѣ г-да прѣдставители, които казахъ нѣколко думи въ полза на приеманieto на това прѣдложение, единъ е и г-нъ Гешовъ. Азъ мисля, че той не е могълъ да разбере достатъчно онова нѣщо, което искахме ние съ г-на Славейкова. Ние, като говорихме, за неприеманieto на тоя членъ, казахме, че намѣсто него трѣбваше да се внесе друго прѣдложение, споредъ което да се постанови, за да бѣде приложенъ стариятъ законъ за допълнителнитѣ избори, защото споредъ Конституцията не може да остане една околия повече отъ два мѣсеца безъ надлѣжнитѣ народни прѣдставители.

Г-да прѣдставители! Възрази се отъ страна на г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, че той прави това прѣдложение на това основание, че Събранието ще бѣде свикано прѣзъ мѣсецъ Октомврий идущата година. Добрѣ; ами разни държавни нужди, като сѣшнии, могатъ да принудѣтъ правителството, щото свикването на Нар. Събрание да бѣде налѣжаще за една извънредна сессия. Кажете, г-да прѣдставители: какъ ще лишите отъ народни прѣдставители тия три или петъ околии, въ които сѣ упразнени депутатскитѣ мѣста? Азъ мисля, че когато се говори върху извѣстно прѣдложение, когато се говори върху извѣстенъ членъ отъ Конституцията, трѣбва да му се даде едно разумно тълкувание. Чл. 137-й отъ Конституцията, каза г-нъ Министрътъ на Вътрѣшнитѣ Дѣла, не се отнася за конкретния случай. Добрѣ; ами, че вие тоя чл. 137-й може да го не изпълните и за конкретния случай, а именно при случая когато се растури Събранието! Или, както каза г-нъ Теодоровъ, прѣдставете си, че на повечето отъ прѣдставителитѣ се упразнятъ мѣстата по причина на смъртъ, на даване оставка и пр., тѣй щото, по-големата частъ отъ народното прѣдставителство не може да вземе участие въ разискванията на Нар. Събрание. Какво ще прави правителството, ако стане нужда да свиква Нар. Събрание, а нѣма пуждното число прѣдставители? По кой законъ ще се избѣрѣтъ прѣдставители въ тия упразнени мѣста? Или и тогава трѣбва да се чака Септемврий, за да се произведѣтъ изборитѣ и да се свика Нар. Събрание? Нѣма съмнѣние, че Събранието трѣбва да бѣде свикано, защото, както казахме, България е конституционна монархия съ народно прѣдставителство — по чл. 4-й отъ Конституцията.

Ще направя една бѣлѣжка върху онова, което се каза отъ г-на Габровски. Той е съгласенъ съ прѣдложението, но да се произведѣтъ допълнителнитѣ избори въ упразненитѣ околии по новия законъ, съ намаление на сроковетѣ. Питамъ г-на Габровски: кой е въ състояние да измѣни тия срокове? Въ членоветѣ на новия Избирателенъ законъ се опрѣдѣля, се заповѣдва, какъ да се приложи тоя законъ отъ изпълнителната власть. Тамъ народното прѣдставителство е казало на министра: вие нѣмате право да съставите списъцитѣ и да направите изборитѣ за бюрата и прочее, освѣнъ въ установенитѣ срокове, защото трѣбва да дадете врѣме на избирателитѣ да обмислѣтъ и да направѣтъ контестацитѣ си по тия избирателни списъци и прочее. Избирателниятъ законъ опрѣдѣля датитѣ, но азъ не помня всичкитѣ и нѣма да говорѣ за тѣхъ, а привеждамъ само примѣри. До 1-й Августъ, казва напимѣръ законътъ, вие трѣбва да съставите избирателнитѣ карти и, слѣдователно, трѣбва да дадете възможность на избирателитѣ да направѣтъ заявленията си, ако не сѣ давали нѣкога такива за оспорвания. Какъ ще дадемъ право на министра да намалява срока? Ами съ туй той нѣма ли да отнеме правата на българскитѣ граждани, които иматъ право да участвуватъ, било при съставянieto на избирателнитѣ списъци или на избирателнитѣ карти? Въ новия Избирателенъ законъ е казано, че бюрата се конституиратъ по извѣстенъ редъ. Апелативнитѣ сѣдилища, въ общо събрание, по жреби-

ровка избиратъ прѣдсѣдателитѣ на избирателнитѣ бюра, въ апелационната областъ, а членовѣтъ на бюрата се избиратъ отъ окръжнитѣ сѣдилища; но и двѣтъ тия работи ставатъ въ извѣстенъ срокъ. Може да има лица да направятъ разни заявления — това е опрѣдѣлено въ закона. Какъ можете да дадете право на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла да опрѣдѣля произволно тия срокове, когато гражданѣтъ не ще знайтъ кога ще се воспользуютъ отъ тия права, които имъ дава законътъ? Тѣй щото, такова едно тълкувание отъ страна на г-на Габровски не почива на разумни основания.

Менъ ми е приятно, г-да прѣдставители, че г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, въпрѣки толковато заявления, гдѣто е правила лѣвицата, че сж ставали насилия въ изборитѣ, дохожда днесъ косвенно да признае, че дѣйствително сж ставали такива. (Гласове отъ дѣсницата: Не е истина! Въ ваше врѣме ставахъ!) Признавамъ и съмъ съгласенъ съ това твърдение на г-на министра, че полицията е правила насилия въ изборитѣ, че е нарушила правата на българскитѣ граждани . . . (Шумъ. Гласове: Не е истина! Лъжешъ!)

Атанасъ Краевъ: Ако той не е казалъ, ние го казваме, защото е вѣрно. . . (Шумъ.)

Никола Хр. Габровски: И не само, че е билъ лошъ законътъ, ами и при най-идеалнитѣ закони пакъ ще правите насилия!

Прѣдсѣдателъ: Моля, г-нъ Габровски, нѣмате думата! Пакъ ли така ще ъж караме?

Атанасъ Краевъ: Вие нѣмате право да оскърбявате! Вие сте прѣдсѣдателъ и сте длъжни да обезпечите свободата на говорението!

Никола Хр. Габровски: Той мисли, че се намира въ Пловдивския хамамъ! (Шумъ.)

Прѣдсѣдателъ: Нѣмате право да говорите! Когато ви дамъ думата, тогава говорете!

Найчо Цановъ: (Продължава.) Тѣй щото, на основание на тия разсѣждения, които се искаха, азъ съмъ на мнѣние, че е невъзможно да дадемъ друго тълкувание на чл. 137-й отъ Конституцията, освѣнъ това, което казахъ. Ние не можемъ да лишимъ до мѣсець Септемврий околитѣ, споменати въ доклада, отъ правото да иматъ депутати въ Камарата, защото всѣки единъ моментъ може да се яви нужда, да се свика Събранието на извънредна сессия и тогава тия околии ще бѣдѣтъ лишени отъ своитѣ прѣдставители при обсъжданieto на общитѣ интереси на страната. Когато говорѣхме за чл. 137-й, ние не казахме, че той се отнася за конкретния случай, но искахме да го свържемъ съ чл. 4-й отъ Конституцията и да дадемъ едно разумно тълкувание по настоящия случай, по настоящето прѣдложение. Ако г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла прѣдполага, че е възможно да внесе прѣдложение, споредъ което въ разстояние на два мѣсеца да бѣдѣтъ изпълнени всичкитѣ ония срокове, да се изпълни всичко, което се изисква отъ новия Избирателенъ законъ, нека го внесе да го узаконимъ и въ продължение на два мѣсеца да можемъ да изберемъ нови прѣдставители, било по новия, било по стария Избирателенъ законъ. Това прѣдложение може да го приемемъ като врѣменно за тия околии, въ които сж упразнени прѣдставителскитѣ мѣста.

Атанасъ Данковъ: Г-да прѣдставители! По настоящето прѣдложение, което се прие на първо четение, казахъ нѣколко думи и сега взехъ думата да попълня това, което по-рано казахъ.

Г-нъ Цановъ се придържа до чл. 137-й отъ Конституцията, като се прѣструва, че или не желае или не разбира тоя членъ, който гони съвършенно друга цѣль и не се отнася до прѣдложението, което е прѣдметъ на разисквание. Въ тоя членъ изрично се казва, че новитѣ изборения трѣбва да станѣтъ не по-късно отъ два, а новото Събрание трѣбва да бѣде отворено не по-късно отъ четири мѣсеци, слѣдъ распуцанието на прѣжното Нар. Събрание. Излиза, че тоя членъ отъ Конституцията се отнася за случаи, когато има да станѣтъ общи избори, но не допълнителни избори, както се прѣдвижда въ настоящето прѣдложение. Азъ разбирахъ, ако бѣше внесено сега прѣдложение за всичкитѣ избори въ Княжеството, а не само за допълнителнитѣ; тогава си имаше мѣстото чл. 137-й. Но единъ пътъ, както виждате, това прѣдложение се внася не за всички, а само за нѣколко избори, менъ ми се струва, че прѣдложението е на мѣстото си и чл. 137-й отъ Конституцията не може да се приспособи въ случая. Отъ друга страна ще обърнѣ вниманието ви на друго едно нѣщо.

Въ прѣдложението се казва, че вторитѣ допълнителни избори за прѣдставители въ IX-то Обикновено Нар. Събрание, въ околитѣ, гдѣто мѣстото е останало вакантно, ще станѣтъ въ първия недѣленъ день на мѣсець Септемврий 1898 год. Тукъ не се отнася само за тия околии, които сж споменати въ доклада. Менъ ми се струва, че се отнася за всички околии, въ които прѣдставителскитѣ мѣста сж упразнени, като Ново-Пазарската, Ново-Селската и други околии, които сж останали вакантни, било по случай на смъртъ на прѣдставителитѣ, било по отказване отъ мандата или по други случаи. Тѣй щото, азъ разбирамъ, че настоящето прѣдложение се отнася до всички вакантни мѣста за народни прѣдставители въ разни околии. Азъ мисля, много по-добре ще бѣде, щото тия избори да станѣтъ на 1-й Септемврий, защото ако се приеме да станѣтъ по-рано това не е възможно, тѣй като законътъ, който приехме минхлата година, всички наредби и прѣдписания въ него не могатъ да бѣдѣтъ изпълнени нито въ Февруарий, нито въ Мартъ мѣсець. Ако приемемъ, както изисква чл. 36-й отъ новия Избирателенъ законъ, щото изборитѣ да станѣтъ 40 дни, слѣдъ като се съобщи на министра, че еди-кои околии сж вакантни, тогава наредбитѣ, които сж прѣдписани въ Избирателния законъ не могатъ да бѣдѣтъ приготвени, тѣй като трѣбватъ избирателни списъци, лични карти и цѣлъ редъ законоположения, които нѣма да бѣдѣтъ готови, нито за три, нито за четири мѣсеци. Отъ друга страна, ако всичко бѣде готово на 1-й Юний, то прѣзъ мѣсецитѣ Юлий и Августъ е най-работното врѣме и нѣма да оставатъ хората работата си, за да отиватъ на избори. Тѣй щото, да не ги лишимъ отъ това тѣхно право, по-редовно и законно е да станѣтъ изборитѣ на 1-й Септемврий 1898 год. Азъ прѣдлагамъ да приемемъ прѣдложението, както е внесено, именно изборитѣ

да станѣтъ въ първия недѣленъ день на мѣсецъ Септемврий 1898 год., като едноврѣменно се прочете то и на трето четение.

Иванъ Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Както чухте, по настоящето прѣдложение, което е на първо разискване, почитаемата лѣвица не че протестираше противъ васъ, че ставатъ нѣкои конституционни нарушения, но въобще въ тѣхъ сѣществува една болѣсть, всѣкога да възставатъ противъ всичко, което внася правителството. Тѣзи приятели цитирахъ цѣли статии отъ Конституцията и, най-послѣ, излѣзе отъ болшинството г-нъ Гешовъ и имъ даде да разберѣтъ, че тѣ не сѣ прочели Конституцията и за това г-нъ Славейковъ си сѣднѣ тѣй мирничко... (Христо П. Славейковъ: Не, г-не, азъ съмъ искалъ думата, а не съмъ сѣднѣлъ! Вие лѣжете!)

Г-да народни прѣдставители! Мотивитѣ, които навеждатъ господата отъ лѣвицата, като напримѣръ ако нѣкой си даде оставката, всички сѣ по прѣдположение. Ама може ли да умрѣтъ всичкитѣ прѣдставители и тогава какво ще правимъ? Ами ако стане растуриание на Нар. Събрание? Но то не е наше право; защото, държавата има едно върховно правителство и ако то иска да растури Нар. Събрание, ще го растури и когато дойдѣтъ двата мѣсеца ще направи избори споредъ Конституцията и Избирателния законъ, и въ такъвъ случай и Конституцията и Избирателниятъ законъ нѣма да се нарушѣтъ за онова, за което вие плачете.

Азъ, г-да народни прѣдставители, не мога да се начудѣ просто на такъвъ въпросъ, който се повдигнѣ отъ почитаемата лѣвица, само и само за да стоимъ по 4 — 5 часа да разискваме нѣща, които не сѣ отъ общественъ интересъ, освѣнъ да се протакатъ работитѣ и да се пълнѣтъ стенографическитѣ протоколи съ празни изражения, и тогазъ ще дойдѣтъ тѣхнитѣ избиратели да видѣтъ, какво говорѣтъ и какво прѣдставяватъ тукъ въ Нар. Събрание.

Г-да народни прѣдставители! Туй прѣдложение, както е, се прави за едни допълнителни избори, за тѣзи прѣдставители, които сѣ умрѣли, или сѣ си дали оставката, или сѣ касирани и т. н. Азъ се присѣдинявамъ къмъ г-на Данкова, защото нѣма нужда да се прѣдвиждатъ нови наредби, понеже не се говори за нови избори и понеже то е за свѣрхсрочни избори, и тамъ гдѣто се укаже ваканция, тамъ ще се произведе изборъ. Вие бѣхте първи г-да, които се повдигнѣхте да защищавате тоя законъ че е едничкиятъ либераленъ законъ, и сега се обръщате и искате да се направѣтъ изборитѣ по стария законъ, по който обвинявате правителството, че полицията избирала прѣдставителитѣ. Самостоятелна ли е лѣвицата, г-на прѣдставители? Тѣхната работа е само да вдигатъ гюрултия. Азъ, г-да, ще кажѣ, че не трѣбваше даже да се бавимъ и да се говори толкова, когато се установява единъ срокъ въ извѣстенъ законъ, а трѣбваше да се приеме това прѣдложение. Азъ мислѣ, г-да, че всички ще се съгласите да го приемѣтъ още сега, както на второ, така и на трето четение, за да се свѣрши работата и да минѣтъ по-нататѣкъ. Прѣдлагамъ въпроса за изчерпанъ.

Христо П. Славейковъ: Азъ искамъ да кажѣ на г-на Абрашева, че той не знае какво говори и че нито пъкъ силката му къмъ почтенния г-нъ Гешовъ е силка основателна. Чл. 86-й отъ Конституцията, който се процедира отъ г-на Гешова, не говори че избирателитѣ трѣбва да се свикатъ едн-кога си, а говори, че редѣтъ на изборитѣ ще се опрѣдѣли съ особенъ Избирателенъ законъ. Никой не говори противъ тоя законъ, никой не говори противъ новия или стария Избирателенъ законъ. (Иванъ Абрашевъ: Ти говоришъ, че се нарушавала Конституцията!) Не е истина. Ако е за това, азъ знамъ много по-хубаво, защото не съмъ рибаринъ. Азъ знамъ за какво и защо говорѣ. Азъ казвамъ, че такова едно прѣдложение, каквото искате да прокарате, е нарушение на Конституцията, и ще кажѣ защо. Чл. 137-й отъ Конституцията опрѣдѣля, колко врѣме държавата може да остане безъ народно прѣдставителство. Този въпросъ, разрѣшенъ по такъвъ начинъ, макаръ и да се отнася до случая, именно че Камарата може да бѣде растурина и че два мѣсеца слѣдъ растуриането да бѣдѣтъ избрани народни прѣдставители, но опрѣдѣля или разрѣшава въпроса: колко врѣме нашата държава може да остане безъ народно прѣдставителство. Оставете на страна Избирателния законъ, защото нѣма никакво значение, нито опашката на алинеята на чл. 86-й отъ Конституцията, която се цитира отъ г-на Гешова. Хубаво; вие искате съ едно прѣдложение да отложите изборитѣ до 6-й Септемврий, но до 6-й Септемврий, както ви каза г-нъ Цановъ, не може да се приложи новиятъ Избирателенъ законъ, защото нѣмате достатъчно врѣме, за да можете да спазите срока, който е прѣдвиденъ въ тоя законъ, и послѣ пакъ изборитѣ нѣма да станѣтъ и ще чакаме да се събере втори пътъ Нар. Събрание, за да разрѣши отново тоя въпросъ. Щомъ е така, щомъ искате да отложите изборитѣ до 6-й Септемврий, тогава вие искате да оставите нѣколко избирателни околии въ България безъ народни прѣдставители повече отъ два мѣсеца; защото, ние приемаме; че опрѣдѣлението на чл. 137-й отъ Конституцията не се отнася до нѣкои частни избирателни колегии, но изобщо до прѣдставителитѣ на българското население. Напр. Ново-Селската, Ново-Пазарската, Софийската и нѣкои други околии нѣматъ прѣдставители, а споредъ закона трѣбва да иматъ. Трѣбва да се знае: дали трѣбва да се отложѣтъ изборитѣ, или да се разрѣши въпросѣтъ, кой законъ да се приложи. Азъ ще ви кажѣ другъ единъ законъ, който по прибрзанность, по нѣмание на нѣкой... (Шумъ. — Атанасъ Данковъ: По тоя законъ трѣбва да станѣтъ изборитѣ, а не, както искате, по стария, защото, ако станѣтъ по стария, пакъ ще казвате, пакъ ще викате, че имало пушки и топове!) Ако ние говоримъ тукъ, то ние говоримъ отъ точка зрѣние на закона, и ако вие мислите, че отъ тая точка зрѣние на закона не сме прави, докажете, а недѣйте казва, че сме гледали партизански на тоя въпросъ, че сме удобрявали новия законъ, и сега сме възставали противъ него. (Шумъ.) Ние не възставаме противъ новия законъ. Ние признаваме неговитѣ прѣимущества, но работата е такава, че ако по такъвъ начинъ нарушаваме основния законъ, сутрѣ пакъ по частни съображения,

или недоразумения, ще внесемъ частни закони за нови нарушения на тоя законъ. Ето кждѣ ще докарате работата.

Азъ ще ви покажъ на другъ единъ законъ. Законътъ за углавното сѣдопроизводство у насъ ние лани приехме. Въ него се прѣдвижда слѣдующето нѣщо. Прѣдвижда се, че когато единъ обвиняемъ бѣде признатъ единодушно за виновенъ отъ сѣда, заедно съ сѣдебнитѣ засѣдатели, то осѣдениятъ може да обжалва присѣдата по касационенъ редъ, а не по апелативенъ, а не се прѣдвидѣхъ и нѣмаше въ него прѣходни членове, които да опрѣдѣлѣтъ правата на сѣдебнитѣ засѣдатели. А понеже Законътъ за сѣдебнитѣ засѣдатели влиза въ сила отъ 1897 год., то не се знае какво ще стане съ тия присѣди, които сѣ издадени отъ тогава до свѣршѣка на годината. Щомъ тия присѣди сѣ издадени отъ старитѣ сѣдебни засѣдатели и се гледа на единодушното рѣшение, трѣбваше сѣдилищата да влизатъ въ недоумѣние. Едни сѣдилища признаватъ споредъ стария законъ, че такива присѣди трѣбва да се обжалватъ по касационенъ редъ, а други, че трѣбва да се обжалватъ по апелативенъ редъ. Тукъ имаше колизия на законитѣ. Сѣществуваше новиятъ законъ, а пѣкъ се практикуваше и прилагаше стариятъ, защото самиятъ редъ на нѣщата налагаше това нѣщо на сѣдилищата. Въ дадения случай, вѣнъ отъ тия нѣща, ще стане и нарушение на Конституцията. Ето защо, азъ казвамъ, че много по-удобно, много по-приемливо ще бѣде да се приеме едно такова прѣдложение, че новиятъ Избирателенъ законъ се отлага да влѣзе въ сила до еди кога си и изборитѣ да станатъ по стария законъ, макаръ той и да е по-благоприятенъ и макаръ да отговаря на вашитѣ инстинкти. (Шумъ.)

Петръ Папанчевъ: Напротивъ, вие искате това! Този законъ е вашъ!

Христо П. Славейковъ: Ето защо, азъ възставамъ, противъ прѣдложението на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема подпрѣдсѣдателътъ Георги Губидѣльниковъ.)

Манолъ Стефановъ: Направете вие такова прѣдложение, ние ще го поддържаме! (Прѣрѣкание между прѣдставителитѣ.)

Атанасъ Данковъ: Вие говорите противъ съвѣстѣта си!

Секретарь Петръ К. Бобчевски: Г-да прѣдставители!...

(Гласове отъ лѣвицата: Той е секретарь, а не докладчикъ, и като такъвъ нѣма право да говори!) Молѣж ви се. Азъ прочетохъ само заглавието, а вие разисквате по първия членъ. Има установена практика, да се прочита и говори най-напрѣдъ по заглавието. Какъ мислите вие: по първия членъ ли разисквате, или по заглавието? (Гласове: И по заглавието и по първия членъ!) Но наедно ли ще се гласуватъ? (Глъчка.)

Найчо Цановъ: Азъ говорихъ по заглавието!

Никола Хр. Габровски: Вие искате да хитрувате, но сами себе си изхитрувахте!

Георги Н. Юруковъ: Г-да народни прѣдставители! Почитаемитѣ другари отъ лѣвицата възстанахъ противъ туй прѣдложение на г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла, като се ссилаватъ на чл. 137-й отъ Конституцията. Тоя членъ

се отнася за частиченъ случай, именно за изборитѣ когато Нар. Събрание бѣде растурено. Да ли отъ него ние можемъ да вадимъ заключение не само за общитѣ избори, но и за исключителнитѣ случаи, менъ ми се струва, че не можемъ, и мнѣнието на онѣзи, които поддържатъ противното, е погрѣшно. Г-нъ Христо Теодоровъ отиде много далечъ, като вади отъ тоя членъ общо заключение, което, менъ ми се струва, противорѣчи на конституционното управление, противорѣчи на общия духъ на Конституцията; защото по специалнитѣ случаи не може да се направи аналогия, тѣй като конституционнитѣ права сѣ изрично опрѣдѣлени, и отъ това не може да вадимъ друго заключение, нито пѣкъ друго разширочение, защото по такъвъ начинъ ние бихме свѣрзали рѣшитѣ на народното прѣдставителство. А щомъ нѣма прѣдвидени случаитѣ, за допълнение на обикновеннитѣ събрания, ще рѣче, че народното прѣдставителство е въ правото си да рѣшава и да създаде закони, каквито то намира за добри. Вие ще видите въ стария Избирателенъ законъ, именно въ чл. 8-й, и менъ ми се струва, че това е на всѣкъждѣ, че когато извѣстенъ народенъ прѣдставител умре, или е останѣлъ на служба, или бѣде осѣденъ, съобщава се за това на народното прѣдставителство, и слѣдъ това само става распорѣждане за новъ изборъ. Може би, като се затвори Камарата на 15-й Декемврий, народниятъ прѣдставител да умре на 20-й Декемврий и вие виждате, че до идущата година, до 20-й Декемврий, извѣстни околии не се прѣдставляватъ. Съ туй, че не се прѣдставляватъ извѣстни околии, не ще рѣче, че не се прѣдставлява България; защото всѣки единъ прѣдставител, отъ която ще и да бѣде околия, прѣдставлява България, а пѣкъ чл. 137-й отъ Конституцията се отнася за случаи, когато въобще нѣма народно прѣдставителство и нѣма камара. И щомъ, г-да народни прѣдставители, отъ този специаленъ случай не можемъ да правимъ аналогия, тогава кждѣ ще се спремъ? Ще се спремъ на ст. 86 отъ Конституцията, която казва въ послѣдната си алинея: (Чете) „За реда на изборитѣ ще се изработи особенъ Избирателенъ законъ.“ За тоя особенъ Избирателенъ законъ ние имаме неограничено право, да вършимъ каквото намѣримъ за добръ. Но почитаемата лѣвица ви казва, че грѣшите. Да, по много закони грѣшимъ, измѣняваме ги, но това не е само нашъ грѣхъ и грѣхъ на България, а на цѣлото човѣчество. Азъ ще ви посочѣ една държава, която минава за *mater parlamentorum*; тя е Англия, но и тамъ, въ разстояние на 20 години, колко мислите закони и рѣшения сѣ били измѣнени? 18.000 закона и рѣшения сѣ били измѣнени въ Англия въ разстояние на 20 години. Слѣдователно, това не може да ни се впише въ тѣй голѣмъ смъртенъ грѣхъ, а напротивъ, трѣбва да похвалимъ г-на министра, че е видѣлъ погрѣшката и вмѣсто сутрѣ да се намѣрваме въ безисходно положение, да поправимъ сега тая грѣшка.

Сега, да ли тая грѣшка може да се поправи съ прѣдложението, което се внася, и да ли то е цѣлесъобразно? Споредъ моето мнѣние, то е цѣлесъобразно и лѣвицата трѣбва да рѣкопѣлѣ, ако дѣйствително се въодушевява отъ свободолюбиви начала.

Найчо Цановъ: Лъвицата сме раздѣлени, а и дѣсницата е раздѣлена по тоя въпросъ!

Георги Н. Юруковъ: Дѣсницата не е раздѣлена!

Найчо Цановъ: Ами г-нъ Христо Теодоровъ говори друго!

Георги Н. Юруковъ: (Продължава.) Новиятъ Избирателенъ законъ, г-да, споредъ моето разбиране, е несравнено по-добъръ отъ стария и той трѣбва да се приложи въ частичнитѣ избори, за да се видѣтъ и неговитѣ погрѣшки, защото може би да има такива. И, ако тѣзи г-да прѣдставители, които се интересуватъ за този законъ, искатъ да видѣтъ погрѣшкитѣ му, ще отидѣтъ на мѣстото и ще видѣтъ какъ се прилага и ще дойдѣтъ въ идущата сессия на Нар. Събрание да кажѣтъ погрѣшкитѣ му и да направѣтъ прѣдложение за измѣнение на нѣкои работи, на нѣкоя процедура, която въ дѣйствителностъ сж видѣли, че не е добра.

Прѣдъ видъ на тия съображения, азъ моля народното прѣдставителство да приеме прѣдложението тѣй, както е прѣдставено отъ г-на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Стефанъ С. Бобчевъ: Г-да прѣдставители! Единъ приятелъ тукъ около мене, половина на шега, половина на истина, ми казва, че г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи трѣбваше да достигне цѣльта си много по-прѣко, като прѣдложеше намъ малко по-инакъ своето прѣдложение, а именно като прѣдложеше, щото изборитѣ допълнителни за нови прѣдставители, да станѣтъ по стария законъ. И тогава, казва тоя приятелъ, непрѣмѣнно приятелитѣ отъ лъвицата щѣхъ да искатъ да станѣтъ тѣзи избори по новия законъ; ние щѣхме да се съгласимъ и нѣмаше да изгубимъ толкова врѣме да разискваме по тия избори. (Оживление. — Гласове: Вѣрно!)

Най-напрѣдъ, като слушахъ г-дата отъ почитаемата лъвица, къмъ които съмъ ималъ голѣмо уважение, защото винѣги съмъ ги слушалъ съ най-голѣмо внимание и всѣкога, когато сж правили нѣкое умѣстно прѣдложение, азъ съмъ ги поддържалъ и съмъ вдигалъ рѣка наедно съ тѣхъ, и днесъ повтарямъ, когато ги слушахъ много внимателно, най-напрѣдъ помислихъ, че тѣ наистина се въодушевяватъ отъ онуй желание да бѣдѣтъ полезни. Но най-послѣ — да си обадишъ грѣхътъ — когато чухъ г-на Славейкова, че се обръща къмъ насъ и каза: вашитѣ подтиснителски инстинкти искатъ да се покажѣтъ, като се гласува, щото допълнителнитѣ избори да станѣтъ споредъ стария законъ; като чухъ тия апострофирования къмъ насъ, веднага ми дойде на ума, че той не е искренъ и пожалуй, че той не твърди онова, което е истинското негово убѣждение. Дѣйствително, и той щѣше да прѣдложи, или да направи така, както каза моя приятелъ, т. е., ако г-нъ министрътъ бѣше прѣдложилъ да станѣтъ изборитѣ по стария законъ, то непрѣмѣнно отъ лъвицата щѣхъ да искатъ да станѣтъ по новия законъ. Азъ и другъ пѣтъ съмъ напомнявалъ, г-да прѣдставители, прѣдъ васъ приказката за положението, въ което се намиратъ г-дата отъ лъвицата, а именно напомнявалъ съмъ ви приказката за онзи шеговитъ човѣкъ, който хваща за ухото дѣтето и го пита: „Напои ли магарето? — Напоихъ го. — Съ каква вода? — Съ сту-

дена. — Ами че ти му си изстудилъ червата? — Не, съ топла вода. — Ами че ти му си изгорилъ червата? Въ всѣки случай, не харесвалъ отговора на дѣтето и все намиралъ, че то е сгрѣшило. Ето защо, азъ не намѣрвамъ умѣстно прѣдложението, което направи г-нъ Славейковъ. Въ случая, г-дата отъ лъвицата се намиратъ въ това положение на шеговития човѣкъ, защото това апострофирование, това оскѣрбление, което прави г-нъ Славейковъ къмъ насъ, като ни напомнява, че сме имали нѣкакъвъ ангажиментъ да прилагаме стария законъ, азъ не мога да разберѣ, отъ какви други причини се прави, когато той много добръ знае, че новиятъ законъ е дѣло наше и че не го е прѣдложилъ нѣкой отъ лъвицата. (Гласове: Вѣрно! — Ржкоплѣскание.) Той знае това много хубаво и азъ се чудѣ, какъ сега говори тѣй. Правото да си кажѣ, когато го слушахъ, азъ си направихъ заради тия му думи много лошо, много скръбно впечатление, особено за началата, които той поддържа. Тия начала, ако се прѣгледатъ сега, въ тоя случай, ще ги намѣримъ, че сж въ разрѣзъ съ началата, прокарани въ Конституцията. Викатъ за Конституцията, но не сж тѣ, които искатъ да ѣ запазѣтъ. Чл. 137-й отъ Конституцията, който се цитира не е въ тѣхна полза. Той е въ наша полза, защото говори за специаленъ случай, защото той говори: кога трѣбва да станѣтъ новитѣ избори, слѣдъ като Князьтъ распусне Нар. Събрание. Само за въ такъвъ случай, тоя членъ опрѣдѣля, кога трѣбва да станѣтъ нови избори за народни прѣдставители, а не за въ другъ случай. Ако желаете, четете го единъ пѣтъ, четете го и 101 пѣтъ, и все до това заключение ще дойдете. Само трѣбва малко повечко свѣсъ, малко повечко внимание, за да се разбере, че е тѣй. Тукъ даже не ще никакво юридическо знание, никакви философии, за да се разбере туй нѣщо. (Найчо Цановъ: Онзи день иначе четѣхте!) Всѣки пѣтъ еднакво говорѣ и еднакво разбирамъ, г-нъ Цановъ. Сега въпросътъ е за другитѣ случаи, какво трѣбва да става, когато се прѣдставятъ. Въпросътъ е: какво трѣбва да стане, когато овдовѣ известна избирателна околия, или по-добъръ, когато остане праздна една избирателна колегия? Сега, като е такъвъ въпросътъ, пита се: кой е она членъ отъ Конституцията, който нормира едно подобно положение, който разрѣшава въпроса? Ето кой е въпросътъ сега. Има ли, повтарямъ, нѣкой членъ отъ Конституцията, който нормира подобно положение? — Отговарямъ: Не. Ами какво казва другъ единъ членъ отъ Конституцията — 86-й? Тоя членъ, въ послѣдната си алинея казва: (Чете). „За реда на изборитѣ ще се изработи особенъ Избирателенъ законъ“. Сега, имаме ли ние въ нашия Избирателенъ законъ нѣкой членъ, който да нормира това положение? — Нѣмаме. Има едно нѣщо, споредъ което може само по аналогия да се говори и то е една статия въ Избирателния законъ, въ която се казва, че Нар. Събрание е суверенътъ да опрѣдѣля срока, кога трѣбва да встанѣтъ тия допълнителни избори. Сега, отъ нова година ще да стѣпи въ сила новиятъ Избирателенъ законъ и за това всички вѣрвамъ да знаете, че тоя законъ е, който трѣбва да уреди изборитѣ, които има да станѣтъ отъ нова година нататѣкъ. (Христо П. Славейковъ: Въ сѣдилището иначе ще

говорите! — Найчо Цановъ: Ози день другоаче говорѣхте.) Вие, г-нъ Славейковъ, трѣбваше по-напрѣдъ да бѣдете тука, за да чуете, какво се говори, за Вашата добросъвестностъ. — Сега, пита се: като стариятъ законъ е на издѣлване, а новиятъ настѣпва да влѣзе въ сила, по кой законъ трѣбва да се дѣйствува? Ето гдѣ е всичкиятъ въпросъ. Нѣма никакво съмнѣние, че е новиятъ законъ, който влиза въ сила, по който трѣбва да се дѣйствува и по който трѣбва да станѣтъ изборитѣ, защото той ще да е въ сила тогава, а не стариятъ. Ами че г-дата отъ противната страна сж всичкиѣ адвокати и тѣ не сж да не знаѣтъ, че *Tempus regit acta*. Ами че тия нѣща сж толкова извѣстни, щото и дѣцата ги знаѣтъ. Врѣмето, въ което е въ сила единъ законъ, т. е. който законъ е въ сила, той е законътъ, който господствува, и по него трѣбва да стане оня актъ, за който той се касае. Ами че може ли да стане иначе? — Не може. Ама щѣло да стане колизия между стария и новия закони. Възможно е и да стане. Ако стане подобно нѣщо, то има начинъ, по който да се разрѣши. Нар. Събрание е, което може да разрѣши тая колизия, това стѣлкновение на двата закона; Нар. Събрание е, което въ такъвъ случай ще да даде автентично, вѣрно и справедливо тълкувание на закона и стѣлкновението ще се прѣмахне. Найсетѣ, може да стане колизия, на може и да не стѣгне. Ако не стане толкова по-добрѣ, а сега азъ не знаѣмъ защо да ставатъ такива невъзможни прѣдположения, че може всички да измремъ, че чума може да дойде, че може въ Ново-Пазарската околия да се избере нѣкой, който не знае българския языкъ и не знаѣмъ още какво. Когато стане такава нѣща, тогава ще видимъ какво ще правимъ. (Никола Хр. Габровски: Тогава, може би, нѣма да бѣдете въ Събранието!) Може би ще бѣде по-добрѣ за мене, защото по-малко ще бѣдж обезпокояванъ.

Тѣй като е работата, азъ мислѣмъ, че прѣдложението, което се прави, отъ страна на правителството, е не само умѣстно, но и необходимо, и трѣбва да се приеме, защото само тоя е удобниятъ начинъ за разрѣшение на тая работа и защото по тоя начинъ, ако се разрѣши тоя въпросъ, ще бѣде въ интереса не само на населението, не само на дѣлото, но и на оиѣзи околии, за които ще се касае. Ето защо, азъ ще моля да се приеме това прѣдложение и да минемъ по-нататѣкъ.

Петръ Папанчевъ: Г-да прѣдставители! На първъ погледъ единъ нищоженъ въпросъ повдигна такива горѣщи прѣния у насъ, щото отъ твърдѣ нищоженъ, станѣ твърдѣ важенъ. И тая важностъ му се отдаде за туй, защото нѣкои г-да отъ лѣвицата нарѣкохъ прѣдложението антиконституционно. И дѣйствително, ако това прѣдложение, което се внася, за да стане законъ или рѣшение и да се приложи въ дѣйствие, е антиконституционно, нѣма съмнѣние, че би трѣбвало не два часа да дебатираме по него, а цѣла недѣля, само и само да можемъ да дойдемъ до оня резултатъ, който трѣбва, за да видимъ да ли е антиконституционно или не, и, ако се убѣдимъ, че е антиконституционно, да го отхвърлимъ и да кажемъ на г-на министра: това прѣдложение противорѣчи на нашия основенъ законъ и за

това не можемъ да го приемемъ. Тамъ е въпросътъ. Сега, да ли е антиконституционно или не това прѣдложение, нека да видимъ, прѣди всичко, отъ какво произстича тая негова противоконституционностъ. Противоконституционността на това прѣдложение, казахъ отдѣвъ г-дата отъ лѣвицата, произстичала отъ това, че се отлагатъ съ 9 мѣсеца изборитѣ за извѣстни околии, а понеже чл. 137-й отъ Конституцията прѣдвижда, че въ продължение на два мѣсеца ако се растури Събранието, трѣбва да се произведѣтъ избори общи, за да не остане Княжеството безъ Камара, по аналогия, ео ipso слѣдва, че всѣки изборъ, макаръ и за една околия, трѣбвало да става подиръ два мѣсеца, защото по духа и тълкуванието на Конституцията и отдѣлнитѣ околии не трѣбвало да останѣтъ безъ прѣдставители.

Г-да народни прѣдставители! Говорихъ толкова души, но азъ ще кажъ, че нито единъ не се сѣти да погледне чл. 87-й отъ Конституцията. Не е все едно и сжщо когато се лишава Княжеството отъ цѣлото прѣдставителство, и не е все едно и сжщо когато се лишава само отъ прѣдставители отъ една или нѣколко околии. Чл. 87-й казва: (Чете.) „Прѣдставителитѣ прѣдставляватъ не само своитѣ избиратели, но и цѣлия народъ.“ (Найчо Цановъ: Казахъ го прѣди Васъ 10 души!) Ето сега виждате, че тия околии не се лишатъ отъ прѣдставители, защото споредъ тоя членъ всѣки отъ насъ прѣдставлява цѣлата страна. Нима г-нъ Габровски прѣдставлява само Павликенската околия, а г-нъ Цановъ само Видинската? — Не, тѣ, споредъ тоя членъ, прѣдставляватъ цѣлия народъ. Слѣдователно, и Ново-Пазарската околия, на която прѣдставителътъ почина завчера, сега има своя прѣдставителъ въ лицето на всинца ни. Така сжщо и Карловската околия има своя прѣдставителъ въ нашето лице. Така че, въпросътъ се рѣшава твърдѣ умѣстно. А пъкъ до колкото разбрахъ противоконституционността на това прѣдложение се поддържа съ това, че извѣстни околии се лишатъ отъ своитѣ прѣдставители и че, слѣдователно, чл. 137-й отъ Конституцията не допуска тоя. Това не е истина. Г-нъ Бобчевъ твърдѣ хубаво доказа, че извѣстни актове се уреждатъ отъ законитѣ, които дѣйствуватъ въ извѣстно врѣме. Актътъ, да се избѣрѣтъ извѣстно число прѣдставители, ще стане прѣзъ идущата година, когато новиятъ законъ ще да дѣйствува и дѣйствието на който ще да започне, когато удари първата минута слѣдъ 12 часа на 1-й Януарий. Слѣдователно, никакво противорѣчие, никаква противоконституционностъ нѣма въ това. Азъ казахъ отдѣвъ, че никой отъ васъ, отъ лѣвицата, които говорихте до сега, вѣроятно по несѣгледание или по невнимание, не прочете чл. 87-й отъ Конституцията. (Найчо Цановъ: Казахме го всички!) Ако бѣхте го прочели, г-нъ Цановъ, нѣмаше да излѣзете тукъ и за едно прѣдложение, което има всичкиѣ елементи на конституционностъ, да говорите, че е неконституционно; защото вашитѣ мотиви, че оставали безъ прѣдставители тия околии, които сега нѣматъ прѣдставители, не сж вѣрни, тѣй като тия околии, които сега нѣматъ прѣдставители за това, че сж умрѣли или по други причини, и които сж на брой 4—5, иматъ своитѣ прѣдставители въ лицето

на насъ 160-тъ прѣдставители, които сега засѣдаваме. Азъ съмъ тѣхниятъ прѣдставитель, па и вие, г-нѣ Цановъ, и всички други тукъ.

Сега, г-да народни прѣдставители, слѣдъ като имаме всичкитѣ основания да мислимъ, че това прѣдложение е напълно конституционно, то азъ не се съмнявамъ, че вие ще да го приемете и нѣма да давате значение на думитѣ на говорившитѣ противъ прѣдложението, които казахъ, че било антиконституционно. Но, заедно съ това, позволете ми, като членъ на болшинството, да направя, за себе си и за своитѣ другари, една защита противъ тия тѣжки обвинения, които се изсипахъ върху болшинството и върху министерството, което изхожда отъ срѣдата на това болшинство, а именно, че ние сме били най-голѣмитѣ злоупотрѣбители по изборитѣ, че сме били най-голѣмитѣ насилници, че стариятъ законъ отговарялъ на нашитѣ насилнически инстинкти и че сме имали основание да го прилагаме въ бѣдѣ.

Г-да народни прѣдставители! Г-нѣ Бобчевъ твърдѣ хубаво забѣлѣжи, че една камара, едно болшинство, което има хубавото намѣрение, а още повече това намѣрение, за да изработи единъ такъвъ свободолюбивъ законъ, който за въ бѣдѣ ще да ограничи нашитѣ избори отъ всѣкакви произволи; тая камара, която настоява съ своитѣ сили нощемъ, па даже и на разсѣмване да работи, бѣдете увѣрени, че това болшинство не може да има у себе си такива насилнически инстинкти въ изборитѣ, а напротивъ иматъ ги ония, които искатъ прилаганieto на стария законъ, отдавна осѣденъ отъ самитѣ тѣхъ и отъ настоящата Камара, която го анулира съ изработванието на новия законъ. Да, може би тѣ да крижтъ въ себе си насилнически инстинкти, а не ние. Ние знаемъ, че не е настоящето болшинство, не е настоящето правителство, което си е служило съ насилия по изборитѣ. Колкото щжтъ и да викатъ, колкото щжтъ и да пискатъ, колкото щжтъ и да пишжтъ, все пакъ тѣхнитѣ викове, тѣхнитѣ писъци ще останжтъ напразно, защото българскитѣ тримилionenъ народъ е свидѣтель: да ли ние сме си служили съ насилия при изборитѣ или други, да ли ние сме злоупотрѣбавали въ врѣме на изборитѣ или други. Азъ ще укажж, г-да народни прѣдставители, че Южна България е оная страна, която дѣйствително е видѣла насилия въ врѣме на изборитѣ, но тѣ не бѣхж прѣзъ послѣднитѣ три години, а бѣхж прѣзъ бившия режимъ, и най-първо прѣзъ 1886 год., когато заплака тая дѣвственна страна, която не бѣше видѣла никакви насилия, никакви злоупотрѣбления, никакви испжждания на избиратели и когато отъ Ихтиманъ и дори до Бургазъ се бѣхж напълнили тъмницитѣ съ невинни избиратели, които бидохж изгонени отъ изборнитѣ мѣста съ шайки и то за туй, защото съ хиляди бѣхж се стекли на урнитѣ, за да упражнжтъ своитѣ избирателни права. (Найчо Цановъ: И въ 1884 год. ставахж такива работи! — Стефанъ Таневъ: Хубава прѣпорѣка за Каравелова, защото това бѣше въ негово врѣме. — Прѣрѣкание между прѣдставителитѣ.) Да, г-да народни прѣдставители, за първѣ пѣтъ тогава Южна България видѣ, какво значи насилнически избори; за първѣ пѣтъ тя пролѣ горчиви сълзи за

свободата, на която тя се радваше толкова години и на която сега би могли много да завиждаме. И слѣдъ тая дата се продължи оня насилнически, оня разсипнически режимъ, който е извѣстенъ на всички и трѣбваше да дойде единъ 18-й Май 1894 год. за да се тури прѣдѣлъ на всички тия насилия, на всички тия злоупотрѣбления. (Ржкоплѣскание.)

Иванъ Лилловъ: България се е наситила на лжелѣберални спасители!

Министръ Найденовъ Беневъ: Г-да народни прѣдставители! Ако бѣше нѣкой министръ на друга Камара, каквито сме ги имали, увѣренъ съмъ, че това прѣдложение, което азъ внесохъ, нѣмаше да бѣде внесено. Азъ съмъ внелъ едно прѣдложение да вземж съгласието ви, щото допълнителнитѣ избори за народни прѣдставители да се произведжтъ въ първата недѣля на мѣсець Септемврия идущата година. Ако бѣше нѣкой другъ министръ, който по-малко да се стѣсняваше отъ произволното тѣлкувание и приспособление на закона, нѣмаше да внесе такова прѣдложение. Ето защо. Новиятъ Избирателенъ законъ влиза въ сила на 1-й Януарий 1898 год. Ако не бѣше внесено прѣдложението, какво щѣше да стане? — Щѣхте да кажете, че имаме въ 5—6 околии вакантни мѣста за народни прѣдставители, гдѣто трѣбва да станжтъ допълнителни избори. Отъ мене оставаше да се разрѣши въпроса: по кой Избирателенъ законъ и кога да станжтъ изборитѣ; защото новиятъ законъ щѣше да бѣде въ сила и щѣше да ме задължава да произведж допълнителнитѣ избори напълно по неговитѣ прѣдписания. Другъ министръ нѣмаше да се стѣснява, а ще кажеше: понеже въ новия законъ има цѣла глава, която прѣдвижда начина, по който ще ставатъ изборитѣ, какъ ще се съставляватъ списъцитѣ, картитѣ и какъ ще гласоподаватъ избирателитѣ, че има срокъ за оплаквания противъ избирателнитѣ списъци, срокъ, който министрътъ трѣбваше да изпълни — то, министрътъ щѣше да каже, че ще се подчини на тия нѣколко прѣдписания, ще произведж изборитѣ по силата на новия законъ, ще ги произведж прѣзъ Юлий мѣсець, защото до тогава, до 1-й Юлий, избирателнитѣ списъци ще бѣджтъ готови. До 1-й Юлий, ще кажеше всѣки министръ; защото не ще можеше да произведе изборитѣ прѣзъ Януарий, безъ да наруши редъ прѣдписания на съществующия Избирателенъ законъ. Ако не искате да станжтъ нарушения на тия прѣдписания, трѣбва да се произведжтъ изборитѣ слѣдъ 1-й Юлий. Г-да народни прѣдставители! Имахте право днесъ да ми кажете, че слѣдъ 1-й Юлий трѣбва да станжтъ изборитѣ. Обаче, като съмъ желаялъ да ставатъ изборитѣ съ вашето съгласие, азъ искамъ да вземж това ви съгласие и за изборитѣ, които ще станжтъ слѣдъ 1-й Юлий. Не искамъ да станжтъ изборитѣ прѣзъ мѣсець Юлий, когато селското, а главно земледѣлческото население, не може да вземе участие, когато то не може да упражни своитѣ права. (Гласове: Вѣрно!) Не искамъ да произведж изборитѣ и прѣзъ Августъ, защото и тогава същото положение слѣдва. Избирателнитѣ закони гледатъ това начало, въ кое врѣме можжтъ избирателитѣ да се викатъ. За това Законътъ за селскитѣ

общини казва, че изборитѣ трѣбва да ставатъ слѣдъ 15-й Августъ. И ако не бѣше това прѣдписаніе на закона, може би въ това прѣдложение щѣхъ да туримъ щото изборитѣ да се произведе до 15-й Августъ; обаче въ закона го имаме — общинскитѣ избори ставатъ слѣдъ 15-й Августъ. Тѣй щото, слѣдъ тия избори, трѣбва да станжтъ допълнителнитѣ избори за народни прѣдставители. За това, азъ моля да ми разрѣшите, не да произведѣмъ допълнителнитѣ избори въ срока до 1-й Юлій, а слѣдъ 1-й Септемврий, когато всички избиратели земледѣлци, най-главнитѣ данъкоплатци, ще вземжтъ участие при избираніето на прѣдставителитѣ. (Найчо Цановъ: Аслж сами вие правите изборитѣ!)

Г-да народни прѣдставители! По това мое прѣдложение се направихъ редъ упрѣки и възражения, които иматъ свързка съ Конституцията и нашитѣ закони. Но мисля, че ако се прочетеше самото прѣдложение, нѣмаше да се направжтъ тия упрѣки; нѣмаше да се каже: само за тия ли три околии ще ставатъ допълнителни избори, когато има 5 вакантни околии; нѣмаше да се казва, че ако се растури Камарата, кога ще ставатъ новитѣ избори. Тѣзи материя прѣдложението не урежуирва; не говори нищо за неж. Прѣдложението ясно говори: „Вторитѣ допълнителни избори“ — само вторитѣ, забѣлжете, — „за прѣдставители на IX-то Обикновенно Нар. Събрание“. Не говори за изборитѣ на X-то Обикновенно Нар. Събрание, което ще дойде послѣ; казва се „въ околитѣ, гдѣто мѣстото е останжло вакантно“; значи, не само въ тритѣхъ околии, а говори: „гдѣто мѣстото е останжло вакантно“; значи въ тия околии, които до 15-й Декемврий останжтъ вакантни. Само зарадъ тия мѣста искамъ съгласието ви щото изборитѣ „да станжтъ въ първия недѣленъ день на мѣсець Септемврий 1898 год.“ Това, г-да народни прѣдставители, противъ Конституцията ли е? Ами кждѣ Конституцията опрѣдѣля срокътъ кога да ставатъ изборитѣ, когато една околия остане вакантна? Г-нъ Теодоровъ казваше, че може да се случи нѣкоя епидемия, гдѣто много народни прѣдставители да измржтъ; може да се случи нѣкоя война, много прѣдставители да заминжтъ на бойното поле и тамъ да си оставжтъ коститѣ. (Христо Гендовичъ: Аллахъ санджкѣ!) Но тогава изборитѣ ще станжтъ както сж ставали всѣкога, както сж ставали при стария законъ. При стария законъ ставахъ ли нови избори въ разстояние на два мѣсеца? — Не. Чакахме да дойде Камарата, да ѝ се съобщи, че еди кой прѣдставителъ е умрѣлъ и слѣдъ това Бюрото съобщаваше на министерството да направи нужното за произвеждане нови избори. Тѣй ще става това и по новия Избирателенъ законъ, тѣй ставаше, както казахъ и по стария. То не е нѣкое ново начало, което да нарушава Конституцията. Отъ когато дѣйствува Конституцията, дѣйствува и Избирателниятъ законъ и нито единъ не е излѣзълъ да каже, че това начало е противоконституционно. Но се казва тукъ, че като умрѣ нѣкой прѣдставителъ, до 40 дена слѣдъ неговата смъртъ трѣбва да се произведе изборъ за новъ прѣдставителъ. На това бѣше мѣстото, когато се правеше Избирателниятъ законъ, да се направеше едно прѣдложение въ тая смисълъ, че се остави на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, щомъ

исчезне единъ прѣдставителъ отъ лицето на земята, да се распореди да стане допълнителенъ изборъ. Но това, г-да народни прѣдставители, отъ създаването на България и отъ какъ сжществува Конституцията, до днесъ не е правено и сега ни най-малко право нѣмахте да казвате, че се прави нарушение на едно конституционно право. Направими се тоя упрѣкъ, че съ това мое прѣдложение, сѣмъ нарушавалъ Конституцията. Това прѣдложение, напротивъ, е направено въ духа на Конституцията.

Имаше, г-да, и другъ единъ пжтъ, който можеше правилството и Камарата да избержтъ. Той е пжтътъ да упълномощите Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи да игнорира новия Избирателенъ законъ, макаръ послѣдниятъ членъ и да казва, че той влиза въ сила отъ 1-й Януарий. Да внесехме едно прѣдложение въ Камарата, че това постановление на новия Избирателенъ законъ се отмѣнява и че стариятъ законъ трѣбва да дѣйствува слѣдъ тая дата. Г-да народни прѣдставители! Такова прѣдложение азъ не сѣмъ ви внелъ. Ако нѣкои мислжтъ, че трѣбва да се внесе, да го внесжтъ на своя отговорность. Но болшинството отъ Камарата, мисля, нѣма да внесе такова прѣдложение. Нѣма да въскрѣсите единъ законъ, който минжлата година признахте за недобъръ и го замѣнихте.

Г-да народни прѣдставители! Прѣдъ видъ на тия съображения, азъ най-покорно ви моля, да приемете прѣдложението, което сѣмъ направилъ. Има да забѣлжжъ, че съ това прѣдложение не искамъ да се измѣнява нито единъ членъ отъ Избирателния законъ. Това прѣдложение, ако го приемете, ще бжде едно рѣшение на Камарата врѣменно; само врѣменно. То ще има сила само за 1898 год. За 1899 год., безъ да го отмѣняваме, то се отмѣнява съ самото му съдържание. Защото съ това рѣшение, което ще вземете, не искамъ да отмѣнявате нито единъ законъ, а просто искамъ да вземете едно рѣшение, което ще бжде врѣменно. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ! Да се гласува!)

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Има записани още 5 души. (Гласове: Да се гласува!) Моля ония г-да прѣдставители, които желажтъ да се продължаватъ дебатитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Дебатитѣ се прѣкрятъватъ. (Найчо Цановъ: Дайте ми думата за лични обяснения съ г-на Папанчева!)

Ще положж на гласуване най-напрѣдъ заглавието. (Гласове: Нѣма защо отдѣлно до се гласува заглавието; да се гласува заедно съ члена!) Ще се гласува тогава заглавието заедно съ първия или единственния членъ.

Найчо Цановъ: Само по заглавието е говорено! (Смѣхъ.) Нека каже секретарьтъ, докладванъ ли е цѣлия членъ?

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува заглавието въ тоя смисълъ: „Рѣшение за опрѣдѣление врѣмето кога ще станжтъ вторитѣ допълнителни избори за IX-то Обикновенно Нар. Събрание“, както и съдържанието на членъ единственъ, както го прочете г-нъ секретарьтъ. (Найчо Цановъ: Нека съобщи секретарьтъ, да ли е чель члена?)

Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ така заглавието, заедно съ члена единственъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

(Гласове: Да стане и третото четение сега!)

Понеже се искава желание, щото сега да стане и третото четение, ще положж на гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които сж съгласни още сега да стане и третото четение на прѣдложението, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се, сега да стане и третото четене.

Секретарь Петръ К. Бобчевски: (Чете.)

„Рѣшение

за опрѣдѣление врѣмето, кога ще станжтъ вторитѣ допълнителни избори за IX-то Обикновенно Народно Събрание.

Членъ единственъ. Вторитѣ допълнителни избори за прѣдставители въ IX-то Обикновенно Народно Събрание, въ околитѣ, гдѣто мѣстото е останжло вакантно, да станжтъ въ първия недѣленъ день на мѣсець Септемврий 1898 год.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ на трето четение прочетеното рѣшение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Минуваме по-нататъкъ. Споредъ дневния редъ, слѣдва продължение второто четение на законопроекта за измѣнението и допълнението на Закона за устройството на въоръженитѣ сили въ Българското Княжество.

Моля докладчика, г-нъ Мандаджиевъ, да заеме мѣстото си.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 29-й става чл. 27-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Ще се гласува. Ония г-да прѣдставители, които приематъ измѣнението номерацията на чл. 29-й, както се докладва, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 30-й става:

Чл. 28. Частитѣ отъ постоянната войска въ мирно врѣме се съединяватъ и образуватъ:

- а) шесть отдѣлни пѣхотни дивизии;
- б) три конни бригади;
- в) една пионерна бригада;

Всѣка отдѣлна пѣхотна дивизия состои отъ:

- а) четири пѣхотни полкове;
- б) единъ артилерийски полкъ съ возарската рота;
- в) една дивизионна болница съ санитарна команда.

Останжлитѣ части отъ войската въ нормалния съставъ на дивизиитѣ не влизатъ.“

Коммисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Атанасъ Краевъ: Азъ, понеже вчера не бѣхъ расположенъ, не можахъ да дойдж, но другаритѣ ми казахъ, че билъ гласуванъ новиятъ чл. 26-й, който прѣдвижда свѣжданieto на два конни полка въ бригада, и е билъ приетъ, както се е рѣшило въ клуба на народната партия да се приеме безъ измѣнение. Затова, азъ намирамъ, че ще бѣде излишно по-нататъкъ обстоятелственното обсъждане на сега докладвания членъ. Ще кажж само, че това увели-

чение състава на армията, това раздѣление армията на бригади е съвсѣмъ излишно поне въ настояще врѣме. Когато хората сж се умислили за насжщия хлѣбъ, вие търсите да създадете нови служби за кандидатитѣ, които сж знали като ламя да глѣтнатъ цѣлия бюджетъ.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Понеже никой другъ не иска думата, полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 28-й тѣй, както го е приела коммисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 31-й става чл. 29-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на чл. 31-й тѣй, както го е приела коммисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 32-й става:

Чл. 30-й. Резервнитѣ кадри въ мирно врѣме состожтъ само отъ пѣхота и иматъ свое отдѣлно устройство, ако и да бжджтъ присѣдинени къмъ частитѣ отъ постояннитѣ войски.

Пѣхотата отъ резервнитѣ кадри въ мирно врѣме состои отъ 24 резервни пѣхотни полка, които носжтъ номеръ по редъ и названието „резервенъ“ и се состожтъ по 3 роты всѣки полкъ.

Общиятъ съставъ на резервнитѣ кадри за мирно врѣме и съставътъ на всѣка отдѣлна часть, съ обозначение числото на чиноветѣ и званията, се опрѣдѣлятъ съ особенни щатове, Височайше утвърдени.“

Въ тоя членъ коммисията замѣни думата „ако“ слѣдъ думата „устройство“ съ думата „макаръ“ и думата „присѣдинени“ съ думата „присѣдинявани“.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 30-й тѣй, както го е приела коммисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 33-й се отмѣнява.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ да се отмѣни чл. 33-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Отмѣнява се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 34-й става:

Чл. 31-й. Пѣхотата отъ резервнитѣ кадри въ мирно врѣме въ по-голѣми единици не се съединява, но за по-удобно управление и обучение, тя се причислява къмъ отдѣлнитѣ пѣхотни дивизии, като на всѣка такава се придаватъ по четири резервни полка.“

Приетъ отъ коммисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣлниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 31-й тѣй, както го е приела коммисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 35, 36, 37, 38 и 39-й ставатъ чл. чл. 32, 33, 34, 35 и 36-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на прочетенитѣ членове тѣй, както ги е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 40-й става:

Чл. 37. За попълване постояннитѣ войски и резервнитѣ кадри съ войници въ мирно врѣме; за попълване дѣйствующата и резервни армии съ запасни при мобилизация и за формирование опълченскитѣ части въ военно врѣме, територията на Княжеството се раздѣля на:

- а) шесть дивизионни области;
- б) всѣка дивизионна областъ на 4 полкови военни окръжия.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 37-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 41-й става:

Чл. 38. Всѣка дивизионна областъ трѣбва да обема територия, населението на която да дава приблизително толкова новобранци, колкото сж необходимими за попълването на:

- а) 4 пѣхотни полка отъ постояннитѣ войски;
- б) 4 пѣхотни резервни полка;
- в) единъ артилерийски полкъ;
- г) единъ коненъ полкъ;
- д) двѣ пионерни роти, и
- е) часть отъ складовѣтѣ и пр. учреждения.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 38-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Въ чл. 42-й, който става чл. 39-й, думата „флотилия“ се замѣсти съ „флотътъ.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на чл. 39-й, както и измѣнението думата „флотилията“ на „флотътъ“, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 43, 44, 45 и 46-й ставатъ чл. чл. 40, 41, 42 и 43-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ това измѣнение въ номерацията на прочетенитѣ членове тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 47-й става:

Чл. 44. Раздѣлянието територията на Княжеството на дивизионни области и полкови военни окръжия се прави отъ Военното Министерство, което раздѣление се утвърждава съ Височайши указъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 44-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 48-й става:

Чл. 45. Дивизионнитѣ области и полковитѣ военни окръжия иматъ свои управления и сж военно административни органи по производството на наборитѣ и провѣрката имъ, по распрѣдѣлението на новобранцитѣ; водението отчетъ на запаснитѣ отъ всичкитѣ категории войски и по мобилизацията на войскитѣ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 45-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 49-й става:

Чл. 46. Подробниятъ поредѣкъ по исчисляване младежитѣ, подлѣжащи на военна служба, по производството на наборитѣ и провѣрката имъ, распрѣдѣлението на новобранцитѣ по категориитѣ на войскитѣ и водението отчета на запаснитѣ, се опрѣдѣля въ „Закона за носение военнитѣ тегоби“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 46-й, тѣй както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 50, 51, 52 и 53-й ставатъ чл. чл. 47, 48, 49 и 50-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на прочетенитѣ членове тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 54-й става:

Чл. 51. Прѣдѣлната свѣрхсрочна служба въ войската е 15 години за пѣхотата и другитѣ родове оржия, и за флотилията 20 години.

Забѣлъжка. Военниятъ Министръ има право да разрѣшава оставянието на свѣрхсрочна служба и за по-дълъгъ срокъ“.

Комисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Христо П. Славейковъ: Г-да прѣдставители! Азъ искамъ да ми се даждъ обяснения: по кои съображения е приела комисията сжщия срокъ, прѣдвиденъ въ тоя членъ, и кои сж съображенията, тѣй сжщо да приеме забѣлъжката, която се прѣдлага отъ Министерството на Войната. Есте-

ственно е, че единъ законъ, или едно измѣнение, когато се прѣдлага, то исхожда и се създава споредъ нуждитъ и практиката, отъ които се извличатъ всички данни, които искатъ да бѣдѣтъ узаконени по реда, прѣдвиденъ въ нашитъ закони. Нѣма съмнѣние, че единъ младъ човѣкъ, който е навикнѣлъ на военната служба, благодарение на това, че се е отдалъ на военното искусство, ще има голѣмъ интересъ за войската повече да служи той въ нежъ, гдѣто да принесе повече полза. Защо да правимъ едно ограничение отъ 15 години за него, когато въ сжщностъ той и слѣдъ изминаването на тия 15 години може да е полезенъ още на тая възраст. Прѣдполага се, че на 25-та годишна възраст единъ човѣкъ е постѣпилъ на свѣрхсрочна служба и 15 години като служи, ще стане на 40 годишна възраст, въ която той още е способенъ да извършва ония обязанности, ония длѣжности, които толкова години подъ редъ е изпълнявалъ съ достоинство. Азъ мислѣхъ, че срокътъ въ тоя членъ е малъкъ. Би било по-полезно за самата армия и за тоя, който се е посвѣтилъ на нежъ, ако тоя срокъ бѣде увеличенъ. Азъ разбирамъ, че извѣстни лица . . . (Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Тоя срокъ е увеличенъ! Въ сегашния Законъ е по-малкъ!) Възможно е, че единъ, който е постѣпилъ на свѣрхсрочна служба, въ продължение на 15 години да стане неспособенъ да извършва тая служба; но тогава пъкъ има единъ специаленъ членъ, споредъ който недостатъчно силнитъ физически, или тия, които сж придобили нѣкоя болѣсть прѣзъ врѣмето на службата, се уволняватъ. И това не е само за тия, които служатъ на свѣрхсрочна служба, но и за тия, които служатъ на дѣйствителна служба.

За това, азъ бихъ желалъ, ако не да се отмахне опрѣдѣленото число години, то поне да се увеличи, и въ такъвъ случай и забѣлжката въ чл. 51-й ще стане излишна. Моето прѣдложение се състои въ това, че трѣбва да се продължи срокътъ на свѣрхсрочната служба до 20 години, а сжщеврѣменно забѣлжката, че Военниятъ Министръ има право да продължава тоя срокъ, да се изостави.

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ и другъ пътъ имахъ случай да говорѣхъ при разискването на тоя законопроектъ, че въ качеството си на Воененъ Министръ, азъ най-малко претендирамъ да имамъ извѣстни неограничени права. Това го заявихъ още оня день, когато се разискваше 21-й членъ. Обаче, тукъ се явява една настоятелна необходимостъ за да се даде право на едно лице или учреждение, което да разрѣшава тоя въпросъ. Разбирамъ, да претендира г-нъ Славейковъ за увеличение срокътъ за свѣрхсрочна служба, ако да имаше въ сжществуващия законъ повече години прѣдвидени; обаче въ тоя законъ бѣхъ 12 години. Отъ дългата практика, както и отъ практиката отъ когато е въ сила Законътъ за въоръженитъ сили на Българското Княжество, Военното Министерство е дошло до убѣждението, че 12 годишниятъ срокъ на свѣрхсрочната служба е малкъ; защото хората, слѣдъ такава една служба, сж още въ сила и могатъ да продължаватъ да служатъ въ войската и за това е прѣдвидено за прѣдѣленъ срокъ за свѣрхсрочната служба 15 години. А не е прѣдвидѣло още по-дълъгъ срокъ за това,

защото единъ младежъ, повиканъ да отбива военната служба на 20-та или 21-та си година, слѣдъ като прослужи двѣ или три години, освобождава се на 23 или 24-та си година, и като прослужи 15 години на свѣрхсрочна служба, той става на 39—40 години. Естествено е, че човѣкъ на тая възраст бива много изнуренъ и ние ще дойдемъ да го уволнимъ безъ да му дадемъ възнаграждението, което се прѣдвижда за 15 годишна служба, ако увеличимъ още числото на годинитъ. Прѣдъ видъ на това, за да може да получи такъвъ човѣкъ възнаграждение, опрѣдѣли се 15 годишниятъ срокъ, слѣдъ който ще се дава и възнаграждение. Това е направено съ цѣль да запазимъ повече интереситъ на лицата, които ще постѣпватъ на свѣрхсрочна служба. Случва се, обаче, че лица, които сж съхранили здравието си до тая възраст, и отъ друга страна се явява нужда, за запазване традициитъ на службата въ войската, да се държѣтъ повече отъ 15 години на свѣрхсрочна служба; за такива случаи дава се право на Военния Министръ — което право той нѣма да упражнява по свое желание само за Петка, Драгана или Ивана — да продължава тоя срокъ и то само когато има ходатайство отъ надлѣжното началство, да остане такъвъ унтеръ-офицеръ на свѣрхсрочна служба. Тѣй щото, мислѣхъ, че моитъ обяснения сж до толкова убѣдителни, щото вѣрвамъ, че нѣма да имате нищо противъ приемането на тоя членъ.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Понеже никой другъ не иска думата, ще се гласува. Молѣхъ ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 51-й, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 55-й става:

Чл. 52. Унтеръ-офицеритъ, състоящи на свѣрхсрочна служба, се ползуватъ съ слѣдующитъ права:

- а) получаватъ добавъчна заплата за свѣрхсрочната служба;
- б) ползуватъ се съ периодическо увеличаване на добавъчната заплата;
- в) при мобилизация и въ военно врѣме запазватъ всичкитъ си права по паричната си заплата;
- г) отъ званията си не могатъ да бѣдѣтъ лишавани по дисциплинаренъ редъ, освѣнъ въ военно врѣме;
- д) получаватъ по установения редъ вънкашни знакове за отличие и награди, и
- е) ползуватъ се ежегодно съ едномѣсеченъ отпускъ и иматъ право да се женѣтъ“.

Тоя членъ е приетъ отъ комисията безъ измѣнение. Янаки П. Любеновъ: Г-да прѣдставители! Чл. 52-й отъ настоящия законопроектъ . . . (Не се чуе) изброява нѣколко права . . . (Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Не се чуе нищо!) Казвамъ, че чл. 52-й отъ настоящия законопроектъ изброява нѣколко права, съ които се ползуватъ унтеръ-офицеритъ на свѣрхсрочна служба. Първата алинея отъ този членъ казва, че „унтеръ-офицеритъ ще получаватъ добавъчна заплата за свѣрхсрочна служба“. Втората алинея казва, че се „ползуватъ съ периодическо увеличаване на добавъчната заплата“. Както виждамъ, тукъ нѣма опрѣдѣлено каква добавъчна заплата получаватъ. Заради това, бихъ молилъ г-на

докладчика, да обясни: какво е имала прѣдъ видъ комисията и какво е разбирала подъ „добавъчна заплата.“

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Тъзи „добавъчна заплата“, която се дава, е прѣдвидена въ бюджета.

Янаки П. Любеновъ: Азъ мисля, че въ бюджета има редовна заплата; но, ако е тъй, както казва г-нъ докладчикътъ, тогава нѣмамъ нищо противъ.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-на прѣдставители, които приематъ чл. 52-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 56-й става:

„Чл. 53. Свѣрхсрочни унтеръ-офицери, които прослужатъ непрѣкъснато прѣдѣлния срокъ на свѣрхсрочната служба, се ползуватъ съ слѣдующитѣ права:

а) фелдфебелитѣ съ производство въ чинъ запасенъ подпоручикъ и получаватъ едноврѣмenna премия отъ 1000 л., и

б) старшитѣ унтеръ-офицери съ производство въ звание фелдфебелъ и едноврѣмenna премия отъ 600 лева.

Забѣлъжка. Съ правото за производство въ чинъ запасенъ подпоручикъ се ползуватъ само фелдфебелитѣ отъ строя. Нестроевитѣ и музикантскитѣ фелдфебели получаватъ само премия.“

Найчо Цановъ: Г-да прѣдставители! Споредъ мене, настоящиятъ законъ трѣбва да се върне обратно въ комисията, за да се произнесе тя по чл. 53-й. Когато се внесе този законопроектъ отъ страна на Военното Министерство, ние приспособихме въ случая чл. 33-й отъ Вжтрѣшния правилникъ на Нар. Събрание, като рѣшихме въ казаното засѣдание, да се прѣпрати на надлѣжната комисия, за да разгледа цѣлия законопроектъ, и послѣ да го прѣдстави въ Събранието, за да се произнесемъ членъ по членъ по него. Както виждате, г-да прѣдставители, отъ доклада на комисията, която ни прѣдставява законопроекта, тя не се е произнесла по чл. 53-й и не ни съобщава никакво мнѣние въ доклада по него. Слѣдователно, не е разгледала законопроекта, а споредъ чл. 41-й отъ правилника, трѣбвало е да го разгледа. Този членъ казва така: (Чете.) „Резултата отъ своитѣ обсъждания, всѣка комисия прѣдставява на Събранието чрѣзъ мотивиранъ докладъ, който се ранортира на Събранието отъ избрания за това измежду членовѣтъ ѝ докладчикъ“. По другитѣ членове тя ни докладва, но по 53-й членъ не ни съобщава нищо, какво е нейното мнѣние. (Никола Антикаровъ: Печатна погрѣшка е!) Вие ще видите въ доклада, че чл. чл. 44, 45, 46, 51, 52, 57 и 58-й сж приети безъ измѣнение, но за чл. 53-й не се говори нищо.

По самата сжщностъ на члена, че ако Народното Събрание се не съгласи да повърне законопроекта въ комисията, ще кажъ слѣдующето нѣщо. Този членъ казва: (Чете.) „Свѣрхсрочни унтеръ-офицери, които прослужатъ непрѣкъснато прѣдѣлния срокъ свѣрхсрочна служба, се ползуватъ съ слѣдующитѣ права: фелдфебелитѣ съ производство въ чинъ запасенъ подпоручикъ и получаватъ едноврѣмenna премия отъ 1000 лева и пр.“ Така щото, прѣдполага се, че въ военно врѣме, когато стане нужда, тѣзи

фелдфебели, произведени въ запасни подпоручици, да бждатъ повикани подъ знамената на нашата армия, ще изпълняватъ длѣжността на офицери, но нѣма да иматъ название подпоручици, както другитѣ офицери, които минуватъ курса на Военното училище, а ще иматъ название запасни подпоручици. Споредъ мене, това название е много дълго и по-добрѣ е да приемемъ друго название за тѣхъ. Да имъ дадемъ друго официално название, като се освободимъ отъ двѣ думи и приемемъ само една. Да се приеме както е въ руската армия названието „прапорщикъ“. Така щото, когато се произвеждатъ тѣзи фелдфебели въ офицерски чинове, да се произвеждатъ въ прапорщици, а ония, които излизатъ отъ Военното училище, да се произвеждатъ въ подпоручици. Въ всѣки случай, азъ не знамъ да ли ще позволи Нар. Събрание сега да се разгледа този членъ понеже по него нѣма докладъ отъ комисията.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Г-да прѣдставители! Комисията разгледа чл. 53-й и го прие както е въ проекта, и ако не е гудила въ доклада, че се приема безъ измѣнение, това е печатна погрѣшка; слѣдователно, азъ, като докладчикъ на комисията, заявявамъ, че този членъ се разгледа въ комисията и се прие безъ измѣнение.

По отношение на това, че фелдфебелитѣ и въ врѣме на война щѣли да бждатъ запасни подпоручици, не е вѣрно. Въ врѣме на война, ако се повикатъ, тѣ ще се казватъ подпоручици, както и ония, които сж свършили Военното училище. Даже и тия, които сж свършили военно училище, ако се уволнятъ, ще бждатъ запасни подпоручици. Нека не се опасява г-нъ Цановъ отъ това, че е дълго названието. Той ще се нарича подпоручикъ; когато е въ запасъ, ще се нарича запасенъ подпоручикъ, а когато е въ армията, ще се нарича подпоручикъ. Прапорщикъ нѣма въ нашата армия и ние не можемъ да създаваме нови чинове. Това е вече работа на Военния Министръ, а не на комисията. (Иванъ Московъ: И въ Русия нѣма вече този чинъ!)

Христо П. Славейковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че забѣлъжката, която се направи отъ страна на г-на Цанова, относително названието, е свършено права. Ние въ 21-й членъ приехме, че тѣзи, които служатъ съ кжсъ срокъ и издържатъ испитъ, сж кандидати за запасни офицери. Въ дадения случай, се приема *подпоручици*, а онязи — ще бждатъ *запасни офицери* и, естествено, като не издържатъ испитъ, не могатъ, освѣнъ по благоволение да бждатъ произведени въ запасни капитани и въ първи чинъ. Веднжъ това е така, трѣбва законътъ да има еднакво изражение. Защо сж такива различия въ него? Или званието *запасенъ офицеръ* е все еднакво, като *запасенъ подпоручикъ*? Ако искате да направите разлика, че изражението *запасенъ подпоручикъ* показва, че е билъ произведенъ отъ фелдфебелъ, въ разлика отъ онзи, който е свършилъ висше учебно зведение, да се нарича офицеръ, това разбирамъ, но не разбирамъ каква практическа смисълъ би имало подобно подраздѣление въ армията. Вънъ, въ обществото, за удовлетворение честолюбието на тия, които сж свършили висше учебно зведение, би могло да се направи разлика, но тукъ въ закона да се туря такава нѣщо,

ми се струва, е излишно и ще бжде многоглаголюване. Може да се подведжтъ подъ едни и сѣщи условия. Азъ бихъ желалъ, понеже сме приели въ чл. 21-й „запасенъ офицеръ“, то да приемемъ и тукъ. Вънъ отъ това, нѣма съмнѣние, че въ дадения случай г-нъ министрътъ ще обясни, да ли така се разбира, както се исказва отъ г-на докладчика, защото, както се вижда, този членъ е минжлъ въ комисията безъ разискване, а даже и въ доклада го нѣма. (Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Г-нъ Славейковъ! Докладчикътъ каза, че е печатна погрѣшка.)

Вънъ отъ това, г-да прѣдставители, азъ намирамъ, че ние тукъ сме много щедри, относително премиитѣ. Защо такива привилегии на военнитѣ? Защо непрѣменно премии да се даватъ? Обръщамъ вниманието ви върху единъ поразителенъ фактъ. (Иванъ Московъ: Той е дезертиралъ въ Македония!) Азъ не съмъ бѣжанецъ! Азъ не съмъ дезертиралъ! Този, който е дезертиралъ, нѣма го днесъ въ Събранието. (Глъчка.) Г-не прѣдсѣдателю! Г-нъ Касабовъ ме блѣска отзадъ. Това е неприлично. Моля запрѣтете му да ме обезпокоява! (Прѣрѣкание.) Азъ не можъ да се искамъ, ако той продължава да ме закача. (Никола Антикаровъ: Това не правжтъ дѣцата отъ IV отдѣление, г-нъ Славейковъ, което правите Вие!)

Разбирамъ още за фелдфебелитѣ, които се произвеждатъ въ запасни подпоручици, защото се явява една нужда за направата на едни дрѣхы, отъ които ще има потрѣба, като подпоручикъ, и прѣдполага се, че единъ фелдфебелъ, при дългото си служение, не е могълъ да спести известно количество пари, за да си направи офицерска униформа, униформа, каквато не притѣжава, а му е станжала необходима; защото задължително, императивно е да ги произвеждатъ въ запасни подпоручици, ако сж свършили свърхсрочната служба, както се прѣдвижда въ закона. За тѣхъ да се съгласимъ; но за тѣзи фелдфебели, които сж въ нестроевата частъ, зарадъ тѣхъ не трѣбва обмундирование, което е свързано съ известни разноси. Тогава защо въ забѣлжката се прѣдвижда и зарадъ тѣхъ възнаграждение? Това за тѣхъ не е необходимо. Г-нъ докладчикътъ, може би, ще каже причини, т. е. че е за униформа. Ами за нестроевитѣ за какво е? Или да ги облагодѣтелствуваме, като толкова врѣме стояли на служба, и си получавали пари отъ хазната!

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Защото сж възпитали съ десетки, стотини и хиляди войници, български синове, зарадъ това се възнаграждаватъ.

Христо П. Славейковъ: Дайте имъ пенсия!

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Нѣматъ пенсия.

Христо П. Славейковъ: Дайте имъ. Защото нѣкои въспитаватъ въ музиката и не знажъ какво, та заради този тѣхенъ трудъ, трѣбвало да се увеличи възнаграждението, и извънъ това, което имъ се дава, да се прѣдвиди и едно възнаграждение! (Шумъ. — Прѣрѣкание.) — Г-не прѣдсѣдателю! Не можъ да продължавамъ рѣчта си, защото г-нъ Касабовъ постоянно ме закача. (Христо Касабовъ: Азъ протестирамъ! Не е истина това, което казва г-нъ Сла-

вейковъ!) Нарочно ме смущаватъ. Не Ви позволявамъ, г-нъ Касабовъ, да ме закачате съ рѣка, и моля, да се държите по-благоприлично. Това е голѣмо безобразие отъ Ваша страна. (Спира. — Ржкоплѣскание отъ дѣсницата.) Ржкоплѣскайте; но това не прави честъ на едно болшинство! (Прѣрѣкание.)

Найчо Цановъ: И смѣете подиръ това да говорите! Чудна работа!

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Г-да народни прѣдставители! И въ стария законъ бѣше казано, че фелдфебелитѣ, слѣдъ прослужване непрѣкъснато прѣдѣлния срокъ на свърхсрочната служба, се произвеждатъ въ чинъ запасенъ подпоручикъ. (Прѣрѣкание. — Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Моля, г-нъ Цановъ, пазете типина!) Тукъ нѣма никаква разлика между стария законъ и новия. Ако е казано „запасенъ подпоручикъ“ или „подпоручикъ отъ запаса“, то е само за това, защото се числи въ запаса; обаче, такивато, когато бжджтъ повикани на военна служба, тогазъ ще се казватъ „подпоручици“ и нѣма никаква разлика между еднитѣ и другитѣ. (Найчо Цановъ: Значи, невѣрно е казаното отъ г-на докладчика!) Сжщото е, което се каза и отъ г-на докладчика. Казвамъ, че нѣма да има никаква разлика между еднитѣ и другитѣ.

Никола Антикаровъ: Като прѣдсѣдател на комисията и азъ щѣхъ да кажъ това, което каза г-нъ докладчикътъ.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 53-й тѣй, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Извинете, г-нъ Цановъ, когато се докладва единъ такъвъ важенъ законопроектъ, какъвто е настоящиятъ, азъ мисля, че всѣки, който се усѣща профанъ по въпроса, трѣбва поне да мълчи и да слуша; защото, ето вече днешното засѣдание е трето отъ какъ се е почнжло разглежданието на този законопроектъ и, отъ да се надругаваме, нищо не можемъ да свършимъ. Не дѣйте забравя, че се намираме... (Никола Хр. Габровски: Въобразяваме си...) Въобразяваме си, г-да, че се намираме въ едно помѣщение, което всички наричаме свято, а пъкъ държимъ себе си най-безобразно. Тѣзи комедии, г-да, три деня вече се разиграватъ и тѣ сж вече смѣшни щомъ минжтъ своята граница. (Чете.)

„Чл. чл. 57 и 58-й се отмѣняватъ.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ отмѣнението на чл. чл. 57 и 58-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Отмѣняватъ се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 59, 60 и 61-й ставатъ чл. чл. 54, 55 и 56-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ направеното измѣнение въ номерацията на членовѣ 59, 60 и 61-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 62-й става:

Чл. 57. Въ военно време за особенни военни подвиги, се допуска производство въ първи офицерски чинъ безъ изпълняване условията, прѣдвидени въ чл. 54 и 55-й. Такива офицери, ако пожелажтъ да останжтъ на дѣйствителна служба, длъжни сж, слѣдъ демобилизацията на армията, да издържжтъ экзаменъ по програмата на Военното училище. Въ противенъ случай, тѣ можжтъ да останжтъ на дѣйствителна служба, но нѣматъ право на повишение въ по-горенъ чинъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Христо Славейковъ: Азъ бихъ желалъ да знаж само едно нѣщо: въ какъвъ случай това производство може да става — да ли се отнася, че и единъ простъ солдатинъ може да бѣде произведенъ въ офицерски чинъ, или се изисква по-високо звание, т. е. да ли само единъ фелдфебель, който е въ дѣйствующата армия, може въ военно време, за особенни лични подвиги, да бѣде произведенъ, или и простъ редникъ, за лична храбростъ и за явни заслуги, показани въ военно време, може и той, макаръ и простъ солдатинъ, да бѣде произведенъ въ офицерски чинъ. Това е необходимо да се разясни, защото извѣстни дѣйствия, които можжтъ да служжтъ като норма за производство въ офицерски чинъ, може да бѣджтъ извършени, както отъ единъ фелдфебель, тѣй и отъ единъ простъ редникъ. Както и да говоримъ по този въпросъ, не може да се отрѣче, че тоя фактъ е дающъ право за производство и въ единия и въ другия случай. Много естествено, че извѣстни редници не можжтъ изведнжжъ да бѣджтъ произведени въ офицерски чинъ, защото, прѣди всичко, много отъ тѣхъ, които можжтъ да покажжтъ такива заслуги, сж неграмотни. Ето защо, азъ бихъ искалъ да се разясни въ данния случай... (Никола Антикаровъ: Въ 1885 год. бѣхте ли въ войната? Ако сте били, нѣма защо да питате!) Азъ дезиртирахъ тогазъ, г-нъ Антикаровъ, и за това искамъ да знаж, искамъ обяснения отъ г-на докладчика, да ли и всеки простъ редникъ може да бѣде произведенъ въ офицерски чинъ, или съ това се ползватъ само по-горнитѣ или тѣй нарѣченитѣ началствующи долни чинове.

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Г-да прѣдставители! Както производството на редницитѣ, така сжщо и на унтеръ-офицеритѣ стои въ зависимостъ отъ отличieto, което тѣзи чинове можжтъ да покажжтъ въ военно време. За редницитѣ има установенъ извѣстенъ срокъ за тѣхното производство отъ редници въ ефрейтори, отъ ефрейтори въ унтеръ-офицери и т. н. до офицерски чинъ. Въ зависимостъ отъ отличieto, което можжтъ да покажжтъ, възможно е и единъ редникъ да бѣде произведенъ въ офицерски чинъ. Че той щѣлъ да бѣде неграмотенъ — това нищо не значи, защото такъвъ нѣма да получи повишение въ по-горенъ чинъ, ако не издържи испитъ. Обаче, за такъвъ единъ редникъ, който би изпълнилъ въ военно време своя дългъ съ такава самоотверженностъ, нищо нѣма да прѣчи неговата неграмотностъ, а напротивъ, производството му въ офицерски чинъ ще бѣде едно поощрение на другитѣ къмъ по-голѣми подвиги. Мислж, прочее, че тѣзи ми обя-

снения сж достатѣчни да удовлетворижтъ желанието на г-на Славейкова.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Молж ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 57-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнжтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 63 става чл. 58-й.

Втора алинея. За приготвяване на запасни офицери при Военното училище сжществува особенъ курсъ, който се попълнява по особено положение, Височайше утвърдено.

Третия алинея се отмѣнява.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Молж ония г-да прѣдставители, които приематъ втората алинея на чл. 58-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, а така сжщо и отмѣнението третата алинея на сжщия членъ, да си вдигнжтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 64, 65 и 66-й ставатъ чл. чл. 59, 60 и 61-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Молж ония г-да прѣдставители, които приематъ направеното измѣнение въ номерацията на чл. чл. 64, 65 и 66-й, да си вдигнжтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Тукъ дохожда новъ чл. 62-й съ слѣдующето съдържание: (Чете.)

„Чл. 62. Офицеритѣ отъ запаса, които получаватъ пенсия, се считатъ на расположеение и можжтъ да бѣджтъ повикани ежегодно на служба за обучение и запознавание съ длъжноститѣ, които ще изпълняватъ въ военно време, на срокъ до 2 мѣсеца.

При това получающитѣ пенсия по-малко отъ 200 лева мѣсечно, когато бѣджтъ повикани на служба, получаватъ прѣзъ това време припадающата се къмъ пенсията допълнителна частъ до 200 лева, въ видъ на заплатата.“

Комисията измѣни втората алинея на този членъ така: (Чете).

„При повикванието офицеритѣ отъ запаса, получаватъ заплатата по длъжността, която изпълняватъ. На тѣзи, които получаватъ пенсия, заплатата се дава въ размѣръ да допълни пенсията до размѣра на заплатата.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Молж ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 62-й тѣй, както е измѣненъ отъ комисията, да си вдигнжтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 67, 68 и 69-й ставатъ чл. чл. 63, 64 и 65-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Молж ония г-да прѣдставители, които приематъ направеното измѣнение въ номерацията на чл. чл. 67, 68 и 69-й, да си вдигнжтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 70-й става:

Чл. 66. Офицеритѣ, състоящи на дѣйствителна служба, иматъ право да се женятъ слѣдъ напълване 28 годишна възраст. Оженването се допуска и слѣдъ 25 годишна възраст, ако желающиятъ да се ожени офицеръ внесе въ полковата каса български държавни облигации на такава сума, която да му дава 1200 лева доходъ годишно. Тия облигации се освобождаватъ и прѣдаватъ на офицера, слѣдъ като получи длъжностъ ротенъ командиръ на законно основание.“

Въ чл. 66-й, слѣдъ думитѣ „държавни облигации“, се прибавихъ думитѣ „или други документи“, и думата „облигация“ слѣдъ думата „тия“ се замѣни съ думата „документи“, и се прибави къмъ члена забѣлжка съ слѣдующето съдържание: „Лицата, които се въсползуютъ съ неистински документи, ще се прѣслѣдватъ за фалшификация.“

Христо П. Славейковъ: Прѣди всичко, азъ намирамъ съвършено излишна прибавката, която комисията е приорила къмъ този членъ, защото въ общото законоположение у насъ — въ Наказателния законъ, подобно прѣстѣпление е прѣдвидено и то подхожда подъ дефиницията на фалшификацията. Слѣдователно, нѣма нужда втори пѣтъ да се прѣдвижда въ единъ ненаказателенъ законъ подобно прѣстѣпление и наказание. Това прѣстѣпление е прѣдвидено въ Наказателния законъ; слѣдователно, нѣма нужда да се прѣдвижда и тукъ. И министерството, г-да прѣдставители, е направило много добръ, като не е счело за нужно да тури подобно едно распорѣждане въ този законъ. Веднѣжъ се казва, че, ако прѣдставляватъ неистински документи, прѣслѣдватъ се за фалшификация, вие искате съ това да установявате още веднѣжъ едно съществуващо положение въ нашия специаленъ законъ. Това не е нѣкое военно прѣстѣпление, та да искате да го внасяте въ настоящия законъ; това е едно прѣстѣпление отъ общъ характеръ, което, като такова, е прѣдвидено въ общия Наказателенъ законъ и нѣма нужда да се внася и въ настоящия законъ.

Материята, която съдържа чл. 66-й, е една материя много деликатна; защото тя постѣга върху личната свобода въ дѣйствиата на офицеритѣ. Ето защо, би било желателно, щото тѣзи материя да бѣде урегулирана по единъ доста благополученъ начинъ. Азъ знамъ случаи, г-да прѣдставители, гдѣто не е било позволявано на единъ офицеръ да се жени, макаръ и навършилъ 28 години, само за това, че онѣзи, която той си е избралъ за бѣдѣща своя другарка, била отъ низше общество, т. е. баща ѝ билъ дюлгеринъ, при всичко че дѣщерята на този дюлгеринъ има срдно образование. И по този начинъ, г-да прѣдставители, въ единъ такъвъ важенъ моментъ отъ живота на човѣка, когато се касае за неговото осѣмѣяване и, заедно съ това, създаване за себе всички блага на живота, а може би и нещастия, идѣтъ да се намѣсватъ посторонни хора, отъ дискрецията на които да зависи оженването на единъ офицеръ! Ето защо, би било желателно — азъ нѣмамъ нищо противъ редакцията на закона, тъй както е относително годинитѣ и относително условията материални, защото, естествено е, че би било желателно, щото всѣки да може да

обезпечи своитѣ наслѣдници, както е и въ дадения случай съ офицеритѣ — но би било желателно, казвамъ, да се уреди въпросътъ и да се знае въ какви случаи може да се забранява на извѣстни офицери да се женятъ; защото, както казахъ, имало е случаи такива, че на единъ офицеръ, който отговаря на първото условие и отъ когото не се иска да докаже какви сѣ неговитѣ материални срдства, не е било позволявано да се ожени, за това, защото тѣзи, която си е избралъ за жена, била отъ низше общество. Като че ли ние не сме всинца синове на земледѣлци! Какво? Особенна класа ли ще създаваме въ нашата страна? Върху това азъ обръщамъ вниманието на г-на Министра на Военнитѣ Работи и възставамъ противъ внесената бѣлжка отъ страна на комисията, защото е безцѣлна въ настоящия законъ — има ѣ въ общото наше законоположение.

Добри П. Вояджиевъ: Г-да народни прѣдставители. Позволете ми да се не съглася съ твърдението на г-на Славейкова. Цѣльта на настоящия законъ е да постави офицера, който не е достигналъ исканата отъ закона възраст или не е получилъ съответствующата длъжностъ ротенъ командиръ, да бѣде поне материално гарантиранъ. Това начало не е въведено само въ нашия законъ. Г-нъ Славейковъ иска да се отхвърли нововедението въ тоя членъ, именно добавената отъ комисията забѣлжка: „Лицата, които се въсползуютъ съ неистински документи, ще се прѣслѣдватъ за фалшификация“. Дѣйствително, г-да, както виждате, въ прѣдставения текстъ на чл. 66-й отъ законопроекта, тѣзи забѣлжка нѣмаше да има мѣсто, само въ такъвъ случай, ако се иска отъ офицера само една гаранция отъ налични пари или банковѣ облигации. Обаче, ако офицерътъ нѣма налични пари или банковѣ облигации, а притѣжава недвижими имоти, може да прѣдстави въ надлѣжното учреждение крѣпостнитѣ актове на тия имоти. Слѣдователно, единъ пѣтъ даваме такова широко значение на члена, безъ съмнѣние, излиза, че желающиятъ офицеръ да встѣпи въ бракъ трѣбва да бѣде собственикъ на тия имоти или документи, и да не принадлежатъ тѣ на другъ нѣкой. Може да прѣдстави, че съмъ притѣжателъ на извѣстенъ имотъ, но послѣ позволенieto за женидба дѣйствителниятъ собственикъ на имота, съ който съмъ гарантиранъ, може да направи сума операции за неговото отчуждаване. Разбира се, ако офицерътъ прави такива комбинации, трѣбва да се накаже. Ето защо, мисля, че направената отъ комисията бѣлжка е много на мѣсто и че трѣбва тя да се приеме както си е.

Стефанъ Ивановъ: Отказвамъ се.

Христо П. Славейковъ: Обясненията, които се дадохъ отъ г-на Вояджиева, не сѣ така основателни, що се отнася до вноската отъ комисията. Веднѣжъ се прѣдстави отъ едно лице документъ, за да изпълни условията, които изисква този членъ отъ закона, и този документъ е фалшивъ, значи, извършва се една фалшификация. Само по себе си това депозиране на единъ неистински документъ съставлява прѣстѣпление, което подпада подъ нормата на други закони. Пъкъ отъ друга страна, ако дадете такова тълкувание на закона, азъ не знамъ какво значение ще има депозирането на тия крѣпостни актове, споредъ исканието

на закона. Депозиранието на крѣпостнитѣ актове не го лишава отъ правото да отчуждава, защото, за да направи това, може да вземе прѣписъ отъ нотариуса. Естествено е, че оня, който първоначално е съставялъ този законопроектъ, не е искалъ да каже това, което г-нъ Бояджиевъ днесъ казва, че депозирани ли е единъ крѣпостенъ актъ, имотътъ не може да бѣде отчужденъ. Нашитѣ граждански закони сѣк противни на това: смѣтатъ го като актъ безъ значение. Слѣдователно, прибавката на комисията нѣма смисълъ. Не трѣбва да се удобрява прѣдложението на комисията, да се прѣдставятъ документитѣ безъ друга формалностъ. Слѣдъ като се прѣдставятъ тия документи, да се наложи запрѣщение, разбирамъ. Като се наложи запоръ въ силата на самитѣ закони, тогава имотътъ е неотчуждаемъ до срока, който прѣдвижда този членъ. Слѣдователно, ако приемете прибавката, направена отъ комисията, трѣбва да приемете и това: че слѣдъ депозиранието на документитѣ, прави се распорѣждане, за да се наложи запоръ на имотитѣ. Веднѣжъ искате да обезпечите сѣмейството на офицера, обезпечете го както трѣбва. По тѣзи именно съображения, като поддържамъ първото си прѣдложение, да се отмахне послѣдната алинея, внесена отъ комисията, съ исключение думата „документи“, защото признаваме, че въ този случай ще бѣде гарантирана паричната гаранция на офицера и сѣмейството му, да бѣде вмѣсто неж притурено слѣдующето нѣщо: „Прави се отъ надлѣжното мѣсто распорѣждане да се запише имотътъ, къмъ който се отнася документътъ, въ запрѣтителната книга на нотариуса“.

Иванъ Абрашевъ: Азъ се присѣдинявамъ къмъ прѣдложението на г-на Славейкова.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Г-да народни прѣдставители! Многоуважаемиятъ г-нъ Славейковъ забѣлѣжи, че този ограничителенъ срокъ, 28 годишна възраст, за женение на офицеритѣ, билъ едно стѣснение на свободата на офицера. Мислѣж, че законодателятъ не е гонилъ това, а е гонилъ друга цѣль: искалъ е, тѣй да се каже, . . . (Христо П. Славейковъ: За това азъ не съмъ говорилъ!)

Що се касае до забѣлѣжката, която комисията е внесла въ члена, тя не противорѣчи на дѣйствующитѣ у насъ закони. Турена е, за да даде по-голъма ясностъ на члена. Азъ моля да приемете члена тѣй, както е приетъ отъ комисията.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 66-й тѣй, както го е приела комисията моля да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 71-й става чл. 67-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на чл. 71-й, моля да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 72-й става чл. 68-й.“

Алинея втора. Уволняването на офицеритѣ по дисциплинаренъ редъ става или по прѣдставление отъ непосред-

ственото имъ началство, или по усмотрѣнието на Военния Министръ, но и въ двата случая всѣкога по рѣшението на особенъ дисциплинаренъ комитетъ.

Алинея трета остава.

Алинея четвърта остава“.

Алинея втора на чл. 68-й се прие безъ измѣнение.

Найчо Цановъ: Г-да прѣдставители! Азъ бихъ искалъ да ни се даджтъ обяснения отъ г-на министра, защо е неправиленъ едно такова важно измѣнение въ алинея втора на чл. 72-й отъ стария Законъ за устройството на въоръженитѣ сили. Първата алинея на чл. 72-й има слѣдующето съдържание: (Чете.) „Офицеритѣ отъ дѣйствителна служба могатъ да бѣджтъ увольнявани: а) по собствено желание, б) по сѣдъ; в) по сѣдъ на обществото на офицеритѣ, и г) по дисциплинаренъ редъ“. Сега слѣдва алинея втора, тѣзи която отъ почитаемото министерство се измѣнява така: „Уволняването по дисциплинаренъ редъ става или по прѣдставление отъ непосредственното началство и пр.“ Както виждате, почитаемото министерство иска, щото увольнението на офицеритѣ да става, освѣнъ по прѣдставление на непосредственното имъ началство, но и по усмотрѣнието на Военния Министръ, право, каквото старата алинея не е давала на Военния Министръ. Г-да прѣдставители! Вие знаете злоупотрѣбленията, които ставахъ въ Стамболово врѣме съ правото да се мѣша всѣки въ производството и въ увольняването на нашето офицерство; вие знаете, че вслѣдствие на това бѣше убитъ духътъ на нашата армия, и у насъ се създадохъ офицери, които се занимавахъ исклучително съ неблаго-родни цѣли, съ неблаго-родни задачи: да отиватъ да ставатъ доносчици прѣдъ военнитѣ министри или прѣдъ други граждански лица противъ своитѣ другари. Тогава, дѣйствително, имаше ст. 72, който запрѣщаваше на Военния Министръ да върши такива увольнявания на офицери, но въ Стамболово врѣме не гледахъ на закони. Да ли сега Военното Министерство е харесало практиката на минѣлия режимъ та иска да ѣхъ узакони? Мислѣж, г-да прѣдставители, — не говорѣж за днешния Воененъ Министръ, пѣкъ и когато се говори по законитѣ, ние трѣбва да прѣдполагаме, че е възможно да дойде единъ министръ, който ще иска да си играе съ тѣхъ и да своеволничи — мислѣж, че трѣбва да се оградѣтъ правата на тия служащи до толкозъ, щото да не бѣджтъ унищожавани отъ разнитѣ министри или отъ други нѣкои лица. Да се произвежда дисциплинаренъ сѣдъ по прѣдставление на непосредственното началство, това го разбирамъ; защото никой не може да знае какъвъ е при изпълнението на своята длѣжностъ единъ офицеръ, освѣнъ неговото ближайше военно началство; та нему ние трѣбва и да прѣдоставимъ пълното право да възбужда дисциплинарни производства за увольняване на офицеритѣ. Но защо да даваме това право и на министра? Дисциплинарниятъ сѣдъ се намира подъ прѣмото началство на министра и, като така, мислите ли вие, че ще се намѣри дисциплинаренъ сѣдъ да откаже на желанието на Военния Министръ? По тия съображения, азъ мислѣж, че тѣзи прибавка, щомъ не е съществувала въ стария законъ, не трѣбва да се туря и въ новия; защото съ нежъ ще убиемъ

военния духъ на офицера и ще го направимъ да бжде доносчикъ прѣдъ министра и прѣдъ други високопоставени лица, които иматъ влияние въ Военното Министерство. Защо трѣбва ние да узаконяваме това, което въ Стамболово врѣме се практикуваше мимо закона?

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Г-да народни прѣдставители! Длъженъ съмъ прѣди всичко да заявя, че военнитѣ министри отъ доносици не се вуждайтъ; защото тѣ и безъ да иматъ доносици, може да знайтъ всичко, каквото става въ войската. Слѣдъ това, длъженъ съмъ да удовлетвори любопитството на г-на Видинския прѣдставитель и да кажа, че тия измѣнения, които се внасятъ тукъ, сж измѣнения необходими; защото, единъ офицеръ може да направи извѣстно прѣстѣпление, което влѣче слѣдъ себе си уволнение отъ служба по дисциплинарень редъ, и да направи това прѣстѣпление не въ своята часть, а вънъ отъ пейж, гдѣто нѣма свое непосредственно началство; но може да направи сжщото прѣстѣпление и въ частта, гдѣто е неговото непосредственно началство. И въ двата случая, Военниятъ Министръ може да рѣши подобни въпроси, но всекога по рѣшението на особенъ дисциплинарень комитетъ. Азъ мисля, че за измѣнението на тоя членъ, г-нъ Видинскиятъ прѣдставитель трѣбваше да излѣзе да ми отправи поне една благодарность, че азъ, ако и да съмъ положилъ това право на Военния Министръ, обаче съмъ го ограничилъ, както съмъ ограничилъ и правата на началствующитѣ лица, или на непосредственното началство на всеки офицеръ, да правятъ това произволно, защото съмъ турилъ въ края на пасажа, че и въ двата случая уволняванията могатъ да ставатъ по рѣшение на особенъ дисциплинарень комитетъ. Тоя дисциплинарень комитетъ, г-да прѣдставители, ще бжде устроенъ при Военното Министерство отъ офицери, които, както каза г-нъ Цановъ, наистина ще бждатъ подчинени на Военния Министръ. Но пита се: кои офицери въ войската не сж подчинени на Военния Министръ? На Военния Министръ когато се подложи такъвъ единъ въпросъ, той само ще прати дѣлото на дисциплинарния комитетъ, да го разиска и да даде своето мнѣние. Военниятъ Министръ нѣма да каже на комитета, че непрѣмънно трѣбва да рѣши да се уволни тоя офицеръ. Това нѣма да каже. Той ще прати дѣлото на комитета и ще каже: тоя офицеръ се е провинилъ въ това и това дѣло; разгледайте работата и дайте си мнѣнието. Било, че Военниятъ Министръ, по свое усмотрѣние, поиска уволнението на единъ офицеръ, или че непосредственното му началство го прѣдстави за уволнение, всекога за такива случаи дисциплинарниятъ комитетъ ще се произнася, и тогава ще става уволнението. Защо е направено това? — За туй, защото, г-да народни прѣдставители, трѣбва да се прѣдполага, че всеки човѣкъ, колкото и да бжде безпристрастенъ, колкото и да бжде честенъ и почтенъ, всеки пжтъ има проявяване на личенъ капризъ. За да се не проявяватъ тия лични капризи, които могатъ да се отразятъ на гърба на други, било отъ страна на Военния Министръ, било отъ началствующи лица, азъ турихъ туй ограничение, че трѣбва да се произнася дисциплинарниятъ

комитетъ. Така щото, не виждамъ никакви причини, никакъвъ страхъ за ограничение правата на офицеритѣ; напротивъ, намирамъ по-голъма гаранция за запазване правата на всеки офицеръ отъ каприза на началствующитѣ лица въобще, ако допуснемъ, че такъвъ би могълъ да сжществува.

Добри П. Бояджиевъ: Г-да прѣдставители! Азъ именно взехъ думата да възстанж противъ казванието на г-на Цанова и да кажа, че нововедението въ законопроекта дава по-голъми гаранции и повече усигорява офицеритѣ отъ уволнение, отъ колкото стариятъ законъ. Въ стария законъ по тоя въпросъ е казано, че непосредственното началство прѣдставя единъ мотивиранъ докладъ на Военния Министръ, който прави Височайши докладъ за уволнение. Слѣдователно, тукъ втората инстанция е дисциплинарниятъ комитетъ, който трѣбва да се събере, и втори пжтъ да разгледа всичкитѣ книжа, прѣдставени било отъ началника на виновния офицеръ, било отъ Военния Министръ, и тогава да се произнесе за виновността или невиновността на офицера. Тая гаранция нѣмаше напрѣдъ. Всичко зависеше отъ личното благоволение на Военния Министръ. Азъ мисля, че трѣбва да се приеме съ ржкоплѣскание това нѣщо, защото самъ г-нъ Военниятъ Министръ туря едно ограничение на своята власть и ъж туря въ зависимостъ отъ единъ дисциплинарень комитетъ. (Гласове: Да се гласува!)

Найчо Цановъ: Азъ, за послѣдната часть на алинея втора, не съмъ говорилъ нищо и заявявамъ, че отдавамъ хвала на г-на Военния Министръ, гдѣто е прѣдвидѣлъ въ алинеята, че всекога, за уволненията по дисциплинарень редъ, трѣбва да се произнася дисциплинарниятъ комитетъ. Върху това не съмъ говорилъ и не го оспорявамъ. Но азъ казахъ, че по никакъвъ начинъ не трѣбва да се дава власть на Военния Министръ, който е началникъ на дисциплинарния комитетъ. Азъ ви увѣрявамъ, че желанието на Военния Министръ никога нѣма да бжде погасено отъ комитета. По тоя начинъ ще дадемъ право на лица партизани, да възбуждатъ дисциплинарни производства и да уволняватъ офицеритѣ. Искамъ да кажа, че по тоя начинъ ще се унищожи военниятъ духъ у офицеритѣ и ще се създаде духъ на шпионство и доносничество. (Гласове: Да се гласува!)

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ставамъ втори пжтъ по сжщия въпросъ да кажа, че това, което твърди г-нъ Цановъ, не е вѣрно. Не е вѣрно за туй, защото вие имате прѣдъ васъ примѣри. Военнитѣ сѣдилища сж подчинени на Военния Министръ, който е отдавалъ хора подъ сѣдъ и тѣ сж били оправдавани отъ военнитѣ сѣдилища. Това не е ставало, защото Военниятъ Министръ е искалъ да унижи или да унищожи единъ офицеръ, а защото е искалъ да се установи истинската виновность или невиновность на единъ офицеръ. Ако това вие сами съзнавате, то и дисциплинарниятъ комитетъ не е друго, освѣнъ едно сѣдилище, което ще се произнася за сѣдбата на единъ офицеръ. Така щото, да се мисли и да се допуска, че Военниятъ Министръ ще влияе на дисциплинарния комитетъ, мисля го за абсурдъ.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ алинея втора на чл. 68-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 73-й става чл. 69-й“.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ промѣнението номерацията на чл. 73-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 74-й става чл. 70-й“.

Въ тоя членъ думитъ: „пъленъ генералъ“ се замѣнява съ: „генералъ по рода на оржжието“, а забѣлжката къмъ тоя членъ се отмѣнява.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 70-й съ измѣнението на комисията и отмѣнението на забѣлжката къмъ тоя членъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 75-й става чл. 71-й“.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ промѣнението номерацията на чл. 75-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 76-й става:“

Чл. 72-й. Производството на офицеритъ въ по-горепъ чинъ става съ Височайша заповѣдъ по прѣдставлението на Военния Министръ. Прѣдставлението на Военния Министръ за производството въ чинъ полковникъ по изборъ трѣбва да става по рѣшението на висшия воененъ съвѣтъ и чрѣзъ мотивиранъ докладъ, основанъ на горното рѣшение.

Производството въ генералски чинъ зависи отъ усмотрѣнието на Негово Царско Височество Княза“.

Комисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Найчо Цановъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля да направя едно прѣдложение по обяснението на алинея втора отъ чл. 72-й, гдѣто се говори, че производството въ генералски чинъ зависи отъ усмотрѣнието на Княза. Спредъ мене, трѣбвало би да се ограничи, колкото е възможно, производството на лица въ генералски чинъ и да се прибави, че производството въ тоя чинъ става по извънредно доказана нужда. Защото, утрѣ може да се сблъскаме съ производството отъ страна на Княза на масса лица въ генералски чиновъ и да не знаемъ какво да правимъ, когато захванемъ да гласуваме бюджета.

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Това най-напрѣдъ не може да бѣде. Такова едно производство, отъ което се опасява г-нъ Цановъ, нѣма да става, защото производството на единъ офицеръ въ генералски чинъ става чрѣзъ прослужване извѣстно число години въ единъ чинъ, и второ, не може да стане освѣтъ на ваканция. Защото, ако единъ генералъ бѣде произведенъ произволно, и като нѣма ва-

кантно мѣсто, той ще бѣде принуденъ да напусне службата. Така щото, производството нѣма да става тъй, както говори г-нъ Цановъ.

Азъ моля да се гласува членътъ тъй, както си е.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 72-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 77-й става:“

Чл. 73-й. За да бѣде единъ офицеръ произведенъ въ по-горепъ чинъ, необходимо е да е изпълнилъ условията, прѣдвидени въ чл. 71-й, и, освѣтъ това, да бѣде прѣдставенъ за производство отъ непосредственното си началство и да има добра по службата и поведението атестация.

Забѣлжка. За производството отъ чинъ капитанъ до чинъ полковникъ включително изисква се щото офицерътъ да е прослужилъ най-малко половината отъ установения за производство въ слѣдующия чинъ срокъ въ строя, т. е. въ командване на строева часть“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 73-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 78-й става чл. 74-й“.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ измѣнението номерацията на чл. 78-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 79-й става чл. 75-й. Въ военно врѣме се допушта производство въ по-горепъ чинъ за особенни военни отличия и по-рано отъ указанитъ въ чл. 71 срокове и пр.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 75-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 80-й става чл. 76-й“.

Въ тоя членъ комисията прибави пунктъ з) „по флотата“.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ промѣнението номерацията на чл. 80-й и добавката на комисията, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 81, 82 и 83-й ставатъ чл. чл. 77, 78 и 79-й“.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ измѣнението номерацията на чл. чл. 81, 82 и 83-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 84-й се отмѣнява“.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ отмѣнението на чл. 84-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Отмѣнява се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 85 и 86-й ставатъ чл. чл. 80 и 81-й“.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ измѣнението номерацията на чл. чл. 85 и 86-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 87-й става:

Чл. 82. Прѣминаване службата по Генералния Щабъ е слѣдующето:

Офицеритѣ, които сж свършили курсъ на висше учебно заведение, което дава право на служба по Генералния Щабъ, слѣдъ свършването на курса се откомандироваватъ въ частитѣ си и се назначаватъ на строеви длѣжности на срокъ до двѣ години. Слѣдъ истичанието на тоя срокъ офицеритѣ се причисляватъ къмъ Генералния Щабъ и се назначаватъ на щабни длѣжности по Генералния Щабъ (щаба на армията и дивизионнитѣ щабове) на срокъ до 2 години, послѣ което тѣзи офицери отново се командироваватъ или назначаватъ да командуватъ роты, ескадроны, дружини и пр. въ продължение на двѣ години.

Слѣдъ изпълняване и на това условие, удостоенитѣ се прѣвеждатъ въ Генералния Щабъ и се назначаватъ на ново на щабни длѣжности на срокъ до 4 години.

Слѣдъ истичанието тоя срокъ, офицеритѣ отъ Генералния Щабъ се командироваватъ или назначаватъ въ строя въ продължение на 3 години, послѣ което удостоенитѣ могатъ отново да се повърнатъ въ Генералния Щабъ и да се назначаватъ на длѣжности началникъ на щаба на дивизия и началникъ на отдѣление въ щаба на армията, ако сж командували полкъ въ продължение на 2 години най-малко.

Забѣлъжка. Офицеритѣ отъ Генералния Щабъ, назначени въ строя, се отчисляватъ отъ Генералния Щабъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 82-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 88-й става:

Чл. 83. Офицеритѣ отъ Генералния Щабъ иматъ отдѣлно производство въ по-горни чинове, догдѣто служатъ по Генералния Щабъ.

Числото на длѣжноститѣ въ армията, които трѣбва да се заематъ отъ офицери отъ Генералния Щабъ, се опрѣдѣля съ особенъ щатъ, Височайше утвърденъ“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 83-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 89-й става;

Чл. 84. Причисляването и прѣвежданието на офицеритѣ въ Генералния Щабъ става съ Височайша заповѣдъ по прѣдложението и избора на началника на щаба на армията и по прѣдставлението отъ Военния Министръ.

Аминея втора се отмѣнява“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 84-й тѣй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 90-й се отмѣнява“.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ отмѣнението на чл. 90-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Отмѣнява се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 91, 92 и 93-й ставатъ чл. чл. 85, 86 и 87-й“.

Прѣдсѣдательствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ измѣнението номерацията на прочетенитѣ отъ г-на докладчика членове, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 94-й става:

Чл. 88. Офицеритѣ, които сж изпълнили условията на чл. 85-й, зачисляватъ се по съдебното вѣдомство като дѣлопроизводители или военни слѣдователи на три годишенъ периодъ, послѣ което тѣ се отчисляватъ отъ това вѣдомство и се назначаватъ да командуватъ роты и пр. въ продължение на три години. Изпълнившитѣ това условие могатъ отново да бѣдѣтъ прѣведени по съдебното вѣдомство и назначавани на длѣжностъ дивизионенъ прокуроръ на срокъ до 4 години. Слѣдъ истичанието на тоя срокъ, тѣ отново се прѣвеждатъ въ строя въ продължение на 3 години, послѣ което удостоенитѣ могатъ да се назначаватъ за прѣдсѣдатели на военни сѣдилища.“

Комисията приема тоя членъ безъ измѣнение.

Найчо Цановъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля, че щомъ Военниятъ Министръ внесе законопроектъ, съ който се правятъ и извѣстни измѣнения въ организацията на нашата войска и въоръжени сили, то би трѣбвало да внесе дѣйствително едно подобрѣние, което отдавна се е почувствувало въ прѣдлагаемия чл. 88-й. Споредъ тоя членъ се вижда, че офицеритѣ се взиматъ отъ строя и се турятъ въ военнитѣ сѣдилища да служатъ като дѣлопроизводители или военни слѣдователи, а отъ сѣдилищата, слѣдъ извѣстно врѣме, се пращатъ пакъ въ строя. Нека ми бѣде позволено да кажа, че по тоя начинъ, нито може да създадемъ добри сѣдии, нито може офицеритѣ, слѣдъ като стожатъ по нѣколко години въ сѣдилищата и се повърнатъ въ длѣжноститѣ си, да станжатъ добри строеви офицери. Мисля, че щомъ почитаемото министерство се е заинтересувало да направи прѣобразования въ нашата армия, трѣбваше да из-

работи особено положение за военните съдии и слѣдователи. Нѣма да говорѣмъ, че военните съдии трѣбва да бѣждатъ граждански лица, нѣма да говорѣмъ, че военните слѣдователи трѣбва да бѣждатъ граждански лица, защото е безспорно, че гражданските лица не могатъ да бѣждатъ посвѣтени така добръ въ военните работи, както единъ офицеръ. Но казвамъ, че единъ пътъ единъ офицеръ прѣведенъ по военно-сѣдебното вѣдомство, не трѣбва да се връща въ строя. Той трѣбва да стои въ сѣдилището и, слѣдъ дълго врѣме, ще бѣде добръ съдия и тѣтателно ще може да разглежда дѣлата, които влизатъ въ военните сѣдилища. Каква е ползата отъ това, г-да прѣдставители, да вземемъ единъ офицеръ отъ строя, да го туримъ на сѣдейския столъ и съ това да не му дадемъ възможностъ да се занимава и усъвършенствува съ строя, както трѣбва? Нека си останѣтъ на мѣстата сѣдебните слѣдователи и съдиите безъ да се прѣмѣстватъ, защото иначе тѣ нѣма да бѣждатъ, нито добри офицери, нито добри съдии.

Христо Гендовичъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ще отговорѣмъ нѣколко думи на г-на Цанова, нашиятъ енциклопедистъ; енциклопедистъ, казвамъ, защото той отъ всичко разбира: и отъ военни и отъ всички други работи. Но за да разбира тѣзи работи, казвамъ, той трѣбваше да бѣде воененъ, но азъ не виждамъ г-на Цанова да има нѣкакви военни искуства или качества. Ако въ военно врѣме той е билъ солдатинъ, то още е въпросъ; но да се произнася по чл. 88-й, азъ се удивлявамъ, че онѣзи офицери, които не сѣ служили въ армията, а по правосѣдието, може да разбиратъ отъ всички специалности. Слѣдователно, за да се произнесе г-нъ Цановъ по това, защото нѣкой е билъ по сѣдебното вѣдомство и отивалъ въ строя, той пакъ може да знае, но трѣбва да е билъ воененъ, но азъ вѣрвамъ, че не е билъ такъвъ, както и азъ не съмъ билъ. За това, азъ намирамъ, че членътъ е много на мѣстото си, и трѣбва да се прѣкратѣтъ дебатите.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Г-да прѣдставители! Чл. 93-й отъ стария законъ за въоръжените сили много добръ разяснява разисквания чл. 88-й, който е въ настоящия законопроектъ. Азъ ще ви прочетъ чл. 93-й, и вие ще видите, колко е умѣстно гдѣто е гуденъ чл. 88-й.

Чл. 93-й отъ стария законъ гласи тѣй: (Чете.) „Военно-сѣдебното вѣдомство се попълнява съ офицери, които, слѣдъ производството имъ въ първи офицерски чинъ и слѣдъ прослужването въ войската въ офицерски чинъ не по-малко отъ четири години, сѣ получили юридическо образование.

Допущатъ се на служба по военното вѣдомство и офицери, които, прѣди производството имъ въ офицерски чинъ, сѣ получили юридическо образование, но слѣдъ прослужване въ другите родове оружия не по-малко отъ четири години.“

Вие виждате, г-да народни прѣдставители, че законодателятъ, като е искалъ да има добри съдии по сѣдебното вѣдомство, не е испусналъ изъ прѣдъ видъ, че тия, които сѣ военни съдии, трѣбва да бѣждатъ и добри офицери и че ако въ мирно врѣме изпълняватъ сѣдебни длѣжности, то може въ военно врѣме да не изпълняватъ тия длѣжности, а да отидѣтъ да изпълняватъ офицерски длѣжности въ

войската. Отъ това се разбира, че тѣ трѣбва да бѣждатъ подготвени, за да бѣждатъ и като офицери въ военно врѣме и като съдии, ако бѣждатъ повикани да дѣйствуватъ като такива въ мирно врѣме. Така щото, не е истина, че като се повикатъ да бѣждатъ съдии, ще ги лишимъ отъ качеството имъ да бѣждатъ добри офицери въ войската, или обратното, ако бѣждатъ назначени въ строя, ще се лишимъ отъ добри съдии. За това, азъ моля да се приеме членътъ тѣй, както е въ законопроекта, и да се гласува.

Христо П. Славеиковъ: Г-нъ Гендовичъ ни говори тукъ, че ние, като законодателно тѣло, не трѣбва да разбираме отъ тѣзи работи. . . (Христо Гендовичъ: Не чувамъ какво казвате!) Г-нъ Гендовичъ, който не чува, азъ ще му кажъ, че когато се разглежда единъ воененъ законъ или законопроектъ, то той не трѣбва да бѣде разискванъ исклучително само отъ военни хора. Такова едно изражение е неумѣстно и неприемливо, защото споредъ нашия Избирателенъ законъ за народни прѣдставители не се избиратъ военни лица, а граждански; защото Събранието е законодателно политическо тѣло, а военните не може да се занимаватъ съ политика, и когато то се занимава съ създаване закони, ще ги разглежда отъ точка зрѣние на ползата, която може да принесѣтъ. Всѣки може да разбира нѣщата не както ги разбира г-нъ Гендовичъ, както ги разбирамъ азъ и други нѣкои, или както ги разбира г-нъ Военниятъ Министръ. Всѣки може да си искаже мнѣнието и ако е приемливо ще се приеме, ако не е, нѣма да се приеме. Не може да се отрича нѣкому правото да прави прѣдложение. Не може да се каже, че нѣма право, поради липсване на специални познания, да направи такова или онакова прѣдложение.

Азъ намирамъ, че заблѣжката на г-на Цанова, направена по поводъ на чл. 88-й, е съвършено права, ако и самиятъ тоя членъ да не говори въ полза на прѣдложението му. Изисква се, щото единъ офицеринъ, прѣди да постѣпи на военно-сѣдебна служба, да има понятие и да знае строевата служба, защото, прѣди всичко, той е офицеринъ и трѣбва да знае строевата служба. Но веднѣжъ той се прѣдава на специални занятия, естествено е, че по-голяма полза ще принесе за дѣйствующата армия, по-добръ ще е за тѣзи нестроева служба, която се има въ тѣзи армия, ако не бѣждатъ повръщани пакъ въ строя. Известно е, че специалните занятия се налагатъ, за да може да се примѣняватъ по-добръ познанията по тѣзи специалности. Ако едно военно лице свърши едно висше юридическо училище и се прѣдаде на изслѣдователство или прокурорство по военното вѣдомство ще бѣде отъ голяма полза на сѣдилищата, или на военното вѣдомство, защото ще бѣждатъ ръководени работите отъ едно вѣщо и съ юридическо образование лице. Въ строя има само строеви офицери. Защо тогава да нѣма и специализирани хора? Защо тѣ, слѣдъ като прослужатъ 4 години и постѣпнатъ по военно-сѣдебното вѣдомство, да се повръщатъ на ново въ редовете на армията? Въ такъвъ случай, този офицеринъ, нито ще бѣде постояненъ строякъ и, слѣдователно, нѣма да отива барабаръ съ своите другари по строевата частъ

нито пъкъ може да бжде единъ добъръ познавачъ, единъ добъръ знатокъ на военнитѣ закони. И подиръ това, естествено е, че прѣзъ врѣмето, прѣкарано въ строя, той губи практиката, която е придобилъ въ сѣдилищата, губи и познанията по военно-юридическитѣ въпроси. А това не е въ интересъ на неговата специалностъ, а въ сѣщото врѣме не е въ интереса и на армията. Ако въ това отношение, отъ тая точка зрѣние искате да бжде усъвършенствуванъ, то трѣбва да бжде усъвършенствуванъ и въ другитѣ клонове на тая организация, понеже знаемъ, че специализиранieto по извѣстни клонове на науката е най-доброто срѣдство за да се постигнѣтъ най-желаемитѣ по тѣзи клонове резултати. Оставете тѣзи офицери на специални занятия да се занимаватъ съ науката и недѣйте прѣчи на тѣхното специално развитие и изучаване разнитѣ клонове отъ тая военна наука, която е въведена въ нашата дѣйствующа армия. Вземате напримѣръ пионеритѣ и военнитѣ инжинери; нема отъ тѣхъ ще направите строеви офицери? Най-послѣтъ сѣ отъ специални родове оружия и познанията си прилагатъ на практика, когато сѣ въ дѣйствующата армия; но, ако пратите юриститѣ въ строя, трѣбва да пратите и докторитѣ и санитарнитѣ поручици. Защо да не пратите и тѣхъ, ако има нужда отъ специализиране по тѣзи клонове на науката въ армията?

Ето защо, азъ казвамъ и намѣрвамъ, че споредъ чл. 88-й, по-добръ е, и отъ голѣма полза ще бжде, щото лицата, които сѣ получили юридическо образование, слѣдъ като прослужатъ въ строя 4 години и бждѣтъ командировани въ сѣдилищата, впоследствие да не бждѣтъ прѣмѣствани пакъ на ново въ строя, защото ще имъ се попрѣчи да служатъ съ онова внимание, което се изисква отъ тѣхната специалностъ по военноюридически въпроси и закони. И като тѣй, азъ съмъ на мнѣние, че трѣбва да се приеме прѣдложението на г-на Цанова.

Добри П. Бояджиевъ: Г-да народни прѣдставители! При всичко че въпросътъ е доста развитъ, но азъ взехъ думата да направѣ едно пояснение върху този членъ. Съ чл. 88-й въ новия законъ не се отмѣнява принципиалната страна на въпроса. Въ стария и новия законъ е казано, че единъ офицеринъ трѣбва да има 4 годишна служба и да притѣжава юридическо образование. Нововъведението се касае до това, че законодательтъ иска отъ тия офицери, които ще служатъ по военно-сѣдебното вѣдомство, да прослужатъ повече въ строя, именно прѣди да получатъ титлата дивизионенъ воененъ прокуроръ, изискваше се до сега 2 години да прослужатъ въ строя, а тукъ се изискватъ 3 години. Това е нововъведението. И дѣйствително, за да може единъ офицеръ да критикува и да се произнася правилно по службата, той трѣбва да бжде запознатъ съ казармения животъ. Слѣдователно, за да може послѣ да бжде назначенъ като прокуроръ, или прѣдсѣдатель на воененъ сѣдъ и да се произнася за правилността на военнитѣ нарушения, трѣбва да прослужи повече въ строя. Това е моето мнѣние, г-да прѣдставители, по нововъведението и тѣзи сѣ обясненията, които искахъ да дамъ. (Гласове: Г-нъ Министрътъ иска думата!)

Министръ Полковникъ Никола Ивановъ: Слѣдъ обясненията на г-на Бояджиева, азъ мислѣ, че няма нужда да се даватъ други.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 88-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 95-й се отмѣнява.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се отмѣни чл. 95-й, да си вдигнѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113 и 114-й ставатъ чл. чл. 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106 и 107-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се промѣни номерацията на прочетенитѣ отъ г-на докладчика членове, да си вдигнѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 115-й става:

Чл. 108. Послѣдната армия се измѣнява така:

Нуждитѣ за войската ветеринарни фелдшери и унтеръ-офицери се приготвяватъ въ особено военно-ветеринарно фелдшерско училище отъ войници, състоящи на служба, и отъ доброволци.“

Въ тоя членъ комисията замѣни думата: „армия“, слѣдъ думата „послѣдната“, съ думата „алинея“ и моли да се приеме така.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 108-й тѣй, както го е приела комисията, съ измѣнението, да си вдигнѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 116-й става:

Чл. 109. Войницитѣ и доброволцитѣ, които се зачисляватъ на служба въ санитарнитѣ команди и ветеринарно-фелдшерското училище, се обучаватъ и носѣтъ службата по особено положение, Височайше утвърдено.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 109-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 117-й се отмѣнява.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се отмѣни чл. 117-й, да си вдигнѣтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 118 и 119-й ставатъ чл. чл. 110 и 111-й.“

Прѣдсѣдателствуващиятъ Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се промѣни номерацията на прочетенитѣ отъ г-на докладчика членове, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 120-й става:

Чл. 112. Прѣдѣлниятъ срокъ на свѣрхерочната служба за санитарнитѣ долни чинове е 20 години.

Забѣлъжка. Военниятъ Министръ може да продължи тоя срокъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващиятъ Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 112-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: „Чл. 121-й става чл. 113-й и не се измѣнява. Означениятъ подъ № 113-й членъ, е стариятъ 122-й членъ, който става не чл. 113-й а 114-й, така щото номерацията и на слѣдующитѣ членове се измѣнява. (Чете.) „Чл. 122-й става:

Чл. 114. Всички служащи по военното вѣдомство граждански лица, които получаватъ заплата повече отъ 2000 лева, носѣтъ званието военни чиновници.

Военнитѣ чиновници и служащитѣ граждански лица по военното вѣдомство се ползватъ съ всички права и прѣимущества, прѣдвидени въ закона за чиновницитѣ.

Военнитѣ чиновници и служащи по военното вѣдомство граждански лица, за прѣстѣпления по службата, се сѣдѣтъ по военнитѣ закони.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Христо П. Славейковъ: Азъ ще възстанѣ, г-да прѣдставители, противъ 3-та ал. на чл. 114-й. Тукъ чиновницитѣ се смятатъ като военни чиновници. Тѣ сѣ всички граждански лица, които се намѣрватъ въ военнитѣ учреждения и които получаватъ повече отъ 2000 лева заплата. Казва се, че за прѣстѣпления, които вършатъ по службата си, трѣбва непрѣмѣнно да бѣдѣтъ сѣдени въ военнитѣ сѣдилища. Азъ мислѣ, че такова едно нововъведение не трѣбва да се приема, а трѣбва да се приеме, че тѣзи чиновници, макаръ да се намѣрватъ на военна служба, но тѣ сѣ граждански лица и трѣбва да бѣдѣтъ сѣдени въ гражданскитѣ сѣдилища. Военнитѣ сѣдилища сѣ изключителни, а не общи. Общи сѣдилища сѣ нашитѣ граждански сѣдилища и гражданскитѣ лица, макаръ и да се намѣрватъ на военна служба, трѣбва непрѣмѣнно да отговарятъ за служебни прѣстѣпления прѣдъ гражданскитѣ сѣдилища. Ако единъ воененъ е извършилъ прѣстѣпление по военната служба, разбирамъ да се сѣди въ военнитѣ сѣдилища, но ако лицето е гражданско, не може да се изисква отъ него да мине прѣзъ единъ сѣдъ, съ кѣса процедура, каквито сѣ военнитѣ сѣдилища. Той не е обезпеченъ, както другитѣ свои съграждани, отъ нашитѣ граждански закони. А военнитѣ лица, разбира се, трѣбва да се сѣдѣтъ въ военнитѣ сѣдилища. Азъ разбирамъ, че извѣстни пужди на армията изискватъ, щото извѣстенъ родъ прѣстѣпления, извършени отъ извѣстенъ

родъ хора, да бѣдѣтъ гледани отъ военнитѣ сѣдилища по военнитѣ закони, които прѣдвиждатъ особенни наказания и бърза процедура, и това го изискватъ интереситѣ на самата армия; но това е само за военнитѣ, само заради тия, които се намиратъ на служба въ армията, а никакъ не и за други служащи, които, като граждански лица, по една или по друга причина, сѣ постѣпили на военна служба. За тѣхъ се прави едно общо изключение, защото тѣ не принадлежатъ къмъ армията, както принадлежатъ солдатитѣ и офицеритѣ, които сѣ на дѣйствителна служба. По тия съображения, азъ възставамъ противъ 3-та алинея на чл. 114-й и прѣдлагамъ да бѣде изхвърлена тя, като си остане работата както е било до сега.

Добри П. Бояджиевъ: Станѣхъ да кажа, че тукъ се касае за прѣстѣпленията по служба, а не за други прѣстѣпления. Ако единъ служащъ по военното вѣдомство направи прѣстѣпление отъ общъ характеръ, азъ казвамъ, че съмъ съгласенъ да се прѣдава за сѣденie на общитѣ сѣдилища, но, ако направи прѣстѣпление по службата си, нѣма съмнѣние, че трѣбва да бѣде сѣденъ отъ военнитѣ сѣдилища и то на туй основание, че едно гражданско лице, което се намира на служба по военното вѣдомство и получава заплата повече отъ 2000 лева, безъ съмнѣние, че нему може да се възложи нѣкоя сериозна служба, нѣкоя господарственна тайна, та трѣбва да знае и отговорността за нея. Това, споредъ мене, дава по-голяма гаранция, защото такива лица трѣбва да знаѣтъ, че ще отговарятъ прѣдъ военния законъ и че за нарушение на своитѣ обязанности ще да се сѣдѣтъ отъ военнитѣ сѣдилища.

Стефанъ С. Бобчевъ: Менъ ми се струва, че ако г-нъ Славейковъ бѣше обърналъ повече внимание върху редакцията на тая алинея, той щѣше да се съгласи, че тя е на мѣстото си, защото тя се касае за сѣдението на ония военни чиновници, които служатъ по военното вѣдомство. Такива чиновници, макаръ и да сѣ граждански лица, като извършатъ прѣстѣпление по службата, ще се сѣдѣтъ отъ военнитѣ сѣдилища. Па и не може да бѣде иначе. Щомъ има едно прѣстѣпление извършено отъ едно гражданско лице, находяще се на служба по военното вѣдомство, то е вече, тѣй нарѣченото *crime militaire* и като такова, то не може да се сѣди, освѣнъ отъ военнитѣ сѣдилища. Тукъ не е въпросъ за общи прѣстѣпления, а за специални. Напримѣръ, ако едно гражданско лице, което е чиновникъ по военното вѣдомство, осѣрби своя началникъ, таквѣ, твърдѣ понятно е, че трѣбва да се прѣдаде на военното сѣдилище. Друго. Единъ таквѣ чиновникъ направи злоупотребуване съ имота, който му е даденъ при изпълнение на службата, таквѣ разбира се, ще бѣде сѣденъ отъ военнитѣ сѣдилища. Ами че щомъ той направи прѣстѣпление по службата, естествено е, че не може да се обърне къмъ гражданскитѣ сѣдилища, макаръ тѣ и да сѣ общи. Това е специално прѣстѣпление и, слѣдователно, той не може, освѣнъ да бѣде сѣденъ тамъ — отъ военнитѣ сѣдилища. (Добри П. Бояджиевъ: Напримѣръ за издаване на тайна.) Още повече за такова прѣстѣпление. Така щото, нѣма никакво съмнѣние, че тия прѣстѣпления, които ставатъ по военното

въдѣомство, трѣбва да бѣждѣтѣ сѣдени отѣ военнитѣ сѣдилища. Мислѣж, прочее, че нѣма какво повече да се говори по тоя въпросъ.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: Ще се гласува. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които прие-
матѣ чл. 122-й, който става чл. 114-й тѣй, както се про-
чете отѣ г-на докладчика, да си вдигнатѣ ржката. (Бол-
шинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 123, 124, 125, 126, 127, 128 и 129-й се отмѣняватъ.“

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които
приематѣ чл. чл. 123—129-й да се отмѣнятѣ, да си вдиг-
натѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136 и 137-й ставатѣ
чл. чл. 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121 и 122-й.“

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: Ще
се гласува. Които приематѣ промѣненіето номерацията
на чл. чл. 130—137-й, да си вдигнатѣ ржката. (Бол-
шинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 138-й става:

Чл. 123. Органътъ, чрѣзъ който се привеждатѣ въ
испълнение всички распорѣждания и прѣдначѣртания на
испълнителната военна власть, е Военното Министерство.

Военното Министерство състои отѣ:

- а) Щабъ на армията;
- б) Административенъ отдѣлъ;
- в) Военно-сѣдебенъ отдѣлъ;
- г) Канцелария на Военното Министерство;
- д) Воененъ сѣвътъ;

Всички тѣзи учреждения на Военното Министерство
иматѣ свое особено устройство и кръгъ на дѣятелность.“

Приетъ отѣ комисията безъ измѣнение.

Христо П. Славейковъ: Правѣж прѣдложение да се
вдигне засѣданието!

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: Ще
се гласува. Които приематѣ прѣдложението на г-на Сла-
вейкова да се вдигне засѣданието, да си вдигнатѣ ржката.
(Меншество.) Пада. Засѣданието ще се продължава.

Полагамъ на гласуване чл. 123-й. Ония отѣ г-да
прѣдставителитѣ, които приематѣ чл. 123-й тѣй, както го
е приела комисията, да си вдигнатѣ ржката. (Болшинство.)
Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 139-й става:

Чл. 124. Щабътъ на армията е специално учреж-
дение на Военното Министерство и се състои отѣ:

- а) Оперативенъ отдѣлъ;
- б) Пѣхотна инспекция;
- в) Артилерийска инспекция;
- г) Кавалерийска инспекция;
- д) Военно-инженерна инспекция, и
- е) Флотска инспекция.“

Приетъ отѣ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които
приематѣ чл. 124-й тѣй, както го е приела комисията,
да си вдигнатѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Слѣдва новъ
чл. 125-й: (Чете.)

„Чл. 125. Оперативниятъ отдѣлъ се подраздѣля на
три отдѣления: оперативно, инспекторско и статистическо-
топографическо.

При пѣхотната инспекция състои пѣхотно отдѣление.

При артилерийската инспекция — началника на
крѣпостната артилерия и артилерийски комитетъ.“

Приетъ отѣ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които
приематѣ чл. 125-й тѣй, както го е приела комисията,
да си вдигнатѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Слѣдва пакъ
новъ чл. 126-й: (Чете.)

„Чл. 126. Подробното устройство на щаба на армията
и неговата дѣятелность за мирно и военно врѣме се уста-
новяватѣ съ Височайше утвърдени положения.“

Приетъ отѣ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които
приематѣ чл. 126-й тѣй, както го е приела комисията,
да си вдигнатѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 140-й се отмѣнява.“

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които
приематѣ да се отмѣни чл. 140-й, да си вдигнатѣ рж-
ката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 141-й става:

Чл. 127. Административниятъ отдѣлъ е органъ на
Военното Министерство за привеждане въ изпълнение
распорѣжданията и прѣдначѣртанията на Военния Министръ
по устройството материалната часть на войската и военно-
санитарната служба за мирно и военно врѣме.“

Приетъ отѣ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които
приематѣ чл. 127-й тѣй, както го е приела комисията,
да си вдигнатѣ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Слѣдва новъ
чл. 128-й: (Чете.)

„Чл. 128. Административниятъ отдѣлъ, съобразно съ
горното назначение, се състои отѣ:

- а) Военно-санитарна инспекция, и
- б) Отдѣления: административно, домакинско, техни-
ческо, строително и бюджетно.“

Приетъ отѣ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуващия Георги Губидѣлниковъ: По-
лагамъ на гласуване. Ония отѣ г-да прѣдставителитѣ, които

приематъ чл. 128-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Новъ чл. 129-й (Чете.)

„Чл. 129. Подробното устройство на административния отдѣлъ, както и неговата дѣятелностъ за мирно и военно врѣме се установяватъ съ особено Височайше утвърдено положение.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 129-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 142, 143, 144 и 145-й се отмѣняватъ.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. чл. 142, 143, 144 и 145-й да се отмѣнятъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 146-й става:

Чл. 130. Военно-сѣдебниятъ отдѣлъ е органъ на Военното Министерство по устройството и управлението на военно-сѣдебната часть въ войската.

Военно-сѣдебниятъ отдѣлъ се управлява отъ отдѣленъ началникъ, който е и главенъ воененъ прокуроръ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 130-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Чл. 130-й по проекта, става чл. 131-й. Той е новъ членъ. (Чете.)

„Чл. 131. Устройството на военно-сѣдебния отдѣлъ и кръга на дѣятелността му за мирно и военно врѣме се установяватъ съ особено Височайше утвърдено положение.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 131-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Чл. 131-й по проекта, става чл. 132-й. Той е новъ членъ. (Чете.)

„Чл. 132. Канцеларията на Военното Министерство е особено учреждение, което служи за отправление службата: по заведване архивата, регистратурата, комендантската часть на Министерството и заведва пенсиятъ по военното вѣдомство.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 132-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 147, 148, 149, 150 и 151-й се отмѣняватъ.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. чл. 147, 148, 149, 150 и 151-й да се отмѣнятъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Чл. 132-й по проекта, става чл. 133-й. Той е новъ членъ. (Чете.)

„Чл. 133. Военниятъ съвѣтъ е съвѣщателно учреждение на Военния Министръ.

Съставътъ на съвѣта и кръгътъ на неговата дѣятелностъ се установяватъ съ Височайше утвърдено положение.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 133-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 152, 153, 154 и 155-й ставатъ чл. чл. 134, 135, 136 и 137-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на чл. чл. 152—155, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 156-й се отмѣнява.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се отмѣни чл. 156-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163 и 164-й ставатъ чл. чл. 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144 и 145-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ промѣнението номерацията на чл. чл. 157—164-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 165-й се отмѣнява.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се отмѣни чл. 165-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 166-й става чл. 146-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ промѣнението номерацията на чл. 166-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 167 и 168-й се отмѣняватъ.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ,

които приемат да се отменят чл. чл. 167 и 168-й, да си вдигнат ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 169-й става чл. 147-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ промѣненіето номерацията на чл. 169-й, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.)

„Чл. 170-й става чл. 148-й.“

Б. Кавалерия.

Кавалерията на дѣйствующата армия състои отъ:

- а) 3 конни бригади съ по 2 полка по 4 ескадрона въ всеки полкъ и единъ возарски взводъ;
- б) Лейбъ-Гвардейски ескадронъ;
- в) шесть дивизиона кавалерия.

В. Артилерия.

Артилерията на дѣйствующата армия състои отъ:

- а) полска артилерия;
- б) планинска артилерия;

Полската артилерия състои отъ 6 артилерийски полка съ по 3 дѣйствующи и едно резервно отдѣление, или 12 батареи.

Планинската артилерия състои отъ 3 отдѣления, или 9 батареи.“

Въ отдѣла „Б. Кавалерия“, пунктъ 6, слѣдъ думата „дивизиона“, комисията прибави и думата „дивизионна.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 148-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 171-й става чл. 149-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ промѣненіето номерацията на чл. 171-й, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 172-й става:

Чл. 150. Частитѣ отъ дѣйствующата армия се съединяватъ и образуватъ:

- а) шесть отдѣлни дивизии;
- б) три конни бригади;
- в) части невходящи въ състава на дивизиитѣ и принадлежащи на цѣлата армия.

Както съставътъ на отдѣлнитѣ дивизии, така и частитѣ, принадлежащи на цѣлата армия, се опрѣдѣлятъ съ Височайши укази.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 150-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 173-й става чл. 151-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ промѣненіето номерацията на чл. 173-й, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 174-й става чл. 152-й.“

А. Пѣхота.

Алинея втора. Резервнитѣ полкове въ военно врѣме иматъ по три и четири дружини и една возарска рота.

Б. Кавалерия.

Се отменява.

В. Артилерия.

Артилерията на резервната армия за военно врѣме се формира отъ резервнитѣ отдѣления при дѣйствующитѣ артилерийски полкове и други нови формирования при крѣпостнитѣ батальони.“

Отдѣлитѣ подъ буквитѣ В, Г и Д ставатъ Б, В и Г.“ Другото е прието както е въ проекта.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 152-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 175-й става чл. 153-й.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Който приема промѣненіето номерацията на чл. 175-й, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 176-й става:

Чл. 154. Частитѣ отъ резервната армия могатъ да се съединяватъ или въ отдѣлни дивизии или да се придаватъ къмъ дѣйствующитѣ дивизии.

Съставътъ на отдѣлнитѣ резервни дивизии се установява съ Височайши указъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 154-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 177-й става:

Чл. 155. Народното опълчение за военно врѣме състои само отъ пѣхота и има слѣдующето устройство:

а) Първиятъ призивъ дава 24 опълченски дружини, по числото на полковитѣ военни окръжия. Всяка дружина има по 4 роты въ съставъ отъ 160 до 250 души въ рота.

Опълченскитѣ дружини отъ първия призивъ се свикватъ веднага слѣдъ трѣгванието на резервнитѣ полкове въ походъ.

б) Вториятъ призивъ отъ народното опълчение дава така сжщо 24 дружини, по числото на полковитѣ военни

окръжия. Всяка дружина има по четири роти съ по 100 души въ рота.“

Въ пунктъ б на тоя членъ, слѣдъ думитъ „съ по 100“ комисията прибави и думитъ „до 160.“

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 155-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 178-й става:

Чл. 156. Службата на опълчението отъ втория призивъ е прѣимущественно мѣстна.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 156-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 179-й се отмѣнява.“

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ да се отмѣни чл. 179-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 180-й става:

Чл. 157. Опълчението отъ първия призивъ може да бѣде формирано и въ по-голѣми отъ дружина единица. Това формирование става съ Височайши указъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 157-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 182, 183, 184 и 185-й ставатъ чл. чл. 158, 159, 160 и 161-й.“

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ промѣнението номерацията на чл. чл. 182—185-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 186 и 187-й се отмѣняватъ.“

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ отмѣнението на чл. чл. 186 и 187-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Слѣдва новъ членъ: (Чете.)

„Чл. 162. За резервната армия отдѣлни допълняющы войски не се формируватъ. Но запасътъ отъ резервната армия, който не е влѣзълъ въ състава на формируванитѣ резервни части, може да влѣзе въ състава на допълняющитѣ войски.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 162-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 188, 189 и 190-й ставатъ чл. чл. 163, 164 и 165-й.“

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на чл. чл. 188—190-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 191-й става:

Чл. 166. Непосрѣдственитѣ военно-административни органи по извършването на мобилизацията сж управленята на дивизионнитѣ области и началницитѣ на полковитѣ военни окръжия.

Кръгътъ на дѣятелността на тѣзи управления и отговорността имъ за неуспѣшност на мобилизацията сж опрѣдѣлени въ „Закона за посение военнитѣ тегоби.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 166-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 192-й става:

Чл. 167. При извършването на мобилизацията, всички административни и полицейски власти сж длѣжни да даватъ най-голѣмо съдѣйствие на военнитѣ власти за най-бързото извършване на мобилизацията.

Длѣжноститѣ и отговорността на административнитѣ и полицейски власти по извършване мобилизацията се опрѣдѣлятъ въ „Закона за военнитѣ тегоби.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 167-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 193 и 194-й ставатъ чл. чл. 168 и 169-й.“

Прѣсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ измѣнението номерацията на чл. чл. 193 и 194-й да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 195-й става:

Чл. 170. Правилата за явяване на служба при мобилизацията сж слѣдующитѣ:

а) за устройството на домашнитѣ работи на всеѣки запасенъ офицеръ и войникъ се даватъ 24 часа срокъ отъ минутата на обявяването заповѣдта за мобилизацията отъ общинското управление;

б) на всеѣки медицински и ветеринаренъ лѣкаръ, аптекаръ или фелдшеръ, които не се числятъ въ запаса на армията, но подлѣжатъ за повижаване на служба, се даватъ 48 часа отъ минутата на обявяването отъ общинското управление заповѣдта за мобилизация;

в) на всеѣко лице, което е влѣзълъ отъ прѣдѣлитѣ на Княжеството, се дава срокъ отъ 10 дни, считанъ отъ деня на обявяването на мобилизацията.

г) на всички държавни и общински чиновници, които не се освобождават от явяване на служба — 48 часа от минутата на обявяване заповедта за мобилизация от общинското управление, за предаване на длъжностите си.“

Приет от комисията без изменение.

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ чл. 170-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 196, 197, 198, 199 и 200-й ставатъ чл. чл. 171, 172, 173, 174 и 175-й.“

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ изменението номерацията на чл. чл. 196—200-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 201-й става:

Чл. 176. Продоволственитѣ управления се формируватъ по особенни за тѣзи цѣль положения, Височайше утвърдени.“

Приет от комисията без изменение.

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ чл. 176-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 202-й става чл. 177-й.“

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ изменението номерацията на чл. 202-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 203-й става:

Чл. 178. Развърщанieto на резервната армия става споредъ установеното мобилизационно расписание.“

Приет от комисията без изменение.

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ чл. 178-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. 204-й става чл. 179-й.“

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ изменението номерацията на чл. 204-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: Слѣдва новъ членъ: (Чете.)

„Чл. 180. Мѣстнитѣ гарнизони и пограничната стража се развърщатъ споредъ особено положение, Височайше утвърдено.“

Приет от комисията съ замѣнение думата „гарнизони“ съ „войски.“

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ,

които приематъ чл. 180-й тѣй, както го е изменила комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 205, 206, 207 и 208-й ставатъ чл. чл. 181, 182, 183 и 184-й.“

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ изменението номерацията на чл. 205—208-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: (Чете.) „Чл. чл. 209, 210 и 211-й се отмѣняватъ.“

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да представителитѣ, които приематъ отмѣнението на чл. чл. 209—211-й, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

(Гласове: Да стане и третото четение сега!)

Димитръ Сжселовъ: Азъ предлагамъ още сега да стане и третото четение на тоя законопроектъ!

Докладчикъ Атанасъ Мандаджиевъ: По-добъръ е да остане за друго заседание.

Председателствующий Георги Губидѣльниковъ: Въ допълнение на съобщенията отъ днесъ, има да сообщъ, че отъ Министерството на Правосъдието е постъпило предложение за изменение чл. 98-й отъ Закона за устройството на сѣдилищата. Приема ли Нар. Събрание да се турне на дневния редъ за слѣдующето заседание първото четение на това предложение? (Гласове: Приема!) Моля ония г-да представители, които сж съгласни да се постави първото четение на това предложение на дневния редъ за идущето заседание, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Пристъпваме къмъ слѣдующия въпросъ отъ дневния редъ.

Моля, г-на докладчика по Министерството на Обществениитѣ Сгради, Пѣтищата и Съобщенията да докладва законопроекта за построяването и експлоатиранieto на желѣзнопѣтнитѣ клонове.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: Г-да народни представители! Въ послѣдно едно заседание, Нар. Събрание прие по принципъ внесенiя отъ г-на Министра на Обществениитѣ Сгради, Пѣтищата и Съобщенията законопроектъ за построяването и експлоатиранieto на желѣзнопѣтнитѣ клонове, които свързватъ индустриални заведения, рудници, магазини и други тѣмъ подобни съ държавнитѣ желѣзнопѣтни станции. Този законопроектъ се испрати въ комисията по това министерство на изучаване. Комисията, като се занима съ подробното му и обстоятелствено прѣглеждане и обсъждане, убѣди се въ голѣмата полза, която този законопроектъ ще принесе за развитието на нашата търговия и за напредъка на нашата индустрия, и като сподѣля напълно мотивитѣ и съображенията, които сж побудили г-на Министра на Обществениитѣ Сгради да внесе законопроекта, отъ който се чувствуваше голѣма нужда въ нашата страна, прие го съ малки нѣкои изменения и ме натовари съ докладването му. (Чете.)

„Законопроектъ

за построяване и експлоатиране желѣзнопѣтнитѣ клонове, които свързватъ индустриални заведения, рудници, магазини и други тѣмъ подобни съ държавнитѣ желѣзнопѣтни станции.“

Въ заглавието комисията замѣни думата „станции“, съ думата „линии“, прѣдъ видъ на това, че може би ще се построятъ частни желѣзнопѣтни клонове, които ще свързватъ индустриални заведения и пр. не съ станции, а само съ държавнитѣ желѣзнопѣтни линии.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Моля ония г-да народни прѣдставители, които приематъ заглавието така, както го е измѣнила комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 1. Позволява се на частни лица, дружества, общини или учреждения, да построяватъ и експлоатиратъ желѣзнопѣтнитѣ клонове, които свързватъ индустриални заведения, рудници, магазини и други тѣмъ подобни съ станциитѣ на държавнитѣ желѣзници, съгласно съ настоящия законъ и удобрѣнитѣ планове отъ Министерството на Обществениитѣ Сгради, Пѣтищата и Съобщенията.“

Въ тоя членъ на 5-й редъ комисията заличи думитѣ „станциитѣ на.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 1-й, съ измѣнението на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 2. Всички разноси за построяването на клона, включително стрѣлки, кръстовини, обръщателни кръгове, сигнали, телеграфъ и пр. сж за смѣтка на притѣжателя на клона. Сжщо за негова смѣтка сж и измѣненията, които би станали нужда да се направятъ въ расположението на пѣтищата, шосетата и пр. въ станцията, къмъ която се присѣдинява клонътъ.“

Въ прѣдпослѣдния редъ на тоя членъ, слѣдъ думата „станцията“, се притури „или линията.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 2-й, съ измѣнението на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 3. Построяването на желѣзнопѣтния клонъ отъ заведението и пр. до границата на държавната желѣзница, се извършва отъ притѣжателя на клона, подъ надзора на Министерството на Общитѣ Сгради и пр., а построяването на останжалата частъ — отъ сжщото министерство, но за смѣтка на заинтересуваната страна, която, прѣди започването на работитѣ, внася въ министерството една сума, съответствующа на приблизителнитѣ разноси, не само за поставянето на частта отъ клона и стойността на материалитѣ, но и за всичкитѣ измѣнения и допълнения, които би трѣбвало да станятъ въ пѣтищата, шосетата и пр. на станцията около неѣ, както е казано въ чл. 2-й. — Окон-

чателното уреждане на смѣткитѣ става слѣдъ извършването на работитѣ.“

Въ петия редъ на тоя членъ, слѣдъ думитѣ „останжалата частъ“, за по-ясно разбиране, комисията прибави и думитѣ „въ прѣдѣлитѣ на държавната желѣзнопѣтна линия.“

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 3-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 4. Материалитѣ и нормитѣ за построяването на клона подлѣжатъ на прѣдварително удобрѣние отъ Министерството на Общитѣ Сгради и пр.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 4-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 5. Слѣдъ свършването работитѣ по постройката на клона, министерството ги прѣгледва и, ако ги намѣри удовлетворителни, разрѣшава откриването му за експлоатация.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 5-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 6. Прѣзъ врѣме на експлоатирането клона и по исканieto на министерството, притѣжательтъ на клона е длѣженъ да извърши на свои разноси всичкитѣ работи, прибавки и поправки, нуждни за безопасността на движението, улеснението и подобрѣнието на службата по държавнитѣ линии.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 6-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 7. Поддържанieto и подновяването на онай частъ отъ клона, която лѣжи въ прѣдѣлитѣ на държавнитѣ желѣзници, а сжщо и принадлежноститѣ на сжщата частъ се извършва отъ Министерството на Общитѣ Сгради и пр. — За тая цѣль притѣжательтъ на клона прѣдплаща всѣка година опрѣдѣлената въ контракта сума; а поддържанieto на останжалата частъ отъ клона се извършва отъ самата заинтересуванa страна за нейна смѣтка, но подъ контролата на желѣзнопѣтнитѣ агенти.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 7-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 8. Прѣвозванието на празнитѣ и пълни вагони по клона се извършва, било отъ министерството, било отъ притѣжателя на клона, споредъ както се уговори въ контракта, който се сключва между него и Министерството на Обществениитѣ Сгради, Птищата и Съобщенията. — И въ двата случая притѣжательтъ на клона плаща такситѣ, установени въ конвенцията съ съюзнитѣ желѣзници за взаимното употребление на вагонитѣ, а въ първия — и таксата опрѣдѣлена въ контракта.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 8-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 9. Когато прѣвозванието се извършва отъ притѣжателя на клона, счита се, че той е приелъ пристигналитѣ вагони и прѣдалъ ония за испращение, щомъ сж тѣ поставени върху линията, отъ която се отдѣля клонътъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 9-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 10. Приеманието, прѣдаването, товарението, растоварванието на вагонитѣ, сроковетѣ, разнитѣ глоби и пр. се извършватъ и таксуватъ споредъ дѣйствующитѣ закони, правилници, тарифи, прикази, распореджания и пр., които сж въ сила по експлоатацията на държавнитѣ желѣзници, освѣнъ ако е направено исклучение въ самия контрактъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 10-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 11. По отношение на ползуванието отъ станционнитѣ принадлежности, държавнитѣ коловози, подвижния материалъ и пр. притѣжательтъ на клона се подчинява безусловно на распореджанията отъ начальника на станцията.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 11-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 12. Притѣжательтъ на клона не може да употреблява вагонитѣ за друга цѣль, освѣнъ за стоки, транспортътъ на които ще се извършва отъ държавнитѣ желѣзници; въ противенъ случай, той плаща 100 лева глоба на день и за вагонъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които

приематъ чл. 12-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 13. Притѣжательтъ на клона заплаща на министерството поврѣдениитѣ отъ него вагони, споредъ такситѣ прѣдвидени въ конвенцията à quatre, за взаимното употребление на вагонитѣ, а поврѣдитѣ, причинени отъ сжщия на други материяли, се исплащатъ по смѣтка, съгласно сжществующитѣ тарифи за мастерскитѣ при извършванието на частни поржчки.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 13-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 14. Министерството надзирава чрѣзъ агентитѣ си състоянието и принадлежноститѣ на желѣзнопътния клонъ, както и употреблението на подвижния материалъ; то указва на притѣжателя на клона, който е длъженъ да се подчинява на распореджанията му, мѣрkitѣ, които трѣбва да се взематъ за доброто поддържане на линията и безопасното движение на треноветѣ или вагонитѣ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 14-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 15. Министерството има право да исклучава, по немарливостъ и неиспълнение заповѣдитѣ му, служащитѣ и работницитѣ по прѣвозната служба, поддържанието на пътя и пр.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 15-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 16. Исходната стрѣлка на клона, както и спирателната траверса винаги сж заключени; ключоветѣ имъ се съхраняватъ у начальника на станцията, който е отговоренъ за всичкитѣ лоши послѣдствия или злощастия, които би произлѣзли отъ незаклучванието имъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 16-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 17. Приеманието и прѣдаването на пълнитѣ и празнитѣ вагони, както и на стокитѣ, били тѣ въ пълненъ вагонъ или въ отдѣлни колети, става въ станцията, отъ която се отдѣля клонътъ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 17-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 18. Министерството си запазва правото да прѣкрати, когато интереситѣ на държавата го изискватъ, врѣменно или окончателно прѣвозната служба на клона, безъ да има право заинтересуваната страна на нѣкакви обезщетения. — При сѣщитѣ обстоятелства то може да употреби за нуждитѣ на експлоатацията и движението, безъ да е длъжно да плаща нѣкакво обезщетение за това ползуване. Сѣщо и притѣжателтъ на клона може да прѣкрати експлоатацията му, слѣдъ като прѣдизвѣсти министерството. Въ единия и другия случай и по исканието на министерството, притѣжателтъ е длъженъ, безъ право на претенции и обезщетения, да възстанови въ дадения нему срокъ и на свои разноси, въ първоначалното положение работитѣ въ оградата на държавнитѣ желѣзници и сѣсѣднитѣ мѣста, ако има нѣкаква опасностъ за желѣзнопѣжнитѣ притѣжания или достѣпнитѣ до тѣхъ пѣтища. Въ противенъ случай, това се извършва отъ министерството за смѣтка на притѣжателя на клона“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 18-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 19. Притѣжателтъ на клона не може да сключва условия съ частни лица за свързване на други коловози съ своя клонъ, безъ прѣдварителното разрѣшение отъ министерството“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 19-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 20. Ако притѣжателтъ не построи клона въ прѣдвидения срокъ, то министерството може да унищожи контракта, безъ притѣжателтъ да има право на каквото и да било обезщетение“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 20-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 21. Ако правителството поиска, притѣжателтъ на клона внася при сключването на контракта извѣстенъ залогъ за гаранция на поврѣдитѣ, що би се случили на подвижния материялъ или други правителствени пѣтища и инсталации“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 21-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 22. Когато стане нужда, по искание на министерството да се измѣнятъ или уголѣмѣятъ пѣтищата въ сѣединителната станция, и вслѣдствие на това се прѣмѣсти или измѣни клонътъ, разноситѣ за частта, находяща се въ прѣдѣлитѣ на желѣзницата, ще се теглятъ отъ министерството, а останалитѣ — отъ притѣжателъ на клона.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 22-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Чл. 23. Разрѣшава се на частни лица, които построятъ свои желѣзнопѣжни клонове, да иматъ и свои частни вагони приспособени за специалността на заведенията имъ всекога прѣгледани и удобрѣни отъ министерството. Това, обаче, не дава право на заинтересуванитѣ да искатъ намаление на прѣвозната тарифа“.

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Полагамъ на гласуване. Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 23-й тѣй, както го е приела комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Иванъ Ев. Гешовъ: Прѣдлагамъ сега да стане и третото четение.

Атанасъ Данковъ: Прѣдлагамъ да се гласува това прѣдложение.

Прѣдсѣдателствуещий Георги Губидѣльниковъ: Има прѣдложение, що то третото четение на законопроекта за построяване и експлоатиране на желѣзнопѣжнитѣ клонове да стае сега. Ония г-да прѣдставители, които сѣ съгласни сега да стане третото четение на тоя законопроектъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се сега да стане и третото четение.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: (Чете.)

„Законъ

за построяване и експлоатиране желѣзнопѣжни клонове, които свързватъ индустриални заведения, рудници, магазии и други тѣмъ подобни съ държавнитѣ желѣзнопѣжни линии.

Чл. 1. Позволява се на частни лица, дружества, общини, или учреждения, да построяватъ и експлоатиратъ желѣзнопѣжнитѣ клонове, които свързватъ индустриални заведения, рудници, магазии и други тѣмъ подобни съ държавнитѣ желѣзници, съгласно съ настоящия законъ и удобрѣнитѣ планове отъ Министерството на Обществениитѣ Сгради, Пѣтищата и Сѣобщенията.

Чл. 2. Всички разноси за построяването на клона, включително стрѣлки, кръстовини, обръщателни кръгове, сигнали,

телеграфъ и пр. сж за смѣтка на притѣжателя на клона. — Сжщо за негова смѣтка сж и измѣненіята, които би станжили нужда да се направжтъ въ расположението на пжтищата, шосетата и пр. въ станцията или линията, къмъ която се присѣдинява клонътъ.

Чл. 3. Построяването на желѣзнопжтния клонъ отъ заведението и пр. до границата на държавната желѣзница се извършва отъ притѣжателя на клона, подъ надзора на Министерството на Общитѣ Сгради и пр.; а построяването на останжлата частъ въ прѣдѣлитѣ на държавната желѣзнопжтна линия — отъ сжщото министерство, но за смѣтка на заинтересуваната страна, която, прѣди започването на работитѣ, внася въ министерството една сума, съотвѣтствующа на приблизителнитѣ разности, не само за поставянето на частъта отъ клона и стойността на материялитѣ, но и за всичкитѣ измѣненія и допълненія, които би трѣбвало да станжтъ въ пжтищата, шосетата и пр. на станцията около неж, както е казано въ чл. 2-й. — Окончателното уреждане на смѣткитѣ става слѣдъ извършването на работитѣ.

Чл. 4. Материялитѣ и нормитѣ за построяването на клона подлѣжжтъ на прѣдварително одобреніе отъ Министерството на Общитѣ Сгради и пр.

Чл. 5. Слѣдъ свършването работитѣ по постройката на клона, министерството ги прѣгледва и, ако ги намѣри удовлетворителни, разрѣшава откриваніето му за експлоатация.

Чл. 6. Прѣзъ врѣме на експлоатираніето клона и по исканіето на министерството, притѣжательтъ на клона е длѣженъ да извърши на свои разности всичкитѣ работи, прибавки и поправки, нуждни за безопасността на движението, улесненіето и подобреніето на службата по държавнитѣ линии.

Чл. 7. Поддържаніето и подновяваніето на оная частъ отъ клона, която лѣжи въ прѣдѣлитѣ на държавнитѣ желѣзници, а сжщо и принадлежноститѣ на сжщата частъ, се извършва отъ Министерството на Общитѣ Сгради и пр. — За тая цѣль притѣжательтъ на клона прѣдплаща всѣка година опрѣдѣлената въ контракта сума; а поддържаніето на останжлата частъ отъ клона се извършва отъ самата заинтересуванa страна за нейна смѣтка, но подъ контролата на желѣзнопжтнитѣ агенти.

Чл. 8. Прѣвозваніето на празнитѣ и пълни вагони по клона се извършва било отъ министерството, било отъ притѣжателя на клона, споредъ както се уговори въ контракта, който се сключва между него и Министерството на Общитѣ Сгради, Пжтищата и Съобщеніята. — И въ двата случая притѣжательтъ на клона плаща такситѣ установени въ конвенцията съ съюзнитѣ желѣзници за взаимното употрѣбление на вагонитѣ, а въ първия — и таксата, опрѣдѣлена въ контракта.

Чл. 9. Когато прѣвозваніето се извършва отъ притѣжателя на клона, счита се, че той е приелъ пристигнжлитѣ вагони и прѣдалъ ония за испращаніе, щомъ сж тѣ поставени върху линията, отъ която се отдѣля клонътъ.

Чл. 10. Приеманіето, прѣдаваніето, товаряніето, растоварваніето на вагонитѣ, сроковетѣ, разнитѣ глоби и пр. се извършватъ и таксуватъ споредъ дѣйствующитѣ закони, правилници, тарифи, прикази, распореджанія и пр., които сж

въ сила по експлоатацията на държавнитѣ желѣзници, освѣнъ ако е направено исклучение въ самия контрактъ.

Чл. 11. По отношение на ползуваніето отъ станционнитѣ принадлежности, държавнитѣ коловози, подвижния материалъ и пр. притѣжательтъ на клона се подчинява безусловно на распореджаніята отъ начальника на станцията.

Чл. 12. Притѣжательтъ на клона не може да употрѣблява вагонитѣ за друга цѣль, освѣнъ за стоки, транспортътъ на които се извършва отъ държавнитѣ желѣзници; въ противенъ случай, той плаща 100 лева глоба на день и за вагонъ.

Чл. 13. Притѣжательтъ на клона заплаща на министерството поврѣденитѣ отъ него вагони, споредъ такситѣ, прѣдвидени въ конвенцията à quatre, за взаимното употрѣбление на вагонитѣ, а поврѣдитѣ, причинени отъ сжщия на други материяли, се исплащатъ по смѣтка, съгласно сжществующитѣ тарифи за мастерскитѣ при извършваніето на частни поржчки.

Чл. 14. Министерството надзирава чрѣзъ агентитѣ си състояніето и принадлежноститѣ на желѣзнопжтния клонъ, както и употрѣбленіето на подвижния материалъ; то указва на притѣжателя на клона, който е длѣженъ да се подчинява на распореджаніята му, мѣркитѣ, които трѣбва да се вземжтъ за доброто поддържаніе на линията и безопасното движение на треноветѣ или вагонитѣ.

Чл. 15. Министерството има право да исклучава, по немарливостъ и неиспълнение заповѣдитѣ му, служащитѣ и работницитѣ по прѣвозната служба, поддържаніето на пжтя и пр.

Чл. 16. Исходнага стрѣлка на клона, както и спирателната траверса винаги сж заключени; ключоветѣ имъ се съхраняватъ у начальника на станцията, който е отговоренъ за всичкитѣ лоши послѣдствия или злощастія, които би произлѣзли отъ незаклучваніето имъ.

Чл. 17. Приеманіето и прѣдаваніето на пълнитѣ и празнитѣ вагони, както и на стокитѣ, били тѣ въ пълненъ вагонъ или въ отдѣлни колетѣ, става въ станцията, отъ която се отдѣля клонътъ.

Чл. 18. Министерството си запазва правото да прѣкрати, когато интереситѣ на държавата го изискватъ, врѣменно или окончателно прѣвозната служба на клона, безъ да има право заинтересуваната страна на нѣкакви обезщетения. — При сжщитѣ обстоятелства то може да употрѣблява клона за нуждитѣ на експлоатацията и движението, безъ да е длѣжно да плаща нѣкакво обезщетение за това ползуваніе. — Сжщо и притѣжательтъ на клона може да прѣкрати експлоатацията му, слѣдъ като прѣдизвѣсти министерството. — Въ единия и другия случай и по исканіето на министерството, притѣжательтъ е длѣженъ, безъ право на претенции и обезщетения, да възстанови въ дадения нему срокъ и на свои разности, въ първоначалното положение работитѣ въ оградата на държавнитѣ желѣзници и съсѣднитѣ мѣста, ако има нѣкаква опасностъ за желѣзнопжтнитѣ притѣжанія или достгнжнитѣ до тѣхъ пжтища. Въ противенъ случай, това се извършва отъ министерството за смѣтка на притѣжателя на клона.

Чл. 19. Притѣжательтъ на клона не може да сключва условія съ частни лица за свързваніе на други коловози съ своя

клонъ, безъ прѣдварителното разрѣшение отъ Министерството.

Чл. 20. Ако притѣжательтъ не построи клона въ прѣдвидѣния срокъ, то министерството може да унищожи контракта, безъ притѣжательтъ да има право на каквото и да било обезщетение.

Чл. 21. Ако правителството поиска, притѣжательтъ на клона внася при сключването на контракта извѣстенъ залогъ за гаранция на поврѣдитѣ, що би се случили на подвижния материалъ, или други правителствени пжтища и инсталации.

Чл. 22. Когато стане нужда, по искание на министерството, да се измѣнѣтъ или уголѣмѣнѣтъ пжтищата въ съединителната станция, и вслѣдствие на това се прѣмѣсти или измѣни клонътъ, разносикътъ за частъта, находяща се въ прѣдѣлитѣ на желѣзницата, ще се теглѣтъ отъ министерството, а останалитѣ — отъ притѣжатели на клона.

Чл. 23. Разрѣшава се на частни лица, които построяватъ свои желѣзнопжтни клонове, да иматъ и свои частни вагони, приспособени за специалността на заведеніята имъ, всѣкога прѣгледани и одобренѣ отъ министерството. Това, обаче, не дава право на заинтересуванитѣ да искатъ намаление на прѣвозната тарифа.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще се гласува. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ на трето четение закона, така както го прочете г-нъ докладчикътъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Георги Ив. Михайловъ: Освѣнѣ това, г-да народни прѣдставители, ще ви прочетѣ слѣдующето прѣдложение отъ страна на комисията: (Чете.)

„При това, комисията при обсъжданіето на горѣказания законопроектъ, дойде до заключение, че, вслѣдствие развитіето у насъ на търговията и индустрията, отъ грамадна полза ще бѣде за страната разрѣшаваніето на частни лица, общини и окрѣзи направата и експлоатацията на клонове и на по-голѣми разстояния и които да свързватъ съ държавнитѣ желѣзнопжтни линии не само индустриални за-

веденія, но и индустриални и търговски центрове, както и пристанища.

Вслѣдствие на това, комисията прѣдлага на почитаемото Нар. Събрание да вземе едно рѣшение, чрѣзъ което да се прѣпоржча на г-на Министра на Обществениитѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията, да изучи тоя въпросъ и още въ идущата сессия да внесе въ Нар. Събрание законопроектъ за нѣкои измѣнения на Закона за постройката и експлоатацията на държавнитѣ желѣзници, въ такава смисълъ, што да могатъ да ставатъ прѣдметнитѣ разрѣшения.“ (Гласове: Прието! Да се гласува!)

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Ще дамъ на гласуване това прѣдложение, което прочете г-нъ докладчикътъ. Моля ония г-да прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Иванъ Московъ: Прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието!

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: Има прѣдложение отъ г-на Москва, да се вдигне засѣданието. Които отъ г-да прѣдставителитѣ приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Има ли нѣкой да прѣдложи нѣщо за дневния редъ на идущето засѣдание?

Д-ръ Георги Янколовъ: Да се турне на дневния редъ разискваніето на бюджета.

Прѣдсѣдателствующий Георги Губидѣльниковъ: За идущето засѣдание на дневния редъ ще имаме продължение отъ дневния дневенъ редъ; трето четение законопроекта за измѣнение Закона за въоржженитѣ сили на Българското княжество.

Г-нъ Министрътъ Вазовъ събщи, че е готовъ да отговори на интерпелацията на г-на Габровски, тѣй што, поставя се на дневния редъ и тоя отговоръ.

Послѣ слѣдва, докладъ отъ бюджетарната комисия. Засѣданието се затвара.

(Затворено въ 6 ч. 30 мин. вечеръта.)

Прѣдсѣдатель: Д-ръ Георги Янколовъ.

Подпрѣдсѣдатели: { Христо Ивановъ.
Петко В. Горбановъ.
Георги Губидѣльниковъ.

Секретари: { Манолъ Стефановъ.
Петръ Папанчевъ.
Жеко Ив. Жековъ.
Петръ К. Бобчевски.
Лука Братановъ.

Секретари: { Димитръ М. Яблански.
Никола Ив. Козаревъ.
Иванъ Лиловъ.
Саулъ Камбосевъ.
Иванъ Пецовъ.

Секретари: { Стефанъ Ивановъ.
Георги Н. Юруковъ.
Василъ Ив. Димчевъ.
Боби Лафчиевъ.
Христо Теодоровъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: хр. П. Константиновъ.